

Kristina Grønning Klausen

Sentrumsutvikling i Rennesøy kommune

Masteroppgave, Lektorutdanning i geografi

Trondheim, mai 2016

Veileder: Nina Irene Gunnerud Berg

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Geografisk institutt

 NTNU
Det skapende universitet

Figur 0.1: Forsidebilde. Bildet viser Deler av Vikevåg sentrum. Perspektiv fra "sentrumshalvøya" mot nordøst. Bryggerekka er en sentral del av fokus i det nye planforslaget. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016).

Abstract

Rennesøy is a small municipality, a short drive from Stavanger city, in Norway. It has, as many other places in the area, experienced growth during the last decades. With this, a need of development follows. The county experienced expansion in population particularly after the opening of the submarine tunnels, E39 Rennfast, in 1992. These tunnels connected the islands of Rennesøy to the main land, opening for new possibilities for traveling, work and various services. This development has influenced the structure of local centres in the municipality. A new local centre has emerged the European rout, whereas the municipal centre has become much quieter and suffers from a lack of activity.

This Master's attempt to describe a planning process in Rennesøy. The study focuses on plans of development of the municipal centre, Vikevåg. Today, many factors come in to play in a planning process like this; both national, regional and local politics, as well as the interests of people connected to the place. The place itself is a result of development through history, human and social actions, and it is still under development.

By studying different local actors' comments, experiences with and opinions towards the municipality, the municipal centre, and the development of it, I try to *discuss the planning process and how a strategic development like this can have an influence on a small municipality like Rennesøy*. To discuss this, there is a focus on planning theory and the concept of space. This because of the connection between planning, space and people in the case of centre development. The data underlying the analysis of this study is constructed by the use of qualitative methods. Semi-structured interviews is the main methodological approach. Information retrieved through these, is also seen in relation to literature studies and observations.

It is difficult to conclude anything definite due to the qualitative character of this study. The main discussions, nevertheless, focus on the importance of mobilisation and co-management in development of places that include a variety of people and interests. The character of the municipality, with its history, different islands and local communities, combined with the state and location of Vikevåg, seems to divide people's interests of the development here. It might not have a greater impact on the municipality as a total, but a development of Vikevåg as a centre, could be a possibility for the local community as a social space, and maybe also as an attractive destination for visitors.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på noen travle måneder, men også slutten på et fem år langt studie ved lektorutdanning i geografi. Dette siste semesteret har definitivt vært en prøvelse, men det er ikke til å skyve under en stol, at jeg med dette har lært mye om meg selv. Studietiden på NTNU og geografisk institutt har vært givende på flere måter. Jeg vil i denne anledningen få nevne spennende og lærerike feltkurs. Dette har vært en unik mulighet til å se fagstoffet i sammenheng med «verden utenfor forelesningssalen». Jeg synes også dette har vært en fin mulighet til å bli kjent med stedene vi har besøkt, for ikke å glemme medstudenter og fagpersonell. Feltkursene har vært en fin symbiose av det faglige, sosiale og opplevelse av steder. Slike erfaringer har i stor grad vært med på å forme min identitet som geograf, og dette kommer jeg til å ta med meg videre, både som privatperson og lektor.

Jeg vil også berømme Olav Fjær og «vaffelmøtene» han stiller i stand. Dette er et svært nyttig og trivelig tiltak, som bidrar til bevissthet, trygghet og tilhørighet til studiet.

Det har vært kjekt å vende nesene hjemover, mot Rennesøy, i forbindelse med masteroppgaven. Jeg har ved dette arbeidet dannet nye relasjoner og blitt kjent med kommunen på en helt ny måte. Da jeg flyttet fra kommunen for seks år siden, var nok ikke lokal utvikling og politikk det jeg tenkte mest over. Det skal jeg innrømme. Ved å prate med ulike aktører og undersøke situasjonen, har jeg fått bedre innsikt i både lokale diskusjoner og grunner for hvorfor Rennesøy er som det er. Det blir spennende å se hvordan ting utvikler seg både i nær fremtid og over et lengre perspektiv.

Jeg ønsker å takke veileder ved NTNU Nina Berg og mine flotte medstudenter for gode råd, støtte og veiledning. Jeg vil også takke mor og far, for husrom, lån av bil og toleranse i periodene jeg har vært hjemme. En ekstra stor takk vil jeg rette til informanter og andre bidragsytere i Rennesøy, som har vært så vennlige å dele sine perspektiver og ta meg imot. Det har vært til stor hjelp.

Trondheim 10. mai 2016

Kristina G. Klausen

Innholdsfortegnelse

Figurer	VIII
Tabeller.....	VIII
1. Introduksjon av fokusområde og prosjekt.....	1
1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål	2
1.2 Min bakgrunn og motivasjon for studien	3
1.3 Struktur.....	4
2. Kontekst: Rennesøy kommune «Det gode liv - på dei grøne øyane»	7
2.1 Kommunesenteret Vikevåg	9
2.2 Sentrumsutvikling	10
2.3 Noen aktuelle utviklingsfaktorer	11
2.3.1 E39 Rogfast	11
2.3.2 Kommunereform	12
3. Planlegging og sted – Noen teoretiske perspektiver	15
3.1.1 Kunnskapsbasert planlegging	16
3.1.2 Sentrumsutvikling en demokratisk planleggingsprosess?	17
3.2 Menneske og sted i et utviklingsperspektiv.....	21
3.2.1 Stedsbegrepet.....	21
3.2.2 Sted og identitet.....	23
3.3.2 Globalisering, mobilitet og relasjonelt sted.....	24
4. Metodologi og forskningsprosessen	27
4.1 Kvalitativ metode	27
4.2 Forskningsdesign og forskningsprosessen	27
4.2.1 Forarbeid	27
4.3.2 Feltarbeid.....	28
4.2.3 Litteraturstudier	33
4.3.4 Etterarbeid - analyser og presentasjon av data	33
4.3 Etske forhold og posisjonaltet	34
4.4 Refleksjon rundt noen utfordringer, forskningens validitet og reliabilitet	37
5. Vikevåg – et sted i tid og rom	43
5.1 Stedsbilder.....	44
5.1.1 Vikevåg sentrum i dag.....	44
5.1.2 Beliggenhet og sentrale historiske faktorer	47
5.2 Stedsbruk.....	52
5.2.1 Handel og næringsliv.....	53

5.2.2 Tilgjengelighet.....	54
5.2.3 Kommunesenter.....	55
5.2.4 Arbeidsplass og bosted.....	56
5.2.5 Destinasjon, kultur og sosialt møtested.....	56
5.3 Stedsinteresser og sentrumsutviklingsprosessen i Rennesøy kommune	57
5.3.1 Sentrumsutviklingsprosessen	57
5.3.2 Interesser for kultur og sosialt liv.....	60
5.3.3 Økonomiske interesser – næring, handel, turisme.....	60
5.3.4 Lokalbefolkning i og utenfor Vikevåg	61
5.3.5 Politiske interesser – Kommunesenter og kommuneadministrasjon.....	62
5.4 Noen betraktninger.....	63
6. Avsluttende	67
6.1 Oppsummering	67
6.2 Konklusjon	68
6.2 Studiens relevans.....	68
6.3.2 Sosiokulturelle stedsanalyser.....	69
6.3.3 Relevans i henhold til lektorstudiet	70
6.4 Videre forskning.....	71
7. Referanseliste.....	73

Vedlegg 1: Intervjuguider

Figurer

FIGUR 0.1: FORSIDEBILDE.	I
FIGUR 2.1: KARTET VISER RENNESØY KOMMUNES PLASSERING I ROGALAND	7
FIGUR 2.2: KARTET VISER RENNESØY KOMMUNE.	7
FIGUR 2.3: GRAFENE ER DEL AV EN SAMMENLIGNING MELLOM RENNESØY OG FINNØY	8
FIGUR 2.4: KARTET VISER MARKERT MED RØDT, HOVEDVEIER I RENNESØY KOMMUNE.	9
FIGUR 2.5: KARTET ILLUSTRERER OMTRENTLIG BANE RENNFAST OG ROGFAST	12
FIGUR 3 1: MODELL OVER SENTRALE FAKTORER I EN SENTRUMSUTVIKLINGSPROSESS (KRISTINA G. KLAUSEN 2016)	20
FIGUR 5.1: BILDET GIR EN OVERSIKT OVER VIKEVÅG, SENTRUM OG HAVNEOMRÅDET. FOTO: KRISTINA G. KLAUSEN (MARS 2016)	43
FIGUR 5.2: BILDET VISER DELER AV OMRÅDET I DALEKRYSSSET, OGSÅ OMTALT SOM «INNGANGSPORTEN» TIL VIKEVÅG SENTRUM. TIL HØYRE LIGGER KOMMUNEHUSET OG TIL VENSTRE ET TILSYNELATENDE TOMT LOKALE. FOTO: KRISTINA G. KLAUSEN (MARS 2016)	45
FIGUR 5.3: BILDET VISER EN DEL AV OMRÅDET LANGS VIKEVÅGVEIEN. FOTO: KRISTINA G. KLAUSEN (MARS 2016)	45
FIGUR 5.4: BILDET VISER EN OVERSIKT OVER VIKEVÅG. INNRAMMET ER DET AKTUELLE OMRÅDET I DEN NYE SENTRUMSPANEN. GULT: «SENTRUMSHALVØYA», RØDT: VIKEVÅGVEIEN, LANGS SJØEN. FOTO: KRISTINA G. KLAUSEN (MARS 2016)	46
FIGUR 5.5: BILDET VISER TORGOMRÅDET I VIKEVÅG SENTRUM, EN DEL AV DET SOM OGSÅ BETEGNES SOM «SENTRUMSHALVØYA», TIDLIGERE FERJEKAI. HER KAN EN SE AT OMRÅDET BRUKES SOM PARKERINGSPLASS PÅ DAGTID, BÅDE AV PRIVATBILER OG BUSS. ELLERS ER DET LITE AKTIVITET. FOTO: KRISTINA G. KLAUSEN (MARS 2016)	46
FIGUR 5.6: BILDET VISER UTSIKT FRA DET AKTUELLE SENTRUMSOMRÅDET I VIKEVÅG. ILLUSTRERER STEDETS BELIGGENHET OG NÆRHET TIL SJØEN. FOTO: KRISTINA G. KLAUSEN (MARS 2016)	48
FIGUR 5.7: KARTET ILLUSTRERER OMTRENTLIG BANE FOR E39 ROGFAST MED ØRANSJE, RENNFAST MED BLÅ OG FINNFAST MED GRØNN. (KILDE: RENNESØY KOMMUNE U.D, REVIDERT AV KRISTINA G. KLAUSEN 2016)	50

Tabeller

TABELL 4.1: TABELLEN VISER EN OVERSIKT OVER INFORMANTER OG INTERVJUSITUASJONENE FOR DETTE PROSJEKTET (KILDE: KRISTINA G. KLAUSEN).....	31
---	----

1. Introduksjon av fokusområde og prosjekt

Rennesøy er en liten øy- og bygdekommune som i senere tid også har fått et stempel som forstadskommune til Stavanger. Da Rennesøy har blitt koblet til fastlandet via Rennfastsambandet, har dette skapt nærhet til større sentrum som Stavanger, Sandnes og Randaberg. Kommunen er i dag preget av arbeidspendling og handelslekkasje (Rennesøy kommunestyre 2011). Denne nærheten til mer sentrale steder har også medført befolkningsvekst og dermed behov for utbygging og utvikling av ulike tjenester som barnehage, skole og helsetilbud. Slike offentlige tjenestetilbud har størst konsentrasjon i og i nærheten av kommunesenteret, Vikevåg.

Før Rennfastsambandet åpnet i 1992, var Vikevåg et aktivt knutepunkt for ferjetrafikk mellom de nærliggende øyene og Stavanger. I dag må man ta en avstikker fra europaveien (E39) for å komme dit. Sentrum er som oftest rolig, noe som kan ha flere grunner. I tillegg til plasseringen i forhold til E39, er pendling og handelslekkasje av betydning i denne sammenhengen. Utformingen av sentrum kunne også ha vært mer innbydende og oppfordret til større grad av aktivitet. Sentrumsområdet er i dag preget av åpne, grå areal som er mer rettet mot biltrafikk enn myke trafikanter (Rambøll 2014). Det er relativt få kommersielle tilbud i området, men i sentrum ligger det et kulturhus, som er sentralt for ulike kulturtilbud som bibliotek og kulturskole.

I henhold til langsiktige mål for at kommunen skal være attraktiv, presenteres det i kommuneplanen (Rennesøy kommunestyre 2011) at det vil være et fokus på økt verdiskapning på grunnlag av lokale ressurser. Det er blant annet mål om at «Vikevåg utvikles til et pulserende og mangfoldig handels- og kommunesentrum.» (Rennesøy kommunestyre 2011, 12). Sentrumsutvikling i Vikevåg, er påpekt som ett av de viktigste tiltakene for samfunnsutvikling, som pågår i kommunen i dag (Aarland & Clementsen 2015). En plan for dette området har vært forsøkt utarbeidet og ønsket i flere år (Ladsten et al. 2014). Her er det et fokus på å gjøre sentrum mer attraktivt, både for lokalbefolkning og tilreisende.

Utviklingen av Vikevåg er påvirket av flere faktorer. Her har det vært en utvikling over tid, som også er av betydning i dag og har betydning for fremtiden. Som Kommunestyret (2011) påpeker, så har kulturhistorie en sentral rolle i utformingen av kommuneplanen. Det er også dagsaktuelle rammer, trender og krefter som kan ha innflytelse på utviklingen. Her kan en i særlig grad trekke frem rammeverk i form av lover og føringer for planlegging som kommer fra statlig og regionalt hold. Dette danner rammene for lokaldemokratiet og

kommuneadministrasjonens planarbeid. En sentral del av kommunal planlegging som en demokratisk prosess er medvirkning. Dette er ment å inkludere lokalbefolkning og bygge opp om lokale interesser.

Planer kan legges, men det er ikke alltid dette vil medføre utvikling. Det er for eksempel ikke alltid midlene strekker til eller at planene er gjennomførbare i henhold til innsigelser fra ulike aktører. Det er også andre politiske og samfunnsmessige faktorer som kan ha innvirkning på kommunen og Vikevåg som kommunesenter. En sentral diskusjon i dag, er kommunereformen. Kommunestrukturen er nå usikker, og det er flere mulige utfall for Rennesøy kommune. Spørsmålet er her hvilken effekt utfallet vil ha på kommunen. Et annet betydelig utviklingsprosjekt i nærområdet, som vil ha innvirkning på kommunen, er utbyggingen av E39 Rogfast.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Jeg ønsker i dette prosjektet å diskutere hvilken betydning sentrumsutvikling kan ha for en liten kommune som Rennesøy. Med dette vil jeg ha et perspektiv som omfatter både Rennesøy, som den administrative enhet det er i dag, men også stedet som arena for ulike mennesker og interesser tilknyttet det aktuelle sentrum, Vikevåg. Jeg vil med andre ord diskutere sentrumsplanleggingen og mulige effekter det kan ha, med et sosiokulturelt perspektiv. Denne diskusjonen vil jeg bygge på beskrivelser av Vikevåg, planarbeidet og noen sentrale utviklingstrekk i fortid og fremtid. Med dette er min problemstilling som følger:

Hva karakteriserer arbeidet med utvikling av Vikevåg sentrum, og hvilken betydning kan denne sentrumsutviklingen ha for kommunen?

Sentrumsutvikling har lenge vært et fokus i Rennesøy kommune, og er nå prioritert i kommuneplanen. Det er satt i gang en prosess, ved blant annet samarbeid med eksterne konsulentfirma, som Rambøll AS, for å utforme en ny reguleringsplan for området. Denne planen er utformet på bakgrunn av ulike rammevilkår og har som mål at Vikevåg skal være et attraktivt sentrum, med næringsliv og aktivitet. Utvikling av et sted kan ikke ses på som en isolert prosess. Steder er dynamiske (Berg & Dale 2004) og påvirkes fra flere hold, både utenfra og innenfra, ovenfra og nedenfra (Berg & Dale 2013). I tillegg til politiske og økonomiske prosesser for utvikling, påvirkes stedet også av menneskene som er i relasjon til det. Et sted har ulike dimensjoner og funksjoner.

Dagens Rennesøy kommune er et resultat av tidligere kommunesammenslåing og som i resten av landet diskuteres det også der mulige alternativer ved den nye kommunereformen. Vil dette resultere i en ny og større kommune, og hvilke effekter kan dette ha? Det er flere spørsmål som kan stilles i en slik diskusjon. Et annet utviklingsprosjekt som kan tenkes å ha innvirkning på kommunen, er utbygging av E39 Rogfast. Dette vil medføre et nytt trafikkbilde i kommunen, og spørsmålet er også her hvilken effekt dette kan ha. I henhold til min problemstilling kan man spørre: *Kan sentrumsplanleggingen som skjer i dag ha betydning ved en slik eventuell utvikling?*

Da stedsutvikling er ment å gjøre et sted bedre og mer attraktivt for mennesker tilknyttet det, vil det være sentralt å se på ulike menneskers erfaringer, holdninger og oppfatninger av stedet. Derfor vil jeg bygge min diskusjon på grunnlag av lokale aktørers syn på, bruk av og tilknytning til stedet. *Hva mener de om stedet og den kommunale sentrumsutviklingen? Hvilke holdninger og meninger har de om fremtiden her? Hvilken betydning har sentrumsutviklingen for menneskene i Rennesøy?*

Kort oppsummert, så vil jeg altså diskutere problemstillingen på bakgrunn av ulike aktørers holdninger, erfaringer og beskrivelser av noen sentrale tema tilknyttet stedets karakter, planprosessen og utvikling. For å kunne belyse dette, vil jeg ha en tilnærming som er inspirert av sosiokulturelle stedsanalyser. Jeg vil med dette fokusere på informantenes bruk av stedet, syn på det, samt ulike interesser tilknyttet stedet.

1.2 Min bakgrunn og motivasjon for studien

Min familie har røtter som går langt tilbake i tid, i Rennesøy kommune. Etter noen år i Stavanger, fant mine foreldre i 1995 ut at de kunne tenke seg et liv på landet og familiegården på Fjøløy. Siden den tid, har dette vært mitt hjem og Rennesøy min hjemkommune. Der har jeg vokst opp, gått på skole og hatt tilhørighet. Selv har jeg ikke hatt en særlig tilknytning til Vikevåg som sentrum, men jeg har venner som er fra området, og familie som har flyttet dit i senere tid. Derav er dette et sted jeg ofte besøker når jeg er hjemme, selv om jeg kanskje ikke alltid tenker over at Vikevåg er et sentrum. Dette har jeg derimot blitt mer bevisst på, og det blir spennende å komme hjem igjen for å se hva som skjer videre i kommunen og Vikevåg.

Jeg har lenge tenkt at det kunne være interessant å skrive en masteroppgave om dette området. Det kunne være kjekt å «sette Rennesøy på kartet» og bidra med noe til stedet jeg kommer fra.

Samtidig er der en del aktuelle utviklingstrekk her, med tanke på nærheten til «oljehovedstaden» og en region som har opplevd sterk vekst de siste tiårene. Samtidig er der lokale utviklingstrekk, som E39 Rennfast og nå etter hvert Rogfast og kommunereform, som kan bidra til spennende diskusjoner. Selv synes jeg det er spennende å se på ulike sider ved geografiske fenomen. Sentrumsutvikling innebærer flere faktorer, deriblant både fysisk utforming av rommet, samtidig som en kan se på ulike betydninger av stedet og maktrelasjoner i prosessen. Jeg har med andre ord en interesse for ulike nivå, betydninger og strukturer ved geografiske fenomen, og ønsker å belyse noen her i denne studien. Jeg kan med dette diskuteres å ha en poststrukturalistisk tilnærming til geografien i dette tilfellet, og vil i denne studien blant annet ha et fokus som Foucault har påpekt, nemlig å studere kunnskap, makt og ulike roller (Couper 2015).

1.3 Struktur

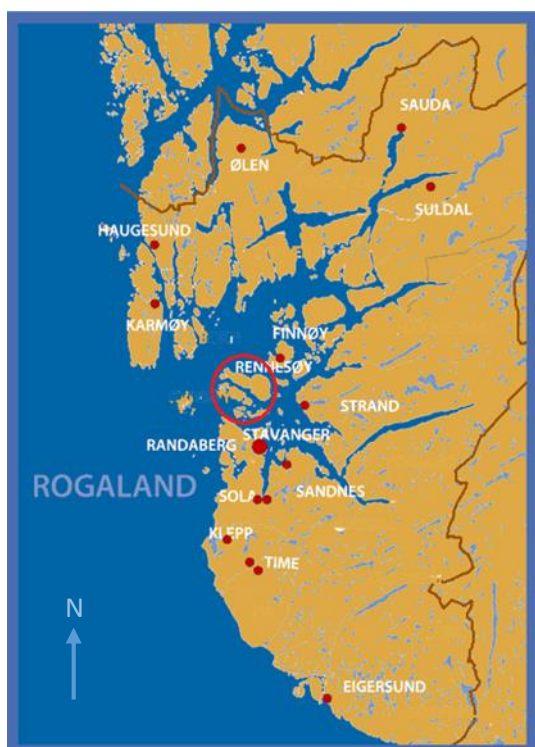
Inkluderende den innledende beskrivelsen, består oppgaven av seks hovedkapitler. Her vil kapittel nummer to gi en nærmere beskrivelse av fokusområdet, som er Rennesøy kommune og Vikevåg sentrum, samt gi en kort presentasjon av kommunereformen og E39 Rogfast som to sentrale utviklingsfaktorer. I kapittel tre presenteres noen teoretiske perspektiver som kan knyttes til en diskusjon rundt sentrumsutviklingen i Rennesøy kommune. Det vil her være et fokus på kommunal planlegging, med vekt på medvirkning og kunnskap som sentrale aspekt som påvirker slike prosesser. Det vil også være et betydelig fokus på begrepet sted. Dette blant annet i sammenheng med et utviklingsperspektiv, og diskuteres som relasjonelt til menneske

Kapittel fire er en gjennomgang av metodologi og forskningsprosessen. Her kommer det først en beskrivelse av og begrunnelse for valget av kvalitative metoder i dette prosjektet. Deretter vil det bli gitt en presentasjon av undersøkelsesopplegget jeg har gjennomført. Dette omfatter både forarbeid, feltarbeid og arbeid i etterkant ved analyse og dokumentering. Det vil legges en særlig stor vekt på gjennomføring av intervjuene, som er hovedmetoden i forskningsopplegget. Da vil jeg i særlig grad fokusere på sentrale steg i en slik prosess, som utvalg av informanter, et tidsperspektiv og lokalisering av intervju. Etter en gjennomgang av forskningsprosessen, følger en diskusjon av noen etiske forhold og posisjonaltet. I forbindelse med dette vil det også gis noen eksempler på utfordringer jeg har erfart i dette arbeidet og refleksjoner rundt disse, kombinert med en diskusjon om prosjektets reliabilitet og validitet.

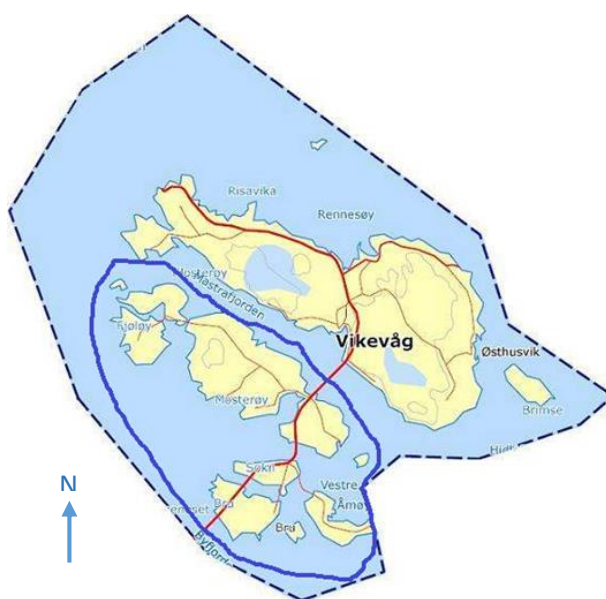
Kapittel fem innebærer en presentasjon og diskusjon av empiri. Dette består i hovedsak av tolkninger av informasjon som er konstruert i de semistrukturerte intervjuene, men ses også i sammenheng med informasjon fra andre kilder og metodiske tilnærminger. Kapitlet er delt inn i hovedkategorier, som bygger på de tre tilnærmingene ved sosiokulturelle stedsanalyser; bilder, bruk og interesser. Avsluttende er kapittel seks, med oppsummering og konklusjon, samt diskusjon rundt denne studiens relevans. Ved sistnevnte vil det legges vekt på sosiokulturelle stedsanalyser, relevans i forhold til lektorstudiet og noen tanker om videre forskning.

2. Kontekst: Rennesøy kommune «*Det gode liv - på dei grøne øyane*»

Rennesøy kommune ligger i Rogaland og er en del av Stavangerregionen og området kjent som Ryfylke, som grenser til Jæren i sør. Nåværende kommunegrense er resultat av reguleringen i 1965. Før den tid bestod området av to kommuner; Rennesøy og Mosterøy (Rennesøy kommune 2011a)

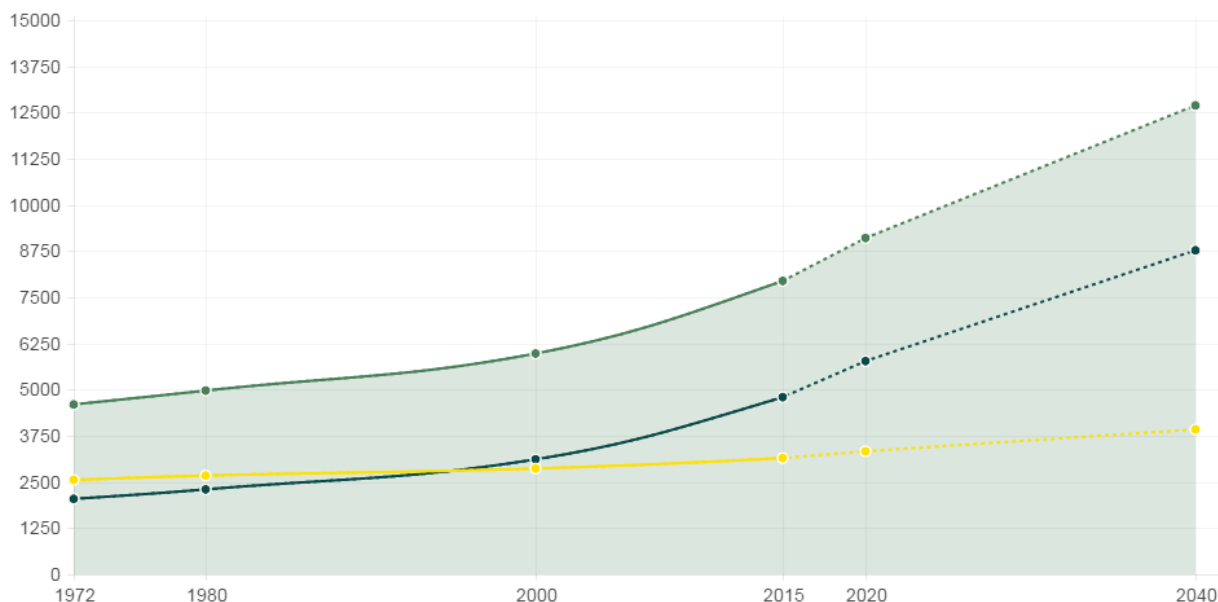
Figur 2.1: Kartet viser Rennesøy kommunes plassering i Rogaland (Kilde: RKK u.d., revidert av Kristina G. Klausen 2016)

Figur 2.2: Kartet viser Rennesøy kommune. Innrammet i blått er øyene som tidligere utgjorde Mosterøy kommune, senere også omtalt som «dei søre øyane» (Kilde: Rennesøy kommune 2011b., revidert av Kristina G. Klausen 2016)

Dette er en øy- og bygdekommune, med åtte bebodde øyer. Alle de bebodde øyene, med unntak av én, har hatt fastlandsforbindelse ved bruer og undersjøiske tunneler etter åpningen av E39 Rennfast i 1992 (Rennesøy kommune 2011a). Denne hovedferdselsåren, gjennom kommunen har ført til nye muligheter og utvikling da den knyttet området og befolkningen nærmere et større arbeids-, service- og kulturtilbud. Før åpningen av Rennfast var det nedgang i kommunens folketall, men etter åpningen av sambandet har det vært økning i folketallet med netto tilflytting (Rennesøy kommune, 2011a).

Av modellen Kommunal- og moderniseringsdepartementet (u.d.) fremstiller på «ny kommune», har folketallet i Rennesøy kommune i særlig grad økt siden slutten av 90-tallet (figur 2.3). Denne modellen viser at nabokommunen Finnøy hadde et større folketall enn Rennesøy fra 1972 og frem mot slutten av 1990-tallet. Fra slutten av 1990-tallet har Rennesøy hatt en sterkere befolkningsvekst og gått forbi Finnøy. I 1980 hadde Rennesøy kommune 2299 innbyggere og Finnøy 2674 (Kommunal- og moderniseringsdepartementet u.d.) I 2000 hadde Rennesøy gått forbi Finnøy med 246 innbyggere, mens det i 2015 var snakk om 1647 stykker (Kommunal- og moderniseringsdepartementet u.d.). 1. januar 2015 var det registrert 4794 innbyggere i Rennesøy (Statistisk sentralbyrå u.d).

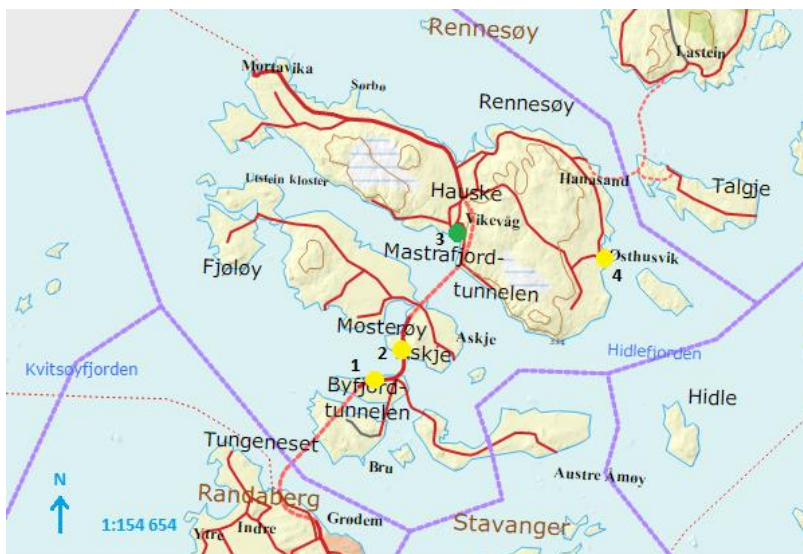

Figur 2.3: Grafene er del av en sammenligning mellom Rennesøy og Finnøy og viser befolkningsutvikling i kommunene fra 1972 til 2015 og videre framskrivninger av befolkningsutvikling frem mot 2040. Gul linje representerer Finnøy kommune, Blå linje representerer Rennesøy kommune, og den grønne er en samlet graf for de to kommunene. (Kilde: Kommunal og moderniseringsdepartementet (u.d))

Det blir blant annet i kommuneplanen påpekt at utviklingen i kommunen både har fordeler og ulemper (Rennesøy kommunestyre 2011). Vekst fører til behov for areal til utbyggingsformål, noe som kan skape press på jordbruket som næring og jordvern. Derfor fokuserer kommunen blant annet på fortetting, som for eksempel ved Vikevåg, hvor det de siste årene har kommet opp flere nye boliger. Tall fra 2013 viser at mesteparten av befolkningen i Rennesøy bor i spredtbygde strøk, men at det fra 2006 til 2013 har vært en økning på over sytti prosent som bor i tettbygde strøk (Rogaland fylkeskommune 2014). Det finnes flere bygder og byggefelt, i

kommunen, men Vikevåg er det området med størst tetthet av innbyggere og offentlige tjenestetilbud.

Kommunen er noe preget av hytter og turisme, sistnevnte særlig i forbindelse med kulturhistoriske attraksjoner som Utstein kloster. Mest betydelig av ferdsel til kommunen er gjennomgangstrafikken på E39. Siden åpningen av Rennfast i 1992, har denne strekningen blitt en travel ferdselsåre mellom Stavanger og de nordligere byene, Haugesund og Bergen. Ved Sokn, som ligger mellom de to undersjøiske tunnelene i Rennfastsambandet, har vegvesenet en gjennomsnittlig trafikkmåling på rett under 10 000 kjøretøy i døgnet i 2015 (Statens vegvesen u.d.a). Denne trafikken har ført til at Askje-Vest har blitt et tydelig lokalsenter de siste tjue årene. Her er det blant annet bensinstasjon, dagligvarebutikk og serveringsmuligheter strategisk plassert langs E39 på Mosterøy.

Figur 2.4: Kartet viser markert med rødt, hovedveier i Rennsøy kommune. Stiplet rød linje er ferdsel via tunnel og ferje. Markert med gult er 1) Sokn, 2) Askje-Vest, 3) Vikevåg og 4) Østhusvik. (Kilde: Rennsøy kommune u.d, revidert av Kristina G. Klausen)

2.1 Kommunesenteret Vikevåg

Vikevåg ligger på Rennsøy og er kommunens administrative senter. Det omliggende området er i sterk grad preget av hav og jordbrukslandskap. Vikevåg sentrum har bakgrunn i en gammel husmannsplass og strandsittersted (Rambøll 2014), og har en sterk lokalhistorisk identitet (Johansen et al. 2015). Sentrumsområdet er i stor grad sentrert rundt havnen, noe som grunner i områdets historie. Vikevåg var før åpningen av E39 Rennfast et travelt knutepunkt som

ferjeleie. Da var det ferjetrafikken som bandt øyene i kommunen sammen og samtidig knyttet disse til fastlandet og Stavanger. Dette viser igjen i utformingen av sentrum. Stedets karakter er i stor grad preget av kaiområdet som er rester etter tiden «då ferja gjekk».

Vikevåg er i dag lokalitet for flere av kommunens offentlige tjenester, deriblant kommunehus, kulturhus og helsestasjon. Arealet i sentrum er delvis offentlig og privat eid, noe som også omfatter det 42,9 dekar store området som inngår i den nye reguleringsplanen for sentrum (Johansen et al. 2015). Det finnes noen private servicetilbud her, blant annet dagligvarebutikk, en butikk med diverse interiør og lignede, samt to frisørsalonger. Selve utformingen av sentrum er preget av åpne, asfalterte areal og en del av bygningsmassen virker lukket. Det kan virke som at sentrum er mer tilrettelagt biltrafikk enn myke trafikanter, slik det fremstår i dag.

2.2 Sentrumsutvikling

For cirka ett år siden tok jeg kontakt med noen sentrale personer i kommuneadministrasjonen, for å få tips om aktuell tematikk for masteroppgaven. Sentrumsutvikling ble da foreslått som ett av to svært sentrale fokusområder. Det er blant annet påpekt i budsjettforslaget for 2016 (Aarland & Clementsen 2015), at planarbeidet for sentrumsutvikling i Vikevåg er en av de viktigste tiltakene for samfunnsutvikling som pågår i kommunen i dag. Dette er i tråd med både regional og nasjonal politikk (Hjorteland & Nicolaysen 2015; Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015). Eksempelvis inneholder regionalplanen for Jæren mål om å styrke byenes og tettstedenes sentre, sikre miljøvennlige handelsreiser og arealeffektive løsninger (Johnsen 2013).

Prosjektet i Vikevåg er i dag prioritert i kommuneplanen, og har et mål om at «Vikevåg utvikles til et pulserende og mangfoldig handels- og kommunesentrum basert på sitt særpreg, identitet og karakter.» (Ladsten et al. 2014, 6). Tidligere fylkesdelplan fra 2000 definerte en senterstruktur for regionen og la rammer for sentrumsutvikling i regionen (Hjorteland & Nicolaysen 2015, 4-5). Her er det kun Vikevåg som er markert som senter i Rennesøy kommune. Hjorteland & Nicolaysen skriver at det i denne planen også er påpekt at «Sentrene er gitt hovedrollen i samfunnsutvikling. De skal styrkes i seg selv, men de er også strukturerende for arealutvikling for øvrig» (2015, 5).

Det har lenge vært ønsket om en ny reguleringsplan for sentrumsområdet Vikevåg (Anda 2014). Ladsten et al. påpeker i Rambøll sin planbeskrivelse (2014, 6) at Rennesøy av ulike grunner har hatt flere mislykkede forsøk på å gjennomføre en ny reguleringsplan tilknyttet Vikevåg som

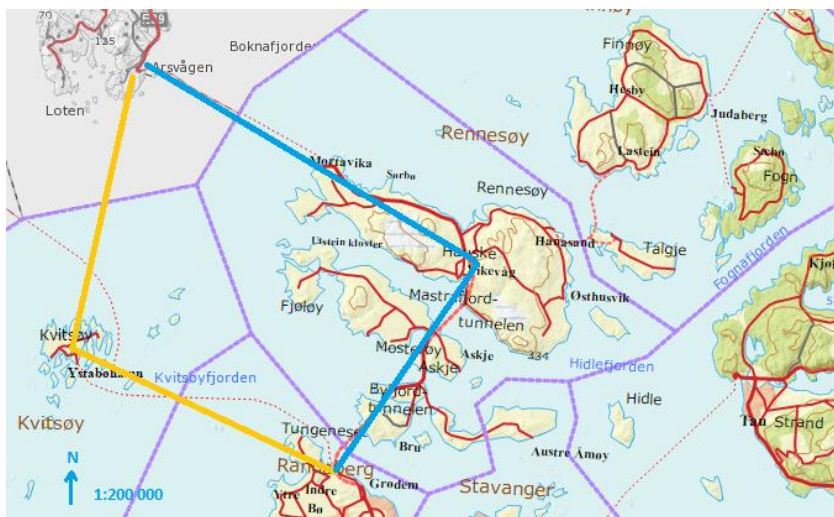
sentrum. Her er det blant annet manglende forankring i lokale forhold og interesser nevnt som utfordringer. I 2012 ble det dannet en politisk sammensatt styringsgruppe, som skulle danne et grunnlag for ny reguleringsplan, og i 2013 inngikk kommunen en kontrakt med Rambøll AS om blant annet utarbeiding av ny stedsanalyse og forslag til reguleringsplan (Anda 2014). Utformet stedsanalyse og forprosjekt var klart i april 2014, ble da presentert på et folkemøte og forprosjektet fikk deretter offisielt medhold fra sentrumsgruppa i juni samme år (Anda 2014). I november 2014 la rådmannen frem forslaget til detaljregulering, som ble utformet av Rambøll, til første gangs behandling (Anda 2014).

2.3 Noen aktuelle utviklingsfaktorer

Rennesøy og Vikevåg har endret seg i takt med nærliggende områder, og er i dag preget av nasjonal og regional politikk og utvikling. Nedenfor presenteres noen sentrale forhold som kan tenkes å ha særlig innvirkning på kommunen i dag og i nærliggende fremtid. Dette er på grunn av at det tidligere har vært lignende hendelser som har hatt tydelig innvirkning på kommunens utvikling. Kommunesammenslåingen i 1965 endret kommunegrensene til den administrative enhet det er i dag. Det er også kjent at åpningen av Rennfastsambandet har hatt en betydelig virkning på utviklingen i kommunen. Da lignende hendelser er dagsaktuelle kan det være interessant å se på hvilke holdninger som er tilknyttet disse utviklingstrekkene, både med tanke på den utviklingen som har skjedd og tanker om fremtiden. Hvilken betydning kan dette ha i sammenheng med en sentrumsutvikling?

2.3.1 E39 Rogfast

Prosjektet E39 Rogfast innebærer utarbeiding av et nytt tunnelsamband som skal binde sammen fastlandet på Nord-Jæren, fra Randaberg til Karmøy via Kvitsøy, ved undersjøisk tunnel (Statens vegvesen u.d.b). Dette er en del av målsettingen om en «ferjefri E39» og prosjektet er i stor grad motivert av effektiv transport og samferdsel (Statens vegvesen u.d.b; u.d.c). Prosjektet er fremdeles i planleggingsfasen, men regjeringen er ivrig på å få fortgang på dette (Auklend & Stokka 2016).

Figur 2.5: Kartet illustrerer omtrentlig bane for E39 Rogfast med oransje og Rennfast med blå. (Kilde: Renneøy kommune u.d, revidert av Kristina G. Klausen 2016)

2.3.2 Kommunereform

Det er 51 år siden forrige kommunereform, og med utvikling av kommunenes ansvarsoppgaver, samt økende grad av interkommunalt samarbeid, betrakter regjeringen det som nødvendig med ny kommunestruktur i Norge (Regjeringen 2014). Dermed ble alle norske kommuner i 2014 oppfordret til å starte et arbeid med å finne ut om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner.

I forbindelse med disse oppfordringene, har kommunesammenslåing vært et aktuelt tema i flere kommuner de siste årene. Ved forrige kommunesammenslåing, i 1965, ble Renneøy og Mosterøy kommune slått sammen, og det er i dag diskusjoner om nye sammenslåinger med nærliggende kommuner. Her inngår det blant annet møter med nabokommuner, folkemøter, ulike redegjørelser, rapporteringer og undersøkelser (Renneøy kommune 2015).

I februar 2016 gjennomførte analysebyrået Opinion en innbyggerundersøkelse om kommunereformen i Renneøy kommune. 430 innbyggere ble intervjuet per telefon, og resultatene viser at det er flere som er positive enn negative til en endring i kommunestrukturen (Renneøy kommune 2016). Befolkningen kan med andre ord virke å være åpne for kommunesammenslåing. Av undersøkelsen kommer det også frem at befolkningen er mer opptatt av å ha tilbud som barnehage, utdanning og helsetjenester i nærmiljøet, enn NAV, barnevernet og kommunehus. Det er likevel noe bekymring for lokaldemokratiet. Kommunen skriver:

Innbyggerne uttrykker i betydelig grad tro på at en større kommune vil kunne løse en rekke oppgaver bedre enn i dag. Forventningene er størst når det gjelder kompetanse blant ansatte, tilrettelegging for ny næringsutvikling og mer effektiv kommunal drift. Bekymring for vilkårene for lokaldemokratiet og folks muligheter til å påvirke utviklingen i den nye kommunen skiller seg ut mest negativt. (2016)

Som Leknes (2015) har påpekt i en presentasjon om perspektiver og dilemmaer tilknyttet kommunestrukturspørsmålet i Rennesøy, så kan kommunesammenslåing medføre både fordeler og ulemper. Leknes (2015) viser til studier av interkommunalt samarbeid, blant 78 kommuner rundt om i landet, hvor hovedkonklusjonene påpeker fordeler når det kommer til økonomi og tjenestetilbud, men utfordringer når det kommer til styring og kontroll. Disse punktene skal, ifølge Leknes (2015), i særlig grad gjelde små kommuner.

3. Planlegging og sted – Noen teoretiske perspektiver

Da jeg ønsker å se på sentrumsutvikling, og hvilken betydning et fokus på det kan ha for en liten kommune som Rennesøy, er det interessant å studere planprosessen og menneskers forhold til stedet. Dette på grunn av at sentrumsutvikling innebærer utvikling av et sted, på bakgrunn av ulike interesser og politiske føringer. I Rennesøy kommune grunner sentrumsutviklingen blant annet i politiske bestemmelser om at Vikevåg skal være kommunesenteret, og ønsker om mer aktivitet og handel. Samtidig er der nasjonale og regionale føringer som blant annet oppmuntrer til fortetting og utvikling av eksisterende sentre. I tillegg til de politiske og administrative interessene av sentrumsutviklingen, er det også andre aktører som har sine meninger om denne utviklingen. Planlegging, og oppfatninger om hva som er positiv og ønsket utvikling, preges av ulike interesser, politiske strømninger og ideologi (Falleth 2012).

Som grunnlag for en diskusjon av sentrumsutviklingen i Rennesøy, ønsker jeg først å peke på ulike forhold rundt planleggingsprosessen. Planlegging vil ses i sammenheng med dominerende forståelser av hva dette bør innebære. I forbindelse med dette vil jeg diskutere norsk kommunal planlegging som kunnskapsbasert og demokratisk (samfunns)utvikling. Da «planlegging er en kunnskapsbasert, handlingsorientert og fremtidsrettet aktivitet» (Falleth 2012, 51), er det i denne sammenhengen også relevant å diskutere et slikt fokus og grunnlag for utvikling på lokalt nivå. Dette er for å se den politiske og kunnskapsbaserte planleggingsprosessen, i sammenheng med lokale forhold og interesser til stedet som utvikles. Sentrumsutviklingen i Rennesøy vil påvirke ulike aktører, både i nåtid og framtid, og lokal deltakelse kan være vesentlig for å få til en vellykket planlegging (Lønning & Teigen 2009b). Med dette vil det også være aktuelt å se på noen teoretiske perspektiver rundt begrepet sted. Stedet inngår i politisk, faglige ideer og målsettinger i en utviklingsprosess, men det vil også ha verdi for andre aktører som påvirkes av utviklingen.

3.1 Norsk kommunal planlegging

Eva Falleth (2012) påpeker at planleggingen over tid har tatt på seg stadig flere oppgaver og hatt en utvikling mot det som i større grad kan betraktes som samfunnsplanlegging. Det er med dette blitt et større fokus på sosiale og kulturelle sider ved steder og stedsutvikling, samtidig som planleggingsprosessen har fått en mer demokratisk karakter (Falleth 2012). Den demokratiske utviklingen av planlegging har omfattet en overgang fra faglig dominans til mer politisk og lokal påvirkning. Planene ble tidligere utformet av et bygningsråd i kommunene, hvor halvparten var faglig utdannede og de resterende bestod av politiske representanter. Det

var først med bygningsloven av 1965, at de folkevalgte organene fikk myndighet over bygningsrådet. Kommunestyret fikk da myndighet til å vedta planer, selv om departementene fremdeles hadde bestemmelsesrett. I 1992 ble også det innflytelsesrike bygningsrådet utfaset. Dette har vært med på å prege utviklingen av planlegging som demokratisk samfunnsplanlegging, heller enn faglig dominert byplanlegging (Falleth 2012).

Dermed ble synet på planen som produkt og styringsredskap supplert med et langt sterkere fokus på planlegging som prosess, som involverer mange aktører og ulike faser, og der faglige tilnærminger med vektlegging av kommunikasjon og makt har blitt mer sentralt. Særtrekket med kommuneplanlegging i forhold til andre planer er nettopp sterke deltakerrettigheter. Det er i dag formelle krav til høringer, innsyn og klager og en generell oppfordring om å legge til rette for en aktiv medvirkning i prosessen. (Falleth 2012, 58)

Plan- og bygningsloven er i dag et overordnet, felles rammeverk for ulike typer planarbeid, på ulike administrative nivå (Falleth 2012). Som nevnt har det politiske og administrative systemet i Norge i dag en demokratisk tilnærming. Dette innebærer demokratiske prosesser hvor politiske representanter blir valgt av folket til å danne styringsorgan, på ulike administrative nivå, som inngår vedtak for utvikling. Det vil på de ulike administrative nivåene (stat, fylke og kommune) være politiske organ, i tillegg til administrative enheter. De administrative enhetene utarbeider planer, samt fremmer forslag og gjennomfører vedtakene som er satt av de politiske organene (Fiskaa, 2012). Dette betyr med andre ord at det for eksempel på kommunalt nivå, vil være en kommuneadministrasjon som gjør arbeidet med å sørge for at utviklingsplaner utarbeides. Det folkevalgte organet, kommunestyret, er med på å diskutere forslaget og komme med eventuelle vedtak for å være med på å forsikre at planen representerer lokale interesser. Det blir altså ved samarbeid mellom politikerne og administrasjonen utarbeidet og forhandlet frem et «endelig» planforslag (Fiskaa, 2012).

3.1.1 Kunnskapsbasert planlegging

Som norsk planlegging generelt, har også kommunal planlegging sin opprinnelse i byplanlegging (Falleth 2012). Lysgård (2015) påpeker at stedlig utviklingspolitikk er basert på ideer og teori fra byplanlegging, men at det til trekkes ned og tilpasset lokale forhold. Her er det snakk om «politikkoverføring» (Lysgård 2015, 319), som innebærer at den lokale politikken er del av et større nettverk, og utviklingsteori som er konstruert i en by-sammenheng påvirkes, fortolkes og rekonstrueres på lokalt nivå. Sentrumsutviklingen i Rennesøy er som tidligere

påpekt sterkt preget av nasjonale og regionale føringer. Blant annet er der ideer om fortetting og utvikling av allerede eksisterende sentrum som, som er basert på kunnskap om bærekraftig utvikling. Et lite lokalsenter i Rennesøy vil også påvirkes av slike ideer, som legges, og som også er ment veiledende for flere steder og større byer. Blant annet står det i regionalplanen:

Handel er sentrumsdannende, og et av de grunnleggende elementene for funksjonsdyktige og sterke sentrumsområder. Et variert handelstilbud sammen med et mangfoldig tilbud av annen service, tjenesteyting og kultur, skaper attraktive sentre. Mangfold av virksomheter kombinert med steds kvalitet, gir sentrene styrke og tiltrekningskraft for videreutvikling. Å styre handel til sentrene er et av de grepene som sterkest kan motvirke byspredning og ineffektiv arealbruk. Handelslokalisering til sentrene gir også redusert transportarbeid, samtidig som kompakte sentre med godt kollektivtilbud sikrer tilgjengelighet til et bredt vare- og tjenestetilbud for alle. (Johnsen 2013, 33)

Her er der tydelige ideer om hva som er mål for et sentrum, og hva det bør inneholde, nettopp et godt handelsliv for å skape aktivitet, være bærekraftig og attraktivt. Aspekt ved dette ses også igjen i kommuneplanen, da mål for sentrumsutvikling er mer aktivitet og næring i sentrum. Frisvoll (2015, 135) peker også på slike sider ved planlegging. Han diskuterer her et normativt syn på planlegging, hva som anses som positivt i utviklingen, som en ovenfra og ned- sak. «Det er planleggjarar og andre med makt til å definere kva som er ein god stad, som synest å ha eit normativt motiv bak handlingane sine.» (Frisvoll 2015, 135). Om en ser slike normative tilnærminger og «kunnskapsbasert utvikling» i sammenheng med Falleths (2012) beskrivelser av utvikling i planleggingen, samt maktstrukturer i slike situasjoner, kan se ut til at det fremdeles er en dominerende faglig og teoretisk innflytelse i slike situasjoner. Derfor vil det blant annet være opp til lokale politikere og planleggingsinstanser i Rennesøy å tilpasse slike føringer til et lokalt nivå, og ivareta lokale interesser.

3.1.2 Sentrumsutvikling en demokratisk planleggingsprosess?

Tiltak i forbindelse med sentrumsutvikling kan ha konsekvenser for flere ulike aktører. I Vikevåg er der blant annet ulike grunneiere og naboer som vil påvirkes i det aktuelle sentrumsområdet. Miljøverndepartementet (2000, 18) påpeker at det i slike tilfeller er nødvendig med en «ryddig form for offentlig styring» for å kunne «realisere forbedringspotensialet». Da målene for utvikling i Vikevåg sentrum i stor grad fokuserer på økt aktivitet og næringsliv, avhenger dette også av at folk er interessert i å drive og delta i forvaltningen her. Dette innebærer en sentrumsplanlegging som foregår i samspill med lokale

aktører, for at disse også skal føle eierskap til planen og være interessert i å skape noe. Miljøverndepartementet (2000) mener i denne sammenheng at kommunen bør ta ansvar om å få til et samarbeid i sentrum. De påpeker også at det må være forutsigbarhet for alle aktører, for å få til langsiktige investeringer (Miljøverndepartementet 2000, 18).

Stedsutvikling og medvirkning

Sentrumsutvikling i dette tilfellet er et fokus på utvikling av det som i dag omfatter kommunesenteret Vikevåg. Stedsutvikling innebærer i det overordnede å tilpasse og utvikle steder etter hva som er til det beste for de som bruker og oppholder seg på stedet. Lønning & Teigen skriver:

Stadutvikling som praksis er å gripa aktivt inn for å utvikla staden sine sosiale, kulturelle og/eller fysiske kvalitetar og uttrykk i tråd med dette normative mål om at staden skal vera mest mogleg triveleg og attraktiv for alle brukar- og interessegrupper. (2009a, 2)

Utviklingen av stedet innebærer altså ikke bare de som bor der. Det er også andre grupper å ta hensyn til i slike situasjoner. Eksempelvis kan det inkludere mennesker som reiser til et sted i forbindelse med rekreasjon, eller mennesker med næringsinteresser på et sted. Stedsutvikling blir altså her ansett som å gjøre steder mer attraktive for mennesker tilknyttet det.

Lønning & Teigen (2009a) diskuterer også problematikken rundt ulike interesser tilknyttet sted og stedsutvikling, ut fra et spørsmål om representasjoner og definisjoner. Ulike interesser, eventuelt verdier og oppfatninger om hva som er nødvendig og en positiv utvikling kan være subjektivt. Hva blir definert som positivt og hvem får komme med sine ytringer i saken? På bakgrunn av slike utfordringer påpeker Lønning & Teigen (2009a) betydningen av bred mobilisering og medbestemmelse i arbeid med stedsutviklingsprosjekt. Det norske plansystemet har en struktur som medfører ulike retningslinjer og lover et planutvalg må forholde seg til i planprosessen. Dette innebærer et rammeverk som blant annet inkluderer deltakelse på lokalt nivå. Plan- og bygningsloven sier:

§ 5-1.Medvirkning

Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte. (Lovdata, 2008)

Lønning & Teigen (2009b) diskuterer også betydningen av demokrati i planleggingsprosesser, og hva mobiliseringsprosesser kan innebære. Som de påpeker, er det i dag et fokus på individet og individets frihet. I en mobiliserings- og medvirkningssammenheng, påpeker Lønning & Teigen (2009b), at individets frihet medfølger så vel valgmuligheter til å ikke bidra, som til å delta i utviklingssituasjoner. Samtidig har «dugnad» og «ildsjeler» vist seg å være viktige for lokal utvikling og aktivitet. I tillegg vil folk ofte kreve å få noe igjen for å delta i en mobiliseringsprosess (Lønning & Teigen 2009b). Her kan det for eksempel være krav om å kunne ha en reell medvirkning og påvirkning, om en skal delta.

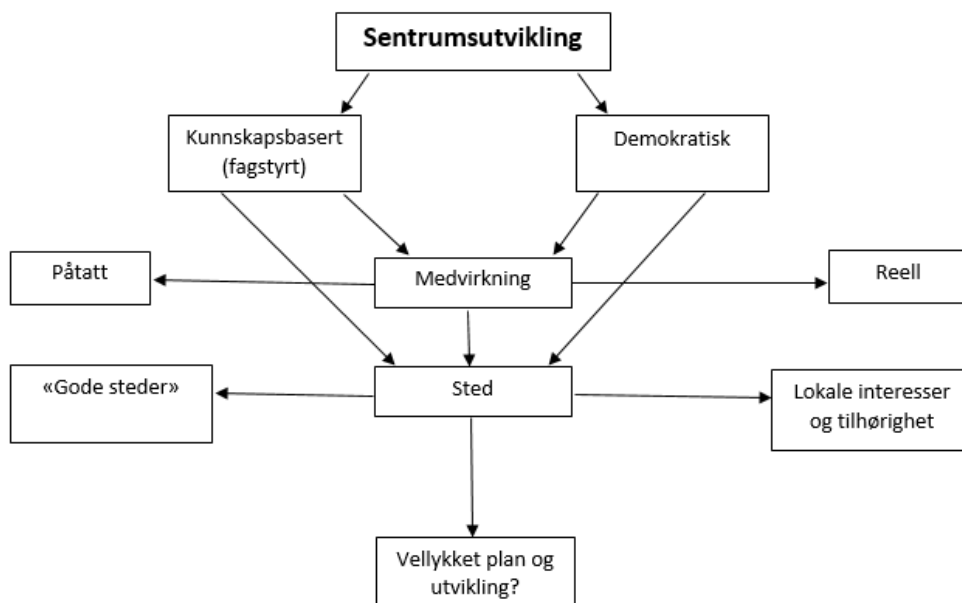
Problematikk tilknyttet slike mobiliseringsprosesser, kan være at metodene som brukes kan føre til at enkeltmennesker går lei, ikke føler at de har en reell påvirkning og at prosjektet kan være vanskelig å forholde seg til. Dette kommer av at metodene ofte har en ikke-lineær tilnærming, med muligheter for «både regresjon, tilbakefall og demobilisering» (Lønning & Teigen 2009b, 3). I tillegg påpeker Lønning og Teigen (Lønning & Teigen 2009b) betydningen av at å fokusere på mennesker og grupper som vanligvis har lite innsigelse og makt til å påvirke utviklingssituasjoner. «Fokus ligg heile vegen på å gje menneske som kjenner seg makteslause i høve til dei endringar og strukturar som formar liva deira kjensle av auka kontroll og påverknadskraft» (Lønning & Teigen 2009b, 4). Lønningen & Teigen (2009b, 7) påpeker også at en bred form for deltakelse er sentralt for at mennesker skal kunne føle eierskap til strategier og mål som settes, samt for å kunne utvikle en felles identitet til dette.

Kommunar og stader som har erfaring med endogene utviklingsprosessar (utvikling nedanfrå og opp) og kultur for å gripa fatt i egne utfordringar har langt større føresetnader for å lukkast enn stader der initiativ ofte må koma utanfrå eller eventuelt «pressast» på innbyggjarane frå kommuneadministrasjonen. (Lønning & Teigen 2009b, 7)

Det vil i med andre ord være større suksess ved mobiliseringsarbeidet, om dette er prosesser som administrasjon og lokalbefolkningen har erfaringer med, og at det tas lokale initiativ til slike prosesser. Det er altså en forståelse for at lokalbefolkning best bidrar når de selv ønsker det og har engasjement for utviklingen.

I tillegg til den lokale mobiliseringen og deltakelsen, handler stedsutvikling også om nettverk som inkluderer utviklingsaktører på ulike administrative nivå - lokalt, regionalt og nasjonalt, (Lønning & Teigen 2009a). Det blir også av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2015) påpekt betydningen av samarbeid mellom offentlige og private aktører i forbindelse med næringsliv. Av det Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2015) legger frem, så handler stedsutvikling om å gjøre steder attraktive ved å forbedre steder med fokus på livskvalitet, bosted og næringsliv. Med bakgrunn i en slik tilnærming til stedsutviklingen, kan man altså diskutere ulike betydninger av sted. Her inngår også det faktum at steder og planleggingsprosesser involverer ulike mennesker, med ulike verdier, erfaringer og interesser av stedet og utviklingen.

For å samle sammen og få oversikt over sentrale poeng tilknyttet sentrumsutvikling, som er presentert her, har jeg laget denne modellen:

Figur 3 1: Modell over sentrale faktorer i en sentrumsutviklingsprosess (Kristina G. Klausen 2016)

Denne sammenfatter sentrale poeng ved at planleggingen er kunnskapsbasert, men at den også skal ha en demokratisk karakter. Medvirkning kan betraktes som både en demokratisk tilnærming med reell deltakelse, men også som påtatt og unyttig om det kun gjennomføres for å gjennomføres, uten at deltakerne får noe igjen for det. Samtidig er sentrumsutvikling noe som innebærer utviklingen av sted. Her er spørsmålet om fokuset her omfavner lokale interesser og/eller om det legges vekt på kunnskap og teoretiske ideer om hva et bra sted er.

3.2 Menneske og sted i et utviklingsperspektiv

Stedsutvikling omfatter i dette prosjektet et fokus på sentrumsutvikling. Dette innebærer planer, strategier og mål for utvikling av kommunesenteret i Rennesøy. Her kan man også betegne sentrum som et sted, hvorav det i utgangspunktet omhandler et gitt geografisk område, et punkt på kartet og fysiske omgivelser. Det er i de fysiske omgivelsene og rammene menneskers liv utspiller seg. Denne tilnærmingen til stedet alene, kan imidlertid diskuteres.

Planlegging, slik den foregår i dag, bygger også på flere dimensjoner av det vi betegner som «stedet». Den fokuserer ikke på utforming av de fysiske omgivelsene alene, men formålet med utviklingen har også et utspring i faktorer som opplevelser, identitet og funksjon. Selv om «sentrum» er et avgrenset geografisk område, som i denne gitte planleggingen står i fokus, kan en likevel ikke se dette stedet som isolert og uavhengig. Stedet utgjør ikke kun en fysisk ramme, men har flere dimensjoner. Betydningen av sted er en sammensetning av både den fysiske utformingen, sosiale, kulturelle og individuelle opplevelser av det. «Steder forbindes med mennesker, men mennesker inngår også i steder» (Røe & Vestby 2013, 46).

Vikevåg sentrum er et sted i en kommune, preget av flere ulike faktorer i fortid, nåtid og fremtid, noe som også kan påvirke den dagsaktuelle sentrumsutviklingen. Som det skal utdypes nedenfor, kan man se på ulike dimensjoner av sted, både i tid og rom, samtidig som at sted betraktes som relasjonelt. Et sted kan betraktes på ulike nivå og blir påvirket av «indre» og «ytre krefter». «Steder er som de er, fordi de er et resultat av sin historie og nåtidig deltakelse i relasjoner med andre steder.» Berg & Dale (2015, 42).

3.2.1 Stedsbegrepet

Sted er ett av geografiens kjernebegreper (Aure et al. 2015). Det er også av de mest komplekse geografiske ideene, og er vanskelig å forstå fullt og helt (Castree 2003; Thrift 2003). Thrift (2003) diskuterer sted som en av fire romlige tilnærminger. Han beskriver sted som en slags romlig bevissthet, som omfatter en tilstedeværelse og samhandling mellom ulike fenomener,

som bekrefter og bidrar til en eksistens av bestemte steder (Thrift 2003). Sted er med andre ord en arena for, eller ansamling av, ulike tilstedeværelser og funksjoner. Steder tilbyr ulike typer ressurser, men kan også innebære minner og handling, og er en del av selve interaksjonen mellom ulike tilstedeværelser. Noel Castree (2003) er også inne på denne tankegangen, og påpeker at sted, i samfunnsgeografien, har tre overordna betydninger. Disse er sted som et geografisk punkt på jordas overflate, plassering av individuell identitet eller gruppeidentitet, og arena for hverdagslivet. Han påpeker at disse tre tilnærmingene til sted, lenge var innflettet i en forståelse av steder som adskilte og unike, men at det i den globaliserte verden har blitt et større fokus på at steder blir mer og mer like (Castree 2003).

En mer sammenknyttet verden, har ført til at geografene har måttet se på sted med andre øyne. Steder er gjensidig avhengige, men samtidig som det blir større likheter mellom steder, kan en også finne ulikheter (Castree 2003). I stedet for at verden er et konglomerat av ulike og unike steder, har det heller blitt et større fokus både på steders likheter og ulikheter, samt at de fungerer og eksisterer som i et translokalt nettverk av steder som er forbundet med og gjensidig påvirker hverandre.

Situasjonen i Vikevåg og Rennesøy er unik, i den forstand at stedet og utviklingen preges av lokale faktorer. Likevel kan man også se likheter med andre steder, ved blant annet stedets karakter som bygdekommune og nærhet til større steder. Samtidig grunner planleggingsprosessen i stor grad i føringer som er lagt på overordna nivå og er ment å gjelde flere steder. Her er det teori og politisk ideologi som er med på å legge føringer for hvordan ting bør være og hvordan utviklingen bør skje, da planlegging er basert på kunnskap og teoriutvikling (Falleth 2012).

Vår forståelse og betegnelse av ulike begreper og teorier påvirkes av forskning og endringer i samfunnet. Dette inkluderer også vår forståelse av sted og faglige tilnærming til dette begrepet. Før en flerdimensjonal tilnærming til stedsbegrepet, ligger en betraktning av sted som en fysisk ramme, et punkt på kartet (Berg & Dale 2004). Dette er en typisk positivistisk tilnærming til stedsbegrepet, med et objektivt blikk på steder, ofte betegnet som «location» etter Agnews fremstilling av de tre komplementære dimensjonene av sted (Berg & Dale 2004). De to følgende dimensjonene av sted, «sense of place» og «locale», gjenspeiler et økende fokus på subjektivitet, samfunn og strukturer. Med sted som opplevelse, eller «sence of place», ble det en større vektlegging av den indre, subjektive og opplevelsesmessige dimensjonen av sted (Berg & Dale 2004). En slik tilnærming fokuserer på følelser, erfaringer og opplevelser

tilknyttet sted. Her er ikke stedet redusert til å kun omfatte et fysisk og materielt rammeverk som kun eksisterer utenfor mennesker, men det kan også innebære erindringer og stedet slik det representeres av oss. Et forhold mellom menneske og sted (Berg & Dale 2004), hvor begge er gjensidig konstituerende.

Den tredje tilnærmingen til sted, «locale», innebærer et fokus på sted som rom for menneskelige, sosiale strukturer som påvirkning og interaksjon gjennom intersubjektivitet og praksis (Berg & Dale 2004). Et sted vil her være en slags møteplass, hvor ulike individers hverdagsliv utfoldes og de vil gjennom sine hverdagslige aktiviteter krysse hverandre i tid og rom. Det påpekes at sted er mer enn kun rammer for utfoldelse, som ved «location», men også at steder formes gjennom sosial praksis og at det vil være en gjensidig påvirkning mellom menneskelig atferd og sted (Berg & Dale 2004). De tre dimensjonene representerer hver for seg vinklinger av og tilnærminger til stedsbegrepet. For å få et helhetlig bilde, påpeker Berg & Dale (2004, 41; 2015), som Agnew (1987) at en skal betrakte de tre dimensjonene som komplementære. Vi mennesker lever til enhver tid tilknyttet sted, både som materialitet og immaterialitet (Aure et al. 2015).

Sentrumsutvikling kan omfatte utvikling, forbedring, både av materielle og immaterielle sider ved stedet. Dette er også prosesser som ofte innebærer flere aktører, med ulike syn og interesser. Hva man anser som nødvendig og stedets funksjon, kan variere. I tilfellet med sentrumsutvikling i Rennesøy kommune, kan det være interessant å diskutere ulike aktørers tilnærming til stedet. Hvordan opplever de stedet og dets funksjon?

3.2.2 Sted og identitet

Berg & Dale (2013, 23) påpeker at sted kan være grunnlag for menneskers identitetskonstruksjon. Her er det flere faktorer som kan spille inn på denne konstruksjonen, både fysisk utforming og mer sosiale kontekster og subjektive assosiasjoner. De fleste av oss lever våre hverdagsliv innen en begrenset radius. For noen grupper mennesker, som eldre og barn, er det en større andel som i stor grad har sin hverdag på et mer begrenset areal, enn hva for eksempel mennesker som kanskje pendler til jobb gjør (Castree 2003). Dermed påpeker Castree (2003, 177) at sted fremdeles er en betydelig arena for daglig erfaring. Dette knytter han til at sted har en betydning for oss, både som grupper og individ. I tillegg til de fysiske dimensjonene ved steder, er der også en opplevd, forestilt og følelsesmessig dimensjon av det. Sted kan ha betydning for oss, og kan være med på å forme vår identitet.

Også steder kan ha identitet, eller det som Berg & Dale (2013, 23) også omtaler som «genius loci» - stedets «ånd». Her er det snakk om et steds karakter eller særpreg, påvirket og formet av flere faktorer i sin kontakt (Berg & Dale 2013). Vikevågs særpreg, eller «ånd», virker å ha vært tydeligere før, «da ferja gikk». Det er fremdeles rester etter denne funksjonen av stedet.

Berg & Dale (2013, 33) nevner også at steders identitet kan skapes, utfordres og endres. Dette som følger av prosesser påvirket både ovenfra og nedenfra. Et eksempel som kan være aktuelt i tilfellet med Rennesøy, er en påvirkning ovenfra fra nasjonalt eller regionalt hold. Endring nedenfra kan være følger av lokale initiativ. Castree (2003) diskuterer også påvirkning utenfra. Her påpeker han at opplevelse av sted og stedsidentitet kan vedvare, ikke bare til tross for dette, men også på grunn av det.

I et sosiokulturelt perspektiv, reproduseres og transformeres steder gjennom sosiale og kulturelle prosesser som involverer ulike aktører. Sted oppleves og beskrives av mennesker og inngår i menneskers identitetsdannelse. Våre hverdagspraksiser finner sted i rom og gir rommene rundt oss mening. Sted kan være en mer eller mindre trygg ramme for hverdagslivet og et viktig element i menneskers livsverden (...). (Røe & Vestby 2013, 45)

3.3.2 Globalisering, mobilitet og relasjonelt sted

En hyppig diskutert problematikk i forbindelse med sted og utvikling, er effekten globalisering har på steder (Berg & Dale 2004; Røe & Vestby 2013; Aure et al. 2015; Berg & Dale 2015). Her har det blitt stilt spørsmål ved om nyere tids utvikling, med teknologi og mobilitet har ført til at verden blir mer og mer homogen og at steder mister sin karakter og betydning. Det de påpeker i henhold til dette, er at det til tross for den moderne utviklingen mot en mer tilgjengelig og sammenknyttet verden, kan se ut til at steder får stadig større betydning, eller at de får betydning på en annen måte. Steder ser ut til å få større betydning som fysisk form, sosial fortetning og som et representasjonelt fenomen (Røe & Vestby 2013). Røe & Vestby (2013, 43) refererer til Harvey (1996) som påstår at globaliseringen fører til at steder «(...) får større oppmerksomhet og fungerer som et ankerfeste i en urolig verden». Derfor, påpekes det av Røe & Vestby (2013), har planer og prosesser tilknyttet stedsutvikling stor betydning. Utforming av steder, makt og innflytelse og derav representasjoner og menneskers muligheter for å kunne identifisere seg med sine omgivelser, er sentrale faktorer som kan trekkes frem i en diskusjon om steders betydning i en globalisert verden.

Steders gjensidige avhengighet, homogenisering og differensiering kobles også til en diskusjon rundt menneskers forhold til steder. Castree (2003) presenterer to måter den globale utviklingen

og påvirkningen kan føre til lokal stedsidentifisering. Den første er et behov for å beholde det lokale på grunn av utviklingen, det nye som kommer inn, og at folk dermed får et behov for å holde fast ved det «opprinnelige». Det lokale får dermed ekstra stor betydning, i tilfellet ved en betydelig endring. Det påpekes også at forming av lokale identiteter også kan gå ut over det som egentlig er til grunn for det lokale (Castree 2003). Dette ved blant annet utenforstående representasjoner av et sted eller kombinasjon av ulike stedsidentiteter, slik at det oppstår en slags hybrid av stedsidentitet.

I sammenheng med økt mobilitet samt internasjonal turisme, er det også påpekt at det i moderne tid har blitt et større fokus på fremstilling og utvikling av steder som er attraktive for flere interessegrupper (Røe & Vestby 2013). Design, utvikling og markedsføring har blant annet blitt viktige virkemidler for å øke steders attraktivitet, eller «markedsverdi» om en kan betegne det slik. Her kan man knytte globaliseringen og den problematiserte homogeniseringen til utviklingsmål innen planlegging. Det er kjent at det unike ofte virker eksotisk og spennende, og det å bygge opp om et steds unike karakter kan være en måte å «selge stedet». Et slikt fokus trenger nødvendigvis ikke bare ha motivasjon i turisme, men kan også være med på å styrke og/eller fremheve et steds identitet og muligens også innbyggers stedsidentitet, med mindre utviklingen oppfattes negativt som for eksempel unaturlig. Hovedpoenget her, er at økt «konkurrans» mellom steder, som følger av modernisering og globalisering, også kan føre til at steder blir ekstra unike. Med andre ord kan globalisering og økt mobilitet føre til både differensiering og homogenisering av steder (Berg & Dale 2015). Berg & Dale (2015, 33-35) påpeker også at det er viktig å studere samspillet mellom det lokale og det globale. Steder er unike, men de vil alltid være situert i en større verden, sammenbundet og avhengige av andre steder.

Fokusområdet for denne studien, Rennesøy og Vikevåg, er også steder som er i relasjon til andre steder og påvirkes fra flere hold. Å studere stedet som relasjonelt i en slik sammenheng, kan være aktuelt for å diskutere grunnlag for stedsutviklingen og betydningen det har for ulike aktører. Hva kan sies å påvirke stedet og hvilken betydning kan sentrumsutvikling ha med tanke på dette? Hvordan diskuteres slik utvikling i forhold til stedets karakter, menneskers tilhørighet og stedsidentitet i Rennesøy og Vikevåg?

4. Metodologi og forskningsprosessen

4.1 Kvalitativ metode

Da mitt prosjekt omhandler sentrumsutvikling i Rennesøy kommune, innebærer dette et fokus på utvikling som er motivert for og av mennesker tilknyttet stedet. Tilnærminger til informasjon ved bruk av kvalitative metoder kan bidra til en dypere innsikt i slike spørsmål. Vi kan få et innblikk i menneskers tanker, holdninger og opplevelser av fenomenet som studeres (Winchester 2000). En studie av sentrumsutvikling, som i dette tilfellet, kunne nok hatt en mer kvantitativ tilnærming også, men da mitt fokus er å diskutere utviklingens betydning for kommunen og derav også kommunens befolkning, var det i dette prosjektet relevant å nytte kvalitative metoder. Dette for å få «innblikk» i berørte menneskers opplevelser, holdninger og tanker om sentrumsutviklingen. Ulike mennesker kan ha ulike perspektiv på det omtalte tema. Som Winchester (2000, 6) påpeker, så har kvalitative metoder en tendens til å påpeke flere ulike betydninger og tolkninger, heller enn å belyse én «dominerende» eller «rett» forståelse.

4.2 Forskningsdesign og forskningsprosessen

4.2.1 Forarbeid

Forarbeidet, eller startfasen, av prosjektet var preget av å sette seg inn i tematikken, for å få et bilde av hva som kunne være aktuelt å spørre om under intervjuene. Her undersøkte jeg noe teori og informasjon om planlegging og stedet. I tillegg til en forberedelse med fokus på bakgrunn og teori, begynte jeg å se på hvilke metoder og informanter som kunne være aktuelle. Dette måtte jeg gjøre for å kunne søke om godkjenning av prosjektet til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste - Personvernombudet). I forbindelse med denne søknaden måtte jeg bestemme meg for hvilke metodiske tilnærminger som skulle nyttes, utvalg av informanter, samt utforme intervjuguider og informasjonsskriv til potensielle informanter. Sistnevnte er nødvendig for å innhente informert samtykke.

Av søknaden til NSD ble mye av formalitetene rundt prosjektet satt. Det var vanskelig å si, så tidlig, hvordan ting ville utarte seg, hva som ville bli aktuelt å fokusere på og hvilke informanter som kunne bli aktuelle etter hvert. Derav prøvde jeg å åpne for muligheter for tilpasning i søknaden. Dette var for eksempel at jeg ville ha mulighet til eventuelle rekrutteringer via andre informanter underveis, om det skulle være aktuelt. Å ha muligheten til å gjøre justeringer og

tilpasninger underveis kan være nyttig. Som Thagaard (2009, 63) påpeker, så er kvalitativ forskning fleksibel, og endringer kan skje etter hvert som informasjon innhentes og tolkes.

4.3.2 Feltarbeid

Ved intervjuer ønsket jeg å innhente informasjon om planleggingsprosessen og sentrumsutvikling i kommunen, samt holdninger tilknyttet dette. I tillegg til intervju, har jeg observert to åpne møter og hatt to observasjoner i det aktuelle området.

Semistrukturerte intervju

Jeg har gjennomført semistrukturerte enkeltintervjuer. Disse har vært relativt åpne og hatt en fleksibel struktur. Det er greit å kunne tilrettelegge intervjusituasjonene litt etter hvert som det passer (Dunn 2000), og åpne for uforutsette muligheter, som for eksempel at informanter tar opp temaer som man selv ikke hadde tenkt på. En fleksibel struktur gir rom for å stille oppfølgingsspørsmål og gå mer i dybden. Under intervjuene støttet jeg meg til en intervjuguide (vedlegg 1). I det følgende vil jeg gi en nærmere presentasjon av intervjuene jeg har gjennomført. Intervju er min hovedmetode og den vil derfor omtales mer grundig enn de andre to metodene. Intervjuene har tilført førstehånds informasjon, i form av ulike aktørers holdninger til og erfaringer med sentrumsutvikling i kommunen.

Intervjuene ble gjennomført i løpet av de åtte første dagene i mars, med i gjennomsnitt ett intervju per dag. Jeg hadde maks to intervju på en dag, da dette er både tid- og energikrevende. Utvalget av informanter er gjort på bakgrunn av hvem som ville være relevante og hvem jeg har hatt tilgang til. Jeg har med andre ord gjort utvalg som kan karakteriseres som «strategisk utvalg», da valg er gjort på bakgrunn av at informantene har kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2009, 55). Disse kvalifikasjonene bygger i stor grad på yrke og geografisk tilhørighet innad i kommunen, særlig tilknyttet Vikevåg og to andre lokalsentre, Askje-Vest og Østhusvik.

Av informanter har jeg fokusert på fire ulike kategorier; kommuneadministrasjon, næringsliv, kultur og bosatt i Vikevåg. Innen disse kategoriene valgte jeg ut to til tre stykker som jeg tenkte kunne være aktuelle. I tillegg til å finne sentrale karakterer, har jeg som «insider» gjort noen utvalg av informanter, på bakgrunn av mine kjennskaper til dem. Bradshaw & Stratford (2000, 44) påpeker at sistnevnte metode, «tilgjengelighetsutvalg» eller «convenience sampling», kan være en effektiv måte å gjøre utvalg på, men at det også kan medføre en lavere grad av pålitelighet og at utbyttet kan bære preg av lite relevant informasjon. Det kan med andre ord

stilles spørsmål ved om det tilgjengelige utvalget er så relevant som det kunne ha vært, om en hadde hatt en annen tilnærming til utvelgelse av informanter.

Når det gjelder valg av sted for intervju, har jeg overveid faktorer som kan spille inn på intervjusituasjonene. Dette kan være faktorer som trygghet, maktrelasjoner, forstyrrelser og sosiale settinger (Crang & Cook 2007). Ved avtale og planlegging av møter har jeg først og fremst tatt hensyn til informantenes interesser. Jeg har latt dem foreslå møtested og – tidspunkt for å vise ydmykhet og tilrettelegge for at intervjusituasjonen skulle være mest praktisk og komfortabel for dem. Jeg har vektlagt møter der informantene er, altså i Rennesøy, hvor forskningsspørsmålet er situert og informantene har sitt hverdagsliv. Som Crang & Cook (2007) diskuterer, kan en som forsker få et større innblikk i situasjonen og tematikken, ved å møte informantene der de er, hvor forskningsspørsmålet kan sies å være situert. En kan da dra nytte av ulike inntrykk en kan få ved å være tilstede i det aktuelle rommet.

I tillegg til å finne informasjon om tema, har jeg i forkant av intervjusituasjonene forholdt meg til de punktene som Crang & Cook (2007, 62-63) anbefaler for å planlegge og arrangere intervju. En stund etter svar fra NSD klagjorde jeg informasjonsskriv til informantene og opprettet kontakt med de aktuelle informantene. Informasjonsskrivet inneholdt nødvendig informasjon om meg, forskningsprosjektet og formaliteter rundt deltakelse, som opptak av intervju, konfidensialitet og anonymitet. Dette var vesentlig for å få informert samtykke. De fleste fikk det formelle informasjonsskrivet tilsendt per post, inklusive et skriv fra min veileder som bekreftet mitt prosjekt og min posisjon som masterstudent. Noen av personene var det derimot mer naturlig å kontakte på andre måter. Noen kontaktet jeg via Facebook. Dette er personer jeg har god kjennskap til og det virket kunstig å skulle sende dem et formelt brev per post. De fikk i tillegg til en mer personlig melding, tilsendt det formelle informasjonsskrivet elektronisk. Da e-post i dag er et mye brukt kommunikasjonsmiddel i jobbsammenhenger, så jeg dette som en akseptabel og praktisk måte å kontakte kommuneansatte. Noen dager etter at de formelle brevene ble sendt per post, tok jeg kontakt med informantene per telefon, om de ikke selv hadde tatt kontakt med meg. Jeg hadde i informasjonsskrivet angitt en dato for når jeg eventuelt ville ta ytterligere kontakt. Åtte av elleve personer som jeg kontaktet var villige til å delta i prosjektet. Folk var generelt positive til å hjelpe meg, som «ung student».

Opptak ble gjort av samtlige intervjusituasjoner, og dette kun når informantene har samtykket til det. Ved hjelp av opptak har jeg kunnet konsentrere meg om å lytte og styre samtalen, og eventuelt notere noen få sentrale stikkord, heller enn å streve med å skrive fyldige notater i løpet av samtalen. Jeg nyttet også intervjuguider, hvor det var flere hovedtema som gikk igjen for

alle, men de var også noe tilpasset de ulike informantene (vedlegg 1). Noen tema som gikk igjen var: beskrivelse av stedet og bruk av stedet, opplevelser og holdninger til planleggingssituasjonen (sentrumsutviklingen), sentrale utviklingsfaktorer og fremtidssyn (særlig kommunereform og Rogfast), og informants egen rolle i utviklingsarbeid ved de aktuelle stedene.

I noen situasjoner hadde jeg omtrent ikke behov for å bruke intervjuguiden. Informantene tok mye initiativ til å prate, og jeg benyttet meg av muligheten til å se om det kunne komme interessante ting som jeg ikke hadde tenkt på, samt å la informasjonen komme mest mulig naturlig. Jeg forsøkte heller da å respondere og komme med noen oppfølgings spørsmål til det som ble sagt, heller enn å følge de noterte temaene slavisk. Hvorvidt de temaene jeg hadde skrevet ned fikk en utfyllende gjennomgang kan nok diskuteres. I andre situasjoner var det større behov for at jeg styrte intervjusituasjonen. Da kom intervjuguiden godt med. Jeg hadde notert en del ferdig formulerte spørsmål. Disse opplevde jeg som nyttige, da jeg selv var nokså usikker i situasjonen og kunne ha vansker med å formulere gode spørsmål fortløpende.

Varighet på intervjuene varierte. Dette gjaldt både den formelle delen av intervjusituasjonene, med opptak, men også samtaler eller opphold før og etter dette. Nedenfor er det presentert en oversikt over intervjuene som ble gjennomført.

Tabell 4.1: Tabellen viser en oversikt over informanter og intervjusituasjonene for dette prosjektet (kilde: Kristina G. Klausen)

I nr.	Dato	Varighet	«Gruppe»	Karakteristikk
1	01.03.16	Ca. 1 time og 40 min Opptak: 01:01:31	Næringsliv 1	Næringsaktør ved et annet sentralt sted i kommunen
2	01.03.16	Ca. 2 timer Opptak: 01:08:25	Næringsliv 2	Næringsaktør ved et annet sentralt sted i kommunen
3	02.03.16	Ca. 50 min Opptak: 00:41:09	Kultur 1	Særlig arbeid med ungdom
4	03.03.16	Ca. 45 min Opptak: 00:27:13	Lokal	Oppvokst i Vikevåg + representant for Vikevåg båtforening
5	04.03.16	Ca. 1 time og 25 min Opptak: 00:45:49	Kultur 2	Fra annet sted i kommunen + representant fra en viktig forening i kommunen
6	07.03.16	Ca. 40 min Opptak: 00:25:07	Kommuneadministrasjon	Politisk representant
7	07.03.16	Ca. 1 time og 30 min Opptak: 00:41:46	Næringsliv 3	Næringsaktør i Vikevåg
8	08.03.16	Ca. 2 timer og 10 min Opptak: 00:51:22	Kultur 3	Særlig arbeid med eldre

I noen tilfeller virket informantene veldig ivrige på å dele sine synspunkter og hadde mye på hjertet. Det kan også hende at jeg har vært mer usikker på hvordan og når det var best å avslutte intervjuene. Når har en fått tilstrekkelig med informasjon, og når går det for langt til at en bruker unødvendig mye av informantens tid? Jeg valgte å se an situasjonen, med å kjenne på hva som virket naturlig og inntrykk av informantenes interesser og tilstand. Nærmere diskusjon rundt utfordrende og usikre situasjoner er presentert senere.

Observasjon i Vikevåg sentrum

Jeg har i dette prosjektet gjennomført to økter med observasjon i Vikevåg sentrum. Den første økten var på omtrentlig en time midt på dagen, fredag 18. mars, kl. 13:05 til 14:30. Her startet egentlig observasjonen allerede på vei inn mot sentrum, da jeg registrerte flere folk som kom gående fra området. Deretter parkerte jeg ved butikken, før jeg tok en runde på den lokale dagligvarebutikken for å undersøke pågang der. Deretter gikk jeg en runde rundt i sentrum, hvor jeg tok bilder og observerte trafikk og aktivitet. Her gikk jeg blant de ulike offentlige og kommersielle tjenestetilbudene og byggene, samtidig som jeg gikk innom en mindre butikk. Jeg noterte ulike observasjoner på mobiltelefonen min etter hvert som jeg registrerte det, og

samtidig som jeg tok bilder i området. Av bildene var jeg bevisst på å ikke få med personer som kunne være gjenkjennelige.

Ved den første befaringen var det et stort fokus på materielle ting og dokumentering ved fotografering. Samtidig var dette en dag hvor det var fint vær, i tillegg til at det var fredag før påske. Dette kan ha ført til at det var usedvanlig mye trafikk og aktivitet i området. På grunn av dette ville jeg gjennomføre en ny observasjon, med fokus på aktivitet. Jeg ville her legge observasjonen til midt på dagen, en hverdag, etter påske. Dette med tanker om at et slikt tidspunkt kunne være mer representativt. Ved denne observasjonen kunne jeg også få en mulighet til å få et nytt overblikk over dette området og se ting som jeg kanskje ikke la merke til forrige gang jeg var der.

Andre observasjon i sentrum, ble lagt til torsdag 31. mars, kl. 12.25 til 13.33. Tilfeldigvis var det fint vær også denne dagen. I denne omgangen satt jeg meg ned ved ett av bordene utenfor dagligvarebutikken, hvor jeg kunne ha oversikt over trafikk inn og ut av sentrum, samt over torgområdet. Med det utgangspunktet noterte jeg aktivitet i form av kollektiv- og biltrafikk, mennesker som kom og gikk, samt hvor de hadde «ærend». Dette utsiktspunktet var vel og merke noe begrenset i forhold til de ulike fasilitetene som finnes i sentrum. Blant annet hadde jeg ikke oversikt over den bakre adkomsten til dagligvarebutikken, inngangspartiet til kulturhuset og gjenbruksbutikken.

Deltakende observasjon på åpne møter

Under noen av intervjuene, dukket det opp tips om relevante møter som jeg kunne gå på. Her var det blant annet et møte i regi av Stavanger næringsforening, hvor ett av de sentrale temaene var nettopp sentrumsutvikling. Jeg tok dermed kontakt med den ansvarlige for møtet og fikk mulighet til å komme på det. Det var her fremlegg om sentrumsutviklingen i kommunen, gjort av en representant fra kommuneadministrasjonen. I tillegg var der en representant fra nabokommunen, Randaberg, som snakket om situasjonen der og hvordan de har lyktes med å få til økt aktivitet i sentrum. Her hadde jeg med meg notatblokk og satt blant noen kjente næringslivsaktører fra området.

Et annet møte var et dialogmøte i regi av kommuneadministrasjonen. Dette var en del av en «dialogserie», hvor det fra gang til gang er ulike tema, med hensikt å få innspill og dialog med lokalbefolkningen i forbindelse med sentrumsutviklingen. Ved dette møtet var temaet: «Eit meir deltakande samfunn». Her var det først et fremlegg av en sentral fagperson, samt et bidrag fra en lokal innbygger som har kommet med et konkret ønske om tiltak. Deretter var der en

dialog, eller diskusjon i salen, ledet av en representant fra kommuneadministrasjonen. Ved dette møtet hilste jeg på forhånd på representanten fra kommuneadministrasjonen for å opplyse om min tilstedeværelse og posisjon. Under møtet satt jeg blant lokalbefolkningen i salen og noterte underveis. Her fokuserte jeg i stor grad på fremlegget som fagpersonen hadde, for å få inspirasjon til teoretiske perspektiver, men det var også interessant å høre innspill fra personer i salen og observere dynamikken mellom de ulike aktørene.

4.2.3 Litteraturstudier

Som det er beskrevet ved presentasjonen av forarbeidet, har noe av litteraturstudiene startet i denne fasen av prosjektet. Dette har i stor grad omfattet å se på noen teoretiske perspektiver, i tillegg til å sette seg inn i planer og skriv tilknyttet sentrumsutviklingen i Rennesøy kommune, for å få et overblikk over tema og situasjonen. Kilder til slik informasjon har blant annet omfattet planer, andre offentlige dokument og artikler i media. Det meste var tilgjengelig på internett. I løpet av forskningsprosessen har jeg fortsatt å undersøke mulige teoretiske tilnærminger til tema, samt informasjon om kommunen og utvikling der. Ved det uformelle møtet med en representant for kommuneadministrasjonen fikk jeg også tilsendt, via e-post, ulike dokumenter og kart som jeg kunne se på i forbindelse med prosjektet. Her var blant annet analyser og planforslag fra Rambøll inkludert.

4.3.4 Etterarbeid - analyser og presentasjon av data

Etterarbeidet har i stor grad bestått av bearbeiding av informasjon og utforming av den endelige rapporten. I etterkant av intervjuer og observasjon, har jeg fokusert på å ha en fortløpende dokumentering av forskningssituasjonene. Jeg har med dette transkribert lydopptak, samt notert inntrykk og refleksjoner som kunne være aktuelle. På grunn av at det var travelt i perioden da intervjuene ble gjennomført, endte det opp med at selve transkriberingene samlet seg opp. Derimot fokuserte jeg på å notere sentrale ideer og refleksjoner rundt feltarbeidet fortløpende, da det fremdeles var friskt i minne (Crang & Cook 2007). Slike noteringer, i tillegg til transkripsjon av intervjuene, betrakter Dunn (2000, 75) som en startfase av analysen. Egne tanker og refleksjoner i løpet av forskningsprosessen, er tidvis også notert i en egen forskningsdagbok. Dette var for å ha god oversikt over situasjonene, og ha mulighet til å gå tilbake og friske opp om det i ettertid. Jeg har med disse noteringene hatt mulighet til å få oversikt og analysere min egen fremgang i studien.

Analysene er gjort med utgangspunkt i den informasjon som er skaffet, eller konstruert, gjennom feltarbeidet og litteraturstudier. I størst grad har jeg fokusert på informasjon fra de semistrukturerte intervjuene. For å friske opp omstendighetene rundt informasjonen, hørte jeg

på opptak, og leste gjennom transkriberinger sammen med feltnotater og beskrivelser i forskningsdagboken. Dette var for å bedre se konteksten til de ulike innsamlingene, få et overblikk og eventuelt luke bort unødvendige deler (Crang & Cook 2007). Jeg hørte også gjennom alle intervjuene, samtidig som jeg noterte ned mulige sentrale diskusjoner og hovedtema, for å få en oversikt.

Etter å ha lest gjennom notater og transkriberinger har jeg gjort en digital sortering av datamaterialet. Først gikk jeg gjennom hvert intervju og markerte deler som kunne belyse de tre ulike kategoriene; bilde, bruk og interesser. Dette gjorde jeg ved å markere med ulike farger etter «kategori», for deretter å flytte disse delene inn i egne skjema, hvor intervjunummer var markert og der var muligheter for notering. Ved den første kategorien, bilder, noterte jeg både sentrale stikkord og skrev ned mine tolkninger av teksten i dokumentet. Dette viste seg å være svært tidkrevende, og jeg måtte finne en raskere måte å gå gjennom teksten på. Jeg hadde i utgangspunktet tatt med ganske mye tekst, og det ble derfor en god del sider å behandle.

I stedet for å skrive ned egne tolkninger av intervjuteksten digitalt, førte jeg den aktuelle teksten over i dokumentet, laget plass til notering, skrev det ut i papirform, markerte med tusj og noterte i margen. Deretter har jeg forsøkt å tolke disse, både ved å se på hva de sier, men også ved å se på mønstre som kommer frem, og hvem det er som sier det. Jeg har med andre ord hatt både et fokus på sammenligning og mønstre i henhold til kategorier, samt fokusert på mønstre tilknyttet de ulike personene. Er det noe som skiller seg ut etter de ulike aktørenes posisjoner og lignende?

4.3 Etske forhold og posisjonalitet

I forbindelse med kvalitative metoder er det flere etiske forhold å ta i betraktning og som en må reflektere over. Dette kommer i stor grad av metodologiens subjektive og sosiale karakter. Etnografiske metoder, som observasjon og intervju, innebærer andre menneskers deltakelse og det faktum at jeg, som forsker, er i relasjon til disse. Etske retningslinjer har vært et viktig aspekt gjennom hele forskningsprosessen, alt fra utvalg av informanter til kontakt og intervjusituasjon.

Det har også ved tolkning, bruk av informasjon og representasjon i denne publikasjonen vært viktig å være bevisst på sin egen posisjon og nødvendige etiske hensyn. Forskingen, både intervjusituasjoner og presentasjon av data, avhenger av at informant har gitt sitt «informerte samtykke» (Dowling 2000; Thagaard 2009). Informanten skal da ha tilstrekkelig med

informasjon om forskningsprosjektet og til stadighet ha mulighet til å trekke seg fra det uten å måtte oppgi noen grunn.

Problemstillingen jeg har forsøkt å belyse, åpner ikke direkte for veldig sår og sensitiv informasjon knyttet til informantene, men kan blant annet frembringe politiske holdninger og konflikter. Det har kommet frem personlige opplysninger som følger av at informanter har delt sine tanker og erfaringer tilknyttet tema. Det har da vært viktig med opplysninger og gjennomføring av konfidensialitet, samt anonymisering av datamateriale og resultater så godt det lar seg gjøre (Dowling 2000; Thagaard 2009). Da dette prosjektet er situert i en liten kommune og på et lite, relativt gjennomsiktig sted, har det i særlig grad vært viktig å fokusere på dette. Jeg har generelt vært svært opptatt av å ha respekt for informantene og reflektert over hvilken effekt forskningen kan ha for dem. Det har vært viktig å ta hensyn og passe på at informantene ikke har havnet i negative posisjoner som kunne kommet til å skade deres integritet (Thagaard 2009).

Denne forskningsprosessen, med bruk av kvalitative metoder, har medført et krav til konstant bevissthet og refleksjon over min egen posisjon som forsker. Til og med refleksjon rundt valg av tema og forskningsopplegg (Dowling 2000). Dette kommer av at forskningsprosessen er intersubjektiv, og som forsker har jeg selv tilrettelagt for og til stadighet formet opplegget etter min egen bakgrunn. Hvordan har jeg og min posisjon påvirket resultatene? I tillegg til å reflektere over min egen bakgrunn for forståelse, samt forutsetninger for gjennomføring av arbeidet, er det i sammenheng med etnografier også aktuelt å diskutere faktorer som maktrelasjoner og personlighet.

Kan det tenkes at min posisjon, som ung, kvinnelig student i en læringsprosess har påvirket intervjuene? I forbindelse med noen av intervjuene opplevde jeg at det oppstod en form for asymmetrisk forhold i relasjon til informantene. Dette på grunn av at disse informantene kunne betraktes som «eksperter» innen sitt felt, med interesser og kunnskap om tema, og jeg kunne lære av dem. Slik jeg har oppfattet det og reflektert over det i ettertid, har det ikke nødvendigvis vært en negativ ting. Jeg er en ung, kvinnelig student, som informantene var interessert i å fortelle sin historie, sitt synspunkt til, og informere meg om sentrale aspekt tilknyttet sentrumsutviklingen i kommunen.

Min mulige posisjon som «insider» (Dowling 2000) kan også diskuteres, i henhold til mitt utgangspunkt i forskningen og relasjoner i intervjusituasjoner. Noen av informantene hadde kjennskap til meg eller min familie, og kan med det ha gjort seg opp en form for «mening» om

meg som forsker på forhånd. Informanten kan ha hatt forestillinger om meg og hvordan intervjuet skulle være. Kan dette ha påvirket intervjusituasjonen, ved for eksempel hva informantene har valgt å si eller ikke? Hvor jeg kommer fra og hvem min familie er kom opp ved flere anledninger, noe som til tider kunne skape en litt merkelig stemning. Det kan hende at det bare var jeg som syntes det var rart å forholde meg til kjente, eller folk som kjenner til familien min, på denne måten. Dette er en ny situasjon for meg, og min rolle i disse situasjonene er en annen enn hva jeg er vant til. Med dette mener jeg som min rolle som «forsker» og «masterstudent», som kommer hjem etter flere år i Trondheim og skal intervju disse menneskene. Relasjonene er enten nye, kanskje påtatte, eller andre enn det de har vært tidligere. En fremmed situasjon, i kjente omgivelser.

Det kan også tenkes at jeg har forstått og tolket det informantene har delt, på en annen måte enn en «outsider» ville ha gjort (Dowling 2000). Dette kan særlig tenkes ved referering til steder og muligens andre mennesker, som jeg også har kjennskap eller assosiasjoner til. En posisjon som «insider» kan i dette forskningsprosjektet medføre fordeler da jeg kan ha hatt forståelse for og innsikt i området på forhånd. Men dette er også noe jeg har hatt i bakhodet gjennom hele prosessen. Denne posisjonen har medført at jeg har måttet ta av meg «hjemme-brillene» og reflektere over holdninger og tanker som jeg bevisst og/eller ubevisst har vært preget av på forhånd.

Som nevnt er det viktig å være bevisst og reflektere over etiske forhold og sin posisjon som forsker, gjennom hele forskningsprosessen. Dette gjelder også ved slutfasen, hvor funn skal analyseres, formuleres og formidles. En må vise hensyn, og reflektere over hvilken betydning dette kan ha for berørte parter. I dette tilfellet, da jeg har fokusert på planlegging og et sosiokulturelt perspektiv, kan berørte parter omfatte alt fra enkelte informanter, til kommunene og lokalsamfunnet som helhet (Røe & Vestby 2013). Som Røe & Vestby (2013, 58) påpeker, så kan publikasjonen ha en betydning for de ulike partenes interne selvbilde og eksterne omdømme. Kan min forskning og publikasjon av dette påvirke oppfatning og forståelsen av Vikevåg og Rennesøy kommune?

4.4 Refleksjon rundt noen utfordringer, forskningens validitet og reliabilitet

Prosjektets grunnlag

I forhold til omfang og arbeidsmengde ved et prosjekt som dette, vil jeg i mitt tilfelle fastslå tid som en særskilt utfordring. Det hadde definitivt vært en fordel å startet forberedelsene før, og selvfølgelig kunne en nok alltid ha jobbet mer eller mer effektivt. En skal heller ikke se bort fra at arbeidet, særlig det som ligger til grunn, kunne ha vært bedre og mer presist enn hva det har vært. Det aner meg at jeg har hatt et litt stort fokus i forbindelse med problemstillingen, noe som kan ha påvirket arbeidet med teoretiske perspektiver og ikke minst feltarbeidet. Samtidig kan det tenkes at om jeg hadde hatt mer oversikt over teori og en presis problemstilling, kunne ha vært lettere å se «hvilken vei dette gikk». Da kunne kanskje prosessen ha vært litt mindre omfattende enn det den har endt opp som. Det skal sies at jeg aldri har gjort dette før, og at prosessen har vært noe overveldende. Derfor hadde det nok vært en fordel å sett gjennom flere masteroppgaver på forhånd, slik at jeg hadde visst litt mer om hva dette kunne innebære. Det er et stort stykke arbeid, som krever gode forberedelser, og som skal gjøres på knappe fire måneder.

I det anliggende kan det også påpekes at en utfordrende faktor, har vært den sene søknaden til NSD og derav sent feltarbeid. Feltarbeidet i seg selv har vært omfattende, med planlegging, gjennomføring og ikke minst arbeidet i etterkant. Resultatene av feltarbeidet har vært tidkrevende i seg selv, og i tillegg har behovet for en gjennomgang og oversikt over dette vært nødvendig for å kunne tilpasse og fullføre andre sentrale deler av oppgaven. For eksempel må teori tilpasses etter hvert som en finner ut hva en har fått av informasjon og kan se mønstre og diskusjoner ut fra dette. Refleksjon og analyse av feltarbeidet og informasjon konstruert ut fra det, starter tidligere i prosessen enn ved den konkrete gjennomgangen av datamaterialet. Du danner deg bilder og tanker over mulige diskusjoner etter hvert. Dette har vært en mulighet til å få et overblikk over mengden informasjon, selve analyseprosessen tar sin tid og krever konsentrasjon. Transkribering av intervjuene, var over en ukes arbeid sammenlagt. Analyser og mengden tekst å forholde seg til, kan sies å være en ny erfaring, og det var utfordrende å trekke ut konkrete fragment av dette. Derfor kan det tenkes at jeg i utgangspunktet tok med mer enn nødvendig og derav har hatt unødvendig store mengder tekst å håndtere.

I utgangspunktet er oppgaven, med problemstilling og teoretisk fokus i stor grad påvirket av min bakgrunn, som tidligere beboer i Rennesøy kommune og student. Valg av fokusområde er klart preget av min tilhørighet til kommunen. Tolkninger, fokus og valg vil også være preget

av min bakgrunn og tilknytning til fokusområdet. I tillegg til dette, vil også min faglige bakgrunn kan ha en relevans her. Da mitt studieprogram er lektorutdanning i geografi, har jeg en noe variert geografifaglig bakgrunn for å ha en viss bredde i mitt undervisningsfag. Jeg har likevel, gjennom studieforløpet, hatt noen fag som innebærer fokus på blant annet sted, landskap og regionale endringer. Jeg har med andre ord noe bakgrunn som har vært med å bidra til at jeg så dette, stedsutvikling, som en mulighet. Selv om jeg kanskje ikke har en betydelig spesialisering på området, er dette tema som interesserer og engasjerer meg. Valg av teoretiske perspektiv og egenskaper tilknyttet dette kan derav være påvirket av min faglige bakgrunn og kjennskap, om enn noe begrenset, til dette på forhånd.

Igjen vil det være relevant å diskutere et arbeid som dette, som intersubjektivt, da det har en kvalitativ tilnærming. Dets resultater er dannet, eller konstruert, ved valg som jeg selv har gjort gjennom hele prosessen, i tillegg til føringer fra informant. Det er viktig å presisere at resultatet av denne studien er basert på lokale premisser og intersubjektivitet, og at det av slike grunner ikke kan det betraktes generaliserende. Studien og resultatet er en vinkling, et eksempel, og kan ikke betraktes som en overordnet «sannhet».

Rekruttering

Informantgruppen kunne ha vært noe mer variert med tanke på deres bakgrunn og rolle tilknyttet Vikevåg og kommunen. For å kanskje kunne ha et mer representativt utvalg, kunne jeg for eksempel ha inkludert en mer variert aldersgruppe, mer «sivile» beboere, uten et sentralt verv eller rolle i lokalsamfunnet, grunneiere, tilflyttere og kanskje tilreisende. Ved å inkludere andre enn de såkalte «nøkkelpersonene» kunne jeg kanskje fått frem meninger og erfaringene til de mer «usynliggjorte» i lokalsamfunnet. De som vanligvis ikke engasjerer seg i utviklingsarbeidet.

Hadde jeg hatt mer tid med informanter og i området, kunne det kanskje ha vært større sjanser for «finne» disse informantene og muligens kunne engasjert dem. De som er inkludert i studien, er et lite utvalg informanter, som var tilgjengelige på bakgrunn av mitt innblikk i situasjonen, kjennskap til Vikevåg og relevante grupper i kommunen. En mulighet kunne for eksempel ha vært å spørre tilfeldige på butikken, men da kan det også spekuleres i hvilken dybde denne informasjonen kunne hatt, da det ikke er en særlig «trygg» arena. Jeg tenker det er større fare for å være til bry for informanter om en stopper dem tilfeldig, enn om de selv har fått mulighet til å lese om studien og tenke over om de vil delta, før jeg snakker med dem. Denne tilnærmingen vurderte jeg heller ikke da jeg søkte om prosjektet til NSD, noe som satte begrensninger for tilrettelegging etter hvert.

Intervju

Da arbeidet med en oppgave som dette, og feltarbeid av slikt omfang er en ny erfaring, kan det også sies at intervjusituasjonen har medført usikkerhet og refleksjoner. Når en ikke har noe særlig erfaring med slike situasjoner, er det også vanskelig å slå fast hvordan det egentlig går, og om det er gjennomført på en god måte. En har ikke så mye å sammenligne med. Det er en intrikat situasjon, hvor du skal konsentrere deg om å skaffe data, frembringe informasjon, ut av en samtale du har med en annen person. Hva resultatene blir avhenger både av deg selv som forsker, med forarbeid og evne til å lede intervjuet, samt hva den andre personen ønsker å dele.

For at et semistrukturert intervju skal være vellykket stilles det visse krav til forskeren. Dette kan blant annet innebære kunnskap og ferdigheter med å styre samtalen, slik at intervjuet ikke sklir ut til å omfatte irrelevante tema og fokus. I tillegg må en evne å holde «samtalen» i gang. Det kan også være hensiktsmessig å ikke slavisk følge intervjuguiden og stresse med å komme gjennom alle tema og spørsmål. Det vil da være muligheter for at en går glipp av interessant informasjon. En viktig ting å notere seg, er å være en god lytter og gi informantene tid og mulighet til å tenke i slike situasjoner (Crang & Cook 2007).

Utkast til intervjuguidene hadde jeg startet på en god stund før feltarbeidet, men disse var ikke ferdig utformet. Da tiden ble knapp etter hvert som intervjuene nærmet seg og i løpet av den perioden de pågikk, ble de fleste intervjuguidene ferdigstilt i kort tid før intervjuene. Dette gjorde at spørsmål og tema fremdeles var friskt i minne, men kan også ha medført at tema og spørsmål ikke har vært så gjennomtenkt og knyttet opp mot relevant teori, som de burde. Da jeg skrev disse, gikk jeg i stor grad ut i fra inntrykk jeg hadde fått ved å se på informasjon om utvikling i området, planlegging og mulige konflikter jeg kunne se for meg. Jeg tok nok mer utgangspunkt i de tre presenterte stegene ved sosiokulturelle stedsanalyser (bilde, bruk og interesser), enn konkrete teoretiske tilnærminger, noe som også kan ha påvirket informasjon og resultater. Det kan bemerkes at det til tider var vanskelig også å konsentrere seg og få oversikt over det som stod i intervjuguiden. Det kan hende at jeg har vært litt stresset og har hoppet over noen punkter. Samtidig virket det unaturlig å kikke mye ned og studere arket i stedet for å holde oppmerksomheten på informant og holde samtalen flytende. Derfor ble gjennomgangen av de noterte temaene noe mangelfull til tider.

I tillegg til å spørre om de «rette» tingene, er det viktig å være bevisst på hvordan du stiller spørsmålene. Tenke over hvordan du virker ovenfor informanten og at du ikke påfører ham/henne ubehag på noe vis. I noen situasjoner kunne slike faktorer være vanskelige å bedømme. Hva er godt nok med tanke på dybde og informasjon? Er spørsmålene for åpne eller

legger jeg ord i munnen på dem nå? Å formulere gode spørsmål, var en utfordring. For det meste forstod informantene hva jeg mente, selv om formuleringen til tider kunne være klønete. Det kan i midlertid også diskuteres om informantene kan ha følt at de måtte prate mye på grunn av at jeg har virket usikker i situasjonen og at jeg ikke styrte intervjuet i tilstrekkelig grad. At reaksjonen da blir å «pøse på» med informasjon. Dette kan særlig tenkes i de intervjusituasjonene som har vært mer preget av en skjev maktstruktur, hvor informanter har vært «ekspert», og jeg skulle lære av dem.

Samtidig som jeg forsøkte å finne ut av når jeg hadde fått «tilstrekkelig» med informasjon, ville jeg også passe på å vise hensyn til informantene. Dette i forhold til bruk av tid, samt hvordan stille spørsmål. Jeg forsøkte å se an intervjusituasjonen i forhold til tema og spørsmål jeg hadde notert i intervjuguiden, samt se an informants engasjement og tilstand. Om informant for eksempel virket sliten og fraværende, kunne jeg tilby å utsette intervjuet eller forsøke å få det relativt raskt overstått. Dette kan også ha påvirket mengde og kvalitet på informasjonen, men det viktigste var her å ivareta informant. En annen utfordring var å vite hvor en kunne «trø», altså forsøke å ikke stille for direkte eller krasse spørsmål, slik at informant kunne føle seg «satt til veggs». Det var i grunnen ikke mange situasjoner, hvor jeg tenkte at det kunne bli en fare for det, men det er vanskelig å vite.

I henhold til kommunikasjonen, kunne det også være en utfordring å bedømme sin egen respons ovenfor informanten. En skal være nøytral, men det vil også være naturlig å gi en form for respons på det informanten sier, for å holde samtalen i gang uten å skulle avbryte i særlig grad. Jeg forsøkte å ikke respondere for bekræftende (eller avkreftende for den saks skyld) i tilfeller hvor informantene kom med veldig konkrete utsagn og meninger som virket tydelig subjektive. Selv med kroppsspråk og tonefall kunne jeg til tider ta meg selv i å reagere og tenke kritisk ovenfor meg selv. Å være helt nøytral i situasjonen var i grunnen utfordrende. Dette kan kanskje også være på grunn av min kjennskap til noen av informantene, området, og det faktum at dette er et tema som interesserer og engasjerer meg. Selv om jeg tenker over det og reflekterer over saken, har jeg en posisjon som kan ha påvirket dette arbeidet, også i intervjusituasjoner.

Observasjon

Observasjon som geografisk forskningsmetode innebærer å bruke ulike sanser, som å se, høre og lukte det som inngår i omgivelsene og det sosiale rom. Man bemerker seg for eksempel hendelser og karakteristikk ved fysiske utforminger eller oppførsel, og registrerer systematisk hvordan dette inngår og utfolder seg i det observerte rom (Kitchin & Tate 2000, 219-220). Kitchin & Tate (2000) påpeker også at observasjon avhenger av forskers evner til å forstå det

som skjer og hvorfor, og Kearns (2000) understreker at en aldri observerer alt som er å se, men at observasjonen er en metode preget av valg som gjøres av forsker. Valg og evner, både av hva vi fokuserer på og ser, men også hvordan vi tolker det. I mitt tilfelle har jeg nyttet observasjon for å få en oversikt over det aktuelle området for sentrumsutvikling i Vikevåg. Jeg ønsket å få et inntrykk av hvordan det er nå, for å få en bedre forståelse av kart, de aktuelle planene og eventuelle diskusjoner og interessekonflikter tilknyttet dette området. For også å få et bedre inntrykk av motivasjon for sentrumsutviklingen, har jeg særlig fokusert på fysisk utforming, karakter og aktivitet. Hva er det som slår meg?

Dette er et område jeg kjenner fra før, men med bakgrunn i noen relevante teoretiske tilnærminger til dette tema, kunne jeg se på området med et nytt blikk. I tillegg til det materielle fokuset, ville jeg også se på områdets funksjon som sentrum. Her kan det bemerkes at målet har vært å se omfanget av aktivitet og muligens typer av aktivitet, i større grad enn relasjoner og samhandling mellom mennesker. I dette fokuset inngikk en undersøkelse av ulike tilbud i sentrum, samt registrering av aktivitet innen et gitt tidspunkt. Dette tidspunktet er følgelig begrenset og kan ikke sies å være representativt, mer enn at det kan gi en indikator for aktivitet, på bakgrunn av forhold der og da. Mine observasjoner er også hva *jeg* har lagt merke til, eller har valgt å fokusere på. I tillegg til at en del av notatene er gjort på bakgrunn av mine tolkninger av aktiviteten.

Resultat

Med utgangspunkt i min bakgrunn og erfaringer med arbeid som dette, har jeg forsøkt å gi en grundig gjennomgang av forskningsprosessen, samt å forholde meg til fokusområdet og datamaterialet på en åpen måte. Med dette mener jeg at beskrivelse av fremgang og tilnærming i dette prosjektet skal være mulig å vurdere på bakgrunn av beskrivelser av valg og utfordringer som har forekommet. Samtidig har jeg hatt et fokus på at datamaterialet, fra intervjuene, skulle være så nøyaktig som mulig. Her valgte jeg derfor å gjøre opptak og transkriberinger av dette, for å kunne ha et mer nøyaktig utgangspunkt for tolkning og analyse enn om jeg hadde notert under intervjuene. Ved notering og ikke opptak, er materialet i større grad påvirket av meg og mine tolkninger tidlig i prosessen. Samtidig kan interessante diskusjoner og/eller kanskje situasjoner i intervjuet kan falle bort ved at en ikke rekker å notere eller at en glemmer visse inntrykk i etterkant. Igjen påpeker jeg, at dette er en intersubjektiv prosess, og informasjonen er påvirket både av meg og informant. Innholdet er til sjuende og sist valgt ut og bearbeidet av meg. Det er jeg som tolker og velger ut hva som er av betydning og ikke, og knytter dette til etablert teori.

5. Vikevåg – et sted i tid og rom

Figur 5.1: Bildet gir en oversikt over Vikevåg, sentrum og havneområdet. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016)

Av den informasjon som er konstruert i denne studien, er det tydelig trekk som viser at informantene har ulike forhold og tilnærminger til stedet, Vikevåg. Dette kan for eksempel komme av deres ulike bakgrunner, som yrke, interesser og bosted. Ved beskrivelser av Vikevåg, er det relativt få av informantene som har hatt et fokus på å beskrive stedets fysiske utforming og estetiske fremtoning. De har vært mer opptatt av å beskrive stedets beliggenhet, funksjon og mangler. Noen av informantene påpeker i stor grad hva stedet ikke er, og hva det burde være. For eksempel påpekes det at Vikevåg ikke er en god, strategisk plassering for et kommunesenter, at det ikke er et attraktivt sted, og at det ikke er nok aktivitet og næringsliv der. Men det kommer også frem beskrivelser av stedets funksjon, eller viktige funksjoner på stedet, som har betydning for lokalbefolkningen. Eksempelvis er det et sted hvor folk bor, det er et sted hvor folk kan ha en tilhørighet og det er et sted med kulturtilbud og lokalt initiativ.

5.1 Stedsbilder

Av stedsbilder kommer det her en gjennomgang av hovedfokus og tendenser som går igjen, ved informantenes beskrivelser av Vikevåg. Dette bygger i stor grad på kommentarer til stedet, og vil i noen tilfeller også kobles til aktuelle litteraturkilder og egne erfaringer ved befaringsområdet.

Stedsbilder rommer både fortid, nåtid og framtid: hvordan historien har formet spesielle særpreg ved stedet, hvordan det er i dag og hvilke muligheter og potensial som eksisterer for framtidig utvikling. Det dreier seg om en stedsidentitet som formes gjennom den utvikling som uansett finner sted, samt som resultatet av en mer bevisst og strategisk prosess. (Ruud & Vestby 2010, 28-29)

Det vil i denne presentasjonen av stedsbilder, i forbindelse med Vikevåg, være et fokus på noen sentrale beskrivelser som har kommet frem i de kvalitative intervjuene som er gjennomført i denne studien. Disse har utgangspunkt i stedet slik det er i dag, stedets historie og tanker om fremtiden. Disse tre tidsperspektivene er også noe som henger sammen, og som til sammen vil utgjøre stedet som det er og informantenes syn på hva det kan bli. Derfor vil det i noen tilfeller være aktuelt å trekke inn flere perspektiver.

5.1.1 Vikevåg sentrum i dag

Med utgangspunkt i informantenes beskrivelser av Vikevåg, er der et overordnet inntrykk av at stedet er lite tiltalende og trivelig. Dette er særlig knyttet til «inngangsporten» til sentrum, i området ved Dalekrysset og kommunehuset. Her har noen informanter, spesielt de som er fra andre steder i kommunen, kommentert at det over lengre tid stod et nedbrent, gammelt hus i krysset hvor du kjører inn til sentrum. Dette ble revet for noen år siden, og et nytt bygg ble reist på tomten, men inntrykket av det nedbrente huset sitter fremdeles igjen som del av informantenes bilde på stedet. Kommunehuset, som viser tydelig igjen i landskapet, er også beskrevet som lite tiltalende. Det gis med andre ord en fremstilling av at omgivelsene du først møter når du kommer inn til Vikevåg sentrum, ikke er innbydende. Dette var også noe av det inntrykket jeg fikk, da jeg var på befaringsområdet. Her var der en stor åpen plass fylt med grus, som så ut til å bli brukt som parkeringsplass og hvor det var en form for bygningsarbeid pågående. Av iøynefallende bygningsmasse, har det som nevnt kommet opp et nytt bygg hvor

der var et nedbrent lokale. Det var også et stort, nedslitt og tilsynelatende tomt lokale langs sjøen. Kommunehuset virker gammelt og tungt.

Figur 5.2: Bildet viser deler av området i Dalekrysset, også omtalt som «inngangsporten» til Vikevåg sentrum. Til høyre ligger kommunehuset og til venstre et tilsynelatende tomt lokale. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016)

En informant, som har sin bakgrunn fra Stavanger og som ikke har vært tilknyttet Rennesøy over lang tid, beskrev Vikevåg som et sted som «aldri ble helt ferdig». Dette kan ha en sammenheng med det som andre informanter påpeker, at det i dette området, langs sjøen og Vikevågveien, lenge har vært snakk om utvikling, men med lite resultat. Det har også vært kommentarer om at deler av bygningsmassen her virker nedslitt. Dette er nå det aktuelle området for den nye sentrumsplanen som er til behandling i kommunen. Et avgrenset område langs sjøen, hvor en representant fra kommuneadministrasjonen sier at det har vært særlig utfordrende å få til en utvikling.

Figur 5.3: Bildet viser en del av området langs Vikevågveien. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016)

Figur 5.4: Bildet viser en oversikt over Vikevåg. Innrammet er det aktuelle området i den nye sentrumsplanen. Gult: «sentrumshalvøya», rødt: Vikevågveien, langs sjøen. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016)

Utenom inngangsporten til Vikevåg, og generelle innsigelser om at sentrum ikke er et veldig tiltalende sted, har det vært noen kommentarer om at strukturen på sentrum kan virke litt «rotete» og at parkeringssituasjonen i området er en utfordring. Dette er også påpekt i Rambøll sin stedsanalyse (2014), hvor det blant annet skrives at mange er avhengige av bil og at det derfor foregår en del parkering i sentrum. Problematikken her, er blant annet at det er en del uorganisert parkering. Dette er noe jeg også la merke til da jeg var på observasjon i sentrum. Trafikkmønsteret rundt torgområdet i sentrum virket uoversiktlig, og det var biler parkert rundt omkring på området. Også busser bruker de store flatene ved torgområdet som parkeringsplass. Aktiviteten og flatene i sentrum var sterkt preget av bil- og busstrafikk.

Figur 5.5: Bildet viser torgområdet i Vikevåg sentrum, en del av det som også betegnes som «sentrumshalvøya», tidligere ferjekai. Her kan en se at området brukes som parkeringsplass på dagtid, både av privatbiler og buss. Ellers er det lite aktivitet. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016)

En av informantene, med bakgrunn i næringslivet, beskriver ulike steder i kommunen som å ha like funksjoner og roller. Han eksemplifiserer dette blant annet med at lokalsenteret Askje-Vest er et handelssted og Østhusvik kan fungere som reiselivsdestinasjon. Ellers er det også andre, mindre steder i kommunen, som har sine «nisjer», som for eksempel turisme og maritim aktivitet. Han viser til Vikevåg som kommunesenter, dog settes det spørsmål til om dette er praktisk og ønskelig. De fleste offentlige funksjoner er sentrert her, og disse er hovedsakelig grunnene for at de informantene som bor utenfor sentrum, besøker stedet. Noe som også er påpekt å være sjelden. I tillegg til Vikevåg som kommunesenter, er det flere som beskriver Vikevåg som et sted folk bor, men ellers med lite aktivitet, tilbud og arbeidsplasser. Flere informanter har omtalt Vikevåg som en «soveplass», grunnet pendling og lite aktivitet i det respektive sentrumsområdet.

5.1.2 Beliggenhet og sentrale historiske faktorer

Foruten generelle kommentarer om Vikevåg sentrums fremtoning, og noen konkrete eksempler som nevnt ovenfor, var det få av informantene som fokuserte på direkte karakteristikker av stedets utforming. Noe som var mer oppe til diskusjon var ulike perspektiver ved stedets beliggenhet, utvikling og funksjon. Disse faktorene virker også å ha innvirkning på informantenes oppfatning av og tilknytning til Vikevåg. Som Rambøll (2014) også beskriver i stedsanalysen, så er dagens Vikevåg et resultat av dets beliggenhet og historie.

Flere av informantene trekker frem beliggenhet, med tilknytning til hav, jordbruk og turområder som positive og viktige sider ved stedet. De gir inntrykk av at det er et vakkert område, og Vikevåg som havn og ønsker om et maritimt miljø, virker som et naturlig fokus for utvikling av stedet.

Figur 5.6: Bildet viser utsikt fra det aktuelle sentrumsområdet i Vikevåg. Illustrerer stedets beliggenhet og nærhet til sjøen. Foto: Kristina G. Klausen (mars 2016)

Havet har også vært en sentral del av stedets utvikling over tid. Som nevnt innledningsvis i oppgaven, har Vikevåg en historie som strandsittersted. Frem til åpningen av Rennfast i 1992, var dette et travelt ferjeleie og knutepunkt da havet var en viktig transportåre. Også ulike typer handel og næringsliv ble lagt til Vikevåg sentrum. Her er blant annet meieriet (nå kulturhuset) på kaien og trelasthandel nevnt som eksempler på sentrale bedrifter som har hatt betydning i området. Dette har ifølge informanter forvunnet gradvis etter at tunnelen åpnet. Livet i Vikevåg sentrum var i stor grad sentrert rundt havna, og i særlig grad er det blant informantene et fokus på stedets betydning som knutepunkt da ferga gikk. Ferga og havet, ferdsel, var i så grad en viktig faktor for aktivitet i sentrum, og som en av informantene påpekte, også en viktig møteplass for lokalbefolkningen.

Dette er minner om stedet som henger igjen ved noen av informantene og som kan virke å utgjøre en betydning i forhold til deres tilhørighet til stedet. Særlig informanter som har bodd i Vikevåg siden tiden før Rennfast, virker å ha positive assosiasjoner til stedets tidligere karakter og funksjon som knutepunkt. Selv om det har vært en utvikling, mot mindre aktivitet i sentrum, økt utbygging og tilflytting, virker det som om de sitter med minner og oppfatninger om Vikevåg som et lite og trygt lokalsamfunn, hvor «alle kjenner alle». Dette er vel og merke inntrykk som bygger på kommentarer fra informanter som har bodd i Vikevåg i flere tiår. En tilflytter kunne nok hatt andre formeninger og inntrykk av stedet.

Vikevåg og Rennesøy i forhold til andre steder

Vikevåg er også en del av, og ikke minst senter i, en kommune bestående av flere øyer og bygder. Som sentrum, virker Vikevåg å preges av at det ses i sammenheng med andre steder i kommunen, noe som virker å ha særlig bakgrunn i både Rennesøy som øykommune, men også som resultat av tidligere kommunesammenslåing. Samtidig som dagens kommunegrenser er resultat av kommunereformen i 1965, har også tilgjengeligheten mellom stedene vært mer begrenset enn den er i dag. Havet var, før åpningen av Rennfast, i større grad en fysisk barriere mellom ulike steder og øyer. Et mønster som går igjen i intervjuene, er at flere informanter skiller mellom «Rennesøy» og «dei søre øyane». Disse betegnelsene danner et skille tilsvarende de tidligere kommunegrensene, samtidig som det representerer områder på hver sin side av den undersjøiske tunnelen, «Mastrafjordtunnelen». Slike betegnelser og skille mellom stedene kommer i særlig grad opp i diskusjoner rundt Vikevågs plassering og funksjon som kommunesenter.

En diskusjon som går igjen i intervjuene, er betydningen av E39 og åpningen av Rennfast i 1992. Alle informantene, utenom den ene som har sin bakgrunn i Stavanger, har hatt tilknytning til Rennesøy over en lengre periode og har erfart/sett/opplevd hvordan denne utviklingen har foregått. Utviklingen, etter åpningen av Rennfast, er beskrevet som betydelig, med befolkningsvekst, endring i trafikkbilde og sammenknytning av steder i kommunen og ikke minst nærhet til fastlandet. Dette har i særlig grad ført til utbygging i Vikevåg, men også andre steder, som blant annet Østhusvik og Askje. Særlig næringsaktører har omtalt dette som en «boom», og sett på det som en stor mulighet for næringsutvikling. Som tidligere nevnt, har Vikevåg sin funksjon endret seg. Det er ikke lenger et travelt knutepunkt, men blir nå sett på som avsidesliggende, til tross for sin rolle som kommunesenter. Andre steder har fått en mer sentral posisjon i forhold til ferdsel og tilgjengelighet. Innad i kommunen gjelder dette særlig Askje-Vest, som har utviklet seg til å bli et lokalsenter med fokus på næring, i løpet av de siste tjue årene.

Finnøy påpekes også som en mulighet og viktig del av trafikkbildet i kommunen. Dette på grunn av Finnøys fastlandsforbindelse via Finnfast og Rennfast, og dermed muligheter for større grad av ferdsel mellom Finnøy og Stavanger via Rennesøy. Her er der muligheter for at det kan fortsette å være en viss trafikkflyt gjennom Rennesøy, når E39 blir lagt om via Rogfast. Flere informanter setter spørsmål ved om dette vil ha en betydning for Vikevåg, eller om Vikevåg vil ha en betydning for denne trafikken. De påpeker at mesteparten av trafikken på dettet E39-strekket, i størst grad er gjennomstrømning, hvor Rennesøy blir et sted de kjører

gjennom på vei andre steder. I denne sammenhengen vil det, ifølge noen informanter, heller være snakk om at trafikk mellom Finnøy og Fastlandet også vil ha en slik karakter. At det vil fungere som en rettere passasje for pendlere.

Figur 5.7: Kartet illustrerer omtrentlig bane for E39 Rogfast med oransje, Rennfast med blå og Finnfast med grønn. (Kilde: Rennesøy kommune u.d., revidert av Kristina G. Klausen 2016)

Diskusjonen grunner i en oppfatning av at Vikevåg ikke lenger har en sentral plassering om en tar høyde for veinett og trafikkbildet slik det er i dag, og muligens også for fremtiden. Med tanke på slik ferdsel, ligger kommunen i dag sentralt til, som en gjennomfartsåre for trafikken på E39, men kommunesenteret Vikevåg er betraktet som usentralt og lite synlig. Foruten om plassering et stykke bort fra europaveien, påpeker informanter blant annet dårlig skilting og opplysning om senteret langs vegen. Det er få som vil ta en avstikker dit, om de verken kjenner til stedet eller om det ikke er noe særlig attraktivt, noe som trekker dem dit. Andre steder, da særlig Stavanger, blir i fokus, og Askje-Vest vil være lettere tilgjengelig for befolkningen på «dei søre øyane» og trafikanter som nytter E39 Rennfast.

5.1.3 Det fremtidige Vikevåg og Rennesøy

Beliggenheten, med det omliggende landskapet, virker å være sentralt i henhold til informantenes beskrivelser av Vikevåg. Samtidig kommer det frem at sentrum med fordel kan utvikles og forbedres. Det er i særlig grad de som bor i og har en nær tilknytning til stedet som er opptatt av hvordan det kan forbedres, og her særlig med et fokus på næring, trivsel og aktivitet.

Syn på og holdninger til Vikevåg som kommunesenter i fremtiden er varierende. I særlig grad er det næringsaktører og informanter som har bakgrunn fra andre steder i kommunen som er skeptiske til Vikevåg som kommunesenter, både i dag og for fremtiden. Dette er hovedsakelig

på grunn av plassering i forhold til europaveien, nærhet til fastlandet og aktiviteten i sentrum i dag. De mener dette ikke er en gunstig plassering av et kommunesenter, og at det vil være vanskelig å få til et aktivt sentrum med gryende næringsliv her. I forbindelse med kommunesammenslåing, gir også informanter med bakgrunn i Vikevåg, som bosted og arbeidsplass, uttrykk for at dette nok ikke vil bestå som kommunesenter. På den andre siden påpeker disse også at Vikevåg kan ha en betydning som senter for bygda og muligens beholde en del av de sentrale funksjonene, for å fremdeles kunne ha et visst tjenestetilbud i nærmiljøet. Det er her et dominerende syn på Vikevåg som det flere informanter omtaler som «sovested» og «pendlersted», og at andre steder vil være mer sentrale i henhold til handel og sosial aktivitet.

Utbyggingen av E39 Rogfast, er de fleste informantene positive til. Trafikkbildet vil endres, ved at færre enheter kjører gjennom kommunen. Dette kan tenkes å ha en betydning for Askje-Vest som handelssenter, men det påpekes også at det fremdeles vil fortsette å være en betydelig interntrafikk som vil bidra her. I tillegg vil ikke omleggingen av europaveien ha en større betydning for Vikevåg, da denne trafikken i utgangspunktet utgjør en relativt liten andel av de besøkende der. Flere informanter ser på en minkende trafikk som positivt, ved at det vil bli fredeligere og med tanke på trafikksikkerhet. Det er likevel noen spørsmål knyttet til om ikke Vikevåg da i større grad vil bli «en blindvei», usentralt med andre ord. Dette sett i sammenheng med kommunesammenslåing er det en informant tilknyttet kultur i Vikevåg, som påpeker at utvikling er positivt, og man kan ikke stoppe det, men at utvikling som dette kan medføre avstand. Avstand til sentrale tjenester, og mindre tilhørighet til kommunen og de bestemmelser som tas. I henhold til dette påpekes det at det vil være viktig å holde på noen sentrale funksjoner, kulturtilbud og lignende for å ivareta lokale interesser og bidra til aktivitet i området. Her trekker informanten inn betegnelsen «sovested». Om Vikevåg, enten som kommunesenter eller senter for bygda, ikke beholder sentrale funksjoner og tjenester som medfører og oppfordrer til aktivitet, vil dette bli et sted hvor folk kun bor og sover og muligens vil ha vansker med å få en sterk tilhørighet til.

Noen, da særlig informanter som bor og arbeider i Vikevåg, uttrykker skepsis til hvilken posisjon kommunen vil ha i en kommunesammenslåing. De påpeker sentralisering med fare for avstand og vanskeligheter med å ivareta lokale interesser. Motsatt er det noen som ser med fordel på en slik utvikling, da dette blant annet kan bidra til et mer sentralt kommunesenter, effektivitet og økt kompetanse i en kommuneadministrasjon. Selv om meningene rundt kommunesammenslåing er splittet, gir samtlige uttrykk for at Vikevåg kan fortsette å være et sentrum for bygda på lokalt nivå. Her er det igjen delte meninger om hvorvidt det vil være

realistisk med en utvikling som det er mål om i sentrumsplanen. Noen mener at Vikevåg vil fortsette å være et rolig sted, hvor folk bor og sover, med liten hverdagslig aktivitet og handel i selve sentrum. En del av de offentlige funksjonene vil forsvinne, noen vil muligens vedvare. Andre ser på sentrumsutviklingen som en mulighet til å gjøre sentrum mer attraktivt, øke aktivitet og næringsvirksomhet. Tid, fysisk utvikling og tilrettelegging i sammenheng med kulturelle tiltak, kan bidra til at sentrum blir triveligere å oppholde seg i. Her er det særlig møteplasser, næringsutvikling og aktiviteter initiert av ulike aktører i samarbeid, som trekkes frem som ønskelig og muligheter for et aktivt sentrum.

En faktor de fleste virker å enes om, som til en viss grad kan føre til økt aktivitet i Vikevåg, er et pågående arbeidet med båtthavn og muligheter for tilrettelegging for båtturisme og et maritimt miljø. Dette kan bidra positivt både for lokalbefolkningen, men kan også gjøre at Vikevåg blir mer attraktivt som destinasjon, særlig på sommeren. Forholdene ligger ikke tilrette for slik aktivitet i dag, særlig i det avgrensede området for sentrumsplanen, men den pågående utviklingen på andre siden av havnen som er initiert av Vikevåg båtforening, og samarbeid med grunneiere deriblant kommunen, kan være med på å danne et grunnlag for Vikevåg som et fremtidig besøkssted for båtturister. En informant påpeker at dette blant annet kan være aktuelt å kombinere med turmuligheter i området, samt etablering av et serveringssted som vil være av interesse for både lokale og besøkende.

Syn på det fremtidige Vikevåg, er altså varierende. Selv om alle har en formening om at stedet vil fortsette å fungere som et sentrum for bygda, har de også ulike syn på i hvilken grad det er muligheter for aktivitet og næringsutvikling. Her har noen informanter et syn på Vikevåg som ei rolig bygd, med liten grad av næringsliv og aktivitet. Andre igjen, ser for seg at sentrumsutviklingen kan bidra til økt trivsel og dermed også økt aktivitet og næringsvirksomhet i sentrum. At sentrum, over tid, vil kunne bli et aktivt og trivelig sentrum som mennesker tilknyttet det vil ha en tilhørighet til, som følger av planlegging og tiltak, lokalt initiativ og fortsatt befolkningsvekst.

5.2 Stedsbruk

Av stedsbruk vil det her være et fokus på noen sentrale typer bruk av Vikevåg sentrum, som kommer frem av intervjuene. Vikevåg er et sammensatt sted, hvor ulike aktørers liv utspiller seg. Hvilke rutiner og handlinger som gjøres avhenger av både muligheter stedet innebærer, men også valg som tas av det enkelte individ. Da et gryende næringsliv og aktivitet er sentrale mål for et attraktivt sentrum i Vikevåg, kan det være aktuelt å se på hvordan informantene

beskriver ulike typer bruk av sentrumsområdet. Her er det et fokus på handel og næringsliv, tilgjengelighet, Vikevåg som arbeids- og bosted, destinasjon, og kommunesenter. Det vil ved denne presentasjonen være en diskusjon rundt faktorer som kan motvirke bruk, så vel som faktisk bruk av Vikevåg sentrum.

5.2.1 Handel og næringsliv

Som beskrevet tidligere, har ikke Vikevåg hatt en sentral posisjon som knutepunkt og handelssted etter åpningen av Rennfast. Det ble da et nytt trafikkbilde i kommunen, og Askje-Vest har i større grad blitt et mer sentralt og tilgjengelig handelssted for lokalbefolkning i den sørlige delen av kommunen, samt for trafikanter som nyter dette strekket av E39. Samtlige informanter har gitt uttrykk for at næringslivet i Vikevåg sliter. Det er vanskelig å få ulike kommersielle bedrifter til å gå rundt i dette området, på grunn av lite aktivitet og kundeomfang i sentrum. Noen informanter påpeker tomme næringslokaler. Dette kommer av en sammenheng mellom lite initiativ og ønsker om å starte opp noe nytt, men også et krav om næringsareal i første etasje i reguleringsplaner som igjen medfører flere lokaler enn hva markedet behøver i dag. Tomme lokaler virker også å være demotiverende for noen av de eksisterende næringsdrivende. Dette på grunn av ønsker om mer næring og aktivitet for at egen bedrift skal kunne få en mer sentral posisjon og handelsaktivitet. Av det tilbudet som finnes, er det dagligvarebutikken som virker å være det travleste stedet.

Det er en betydelig handelslekkasje i kommunen, noe som informantene mener kan ha sammenheng med både yrkespendling, tilgjengelighet til andre steder og mangel på tilbud. I Vikevåg sitt tilfelle er det også påpekt at plasseringen av sentrum er av betydning for lite handel og vanskeligheter med å få til et godt næringsliv. Plasseringen er ikke praktisk nok, og sammen med de andre faktorene, fører dette til at folk prioriterer å handle andre steder. Tilgjengelighet og tilbud er med andre ord påpekt som vesentlig for å få til et godt næringsliv her. Vikevåg er med andre ord ikke attraktivt nok som handelssted, per dags dato, for at folk skal prioritere det ovenfor mer sentrale steder som for eksempel Stavanger, Randaberg, til og med Askje-Vest. Også informantene som er fra andre steder i kommunen, sier at de sjelden besøker Vikevåg. Det er ikke praktisk. Det er like lett, om ikke lettere, å dra til Askje-Vest eller sørover mot Randaberg og Stavanger. Om de drar til Vikevåg er det som oftest for å oppsøke offentlige funksjoner, eller muligens bank og post. Likevel påpekes det, som tidligere nevnt, at flere slike funksjoner i dag blir lettere tilgjengelig digitalt, og at det dermed medfører sjeldnere besøk i Vikevåg.

Flere informanter påpeker at det er ønskelig med en kafé eller et serveringssted i sentrum. Dette mener de vil trekke folk og skape liv. Et serveringssted kan gjøre at folk ønsker å oppholde seg der også utenom hverdager og fungere bra i forbindelse med både annet næringsliv, samt turmuligheter i området. Det er flere som uttrykker dette behovet og muligheter for at et serveringssted kan fungere som en god møteplass i sentrum. Denne typen næring, er også brukt som eksempler på trekkplaster og som aktivitetsskapende tilbud ved andre steder i kommunen, som Askje-Vest og Østhusvik. Dette både ved kafémuligheter og bedrifter med «take away».

5.2.2 Tilgjengelighet

Som nevnt er plasseringen av kommunesenteret en diskusjon som går igjen, og som virker å ha vært en omfattende diskusjon i kommunen. Det er ulike syn på og interesser tilknyttet dette spørsmålet, og hovedargumentene om plassering tilknyttet bruk, er hvor tilgjengelig Vikevåg er som kommunesenter, kultursted og handelssted i forhold til trafikkbildet og befolkning andre steder i kommunen. Av tilgjengelighet for innbyggere, er det i hovedsak «de søre øyane» som blir trukket frem i forbindelse med «upraktisk beliggenhet». Her kommer vi igjen inn på en diskusjon om nærhet til og tilbud andre steder, som Stavanger og Randaberg. Som informantene påpeker, så er det likeså greit, om ikke mer gunstig, for innbyggere på «de søre øyane» å dra sørover mot de større tettstedene. I forbindelse med dette er det også noen som påpeker manglende opplysninger om hvilke tilbud som finnes i Vikevåg. Om en skal fange opp noe av trafikken på E39 og få til økt handel i sentrum, kan det være nyttig å få til bedre skilting langs europaveien og i selve sentrum.

De fleste av informantene påpeker betydningen av å ha et tilstrekkelig kollektivtilbud både i kommunen generelt, men også til Vikevåg. Det påpekes fra flere hold at enkelte steder i kommunen har lav dekning og at dette kan være begrensende for ulike grupper, blant annet eldre som ikke kan kjøre. Meninger om busstilbud til Vikevåg sentrum er derimot noe varierende. Noen informanter påpeker behov for en rettere struktur mellom aktuelle steder i kommunen og Stavanger sentrum. Dette er på grunn av at en stor andel av de reisende i området skal til Stavanger sentrum. Kollektivtilbudet bør ifølge disse være mer effektivt. Meninger om hvorvidt bussen behøver å kjøre nedom sentrum er også varierende. Det er kommentarer til at buss til Vikevåg både er unødvendig, trafikkfarlig, men også høyst nødvendig for å kunne ha liv i sentrum. Foruten om kommentarer om kollektivtilbudet, er det både kommentarer om og holdninger som tilsier at bil er et mye brukt og foretrukket fremkomstmiddel for befolkning i kommunen. Dette blir kommentert i forbindelse med pendling og handel, samt i forbindelse

med kommentarer til parkeringsproblemer i Vikevåg sentrum. Som tidligere nevnt er det en stor andel av aktiviteten i sentrum som er preget av biltrafikk.

Vikevåg fungerer i stor grad som sentrum for kulturtilbud i kommunen, da kulturhuset med blant annet bibliotek og frivilligsentralen ligger der. Da Rennesøy er en kommune preget av avstand mellom ulike bygder og noen steder med lite kollektivtilbud, gjøres det ved noen kulturtilbud forøk på å hegne om flere steder i kommunen. Av det som har kommet frem av intervjuene, er det i særlig grad kulturtilbud og sosiale arrangement rettet mot eldre som fokuserer på slik tilrettelegging. Det legges for eksempel til rette for arrangement som «vandrer i bygdene», men også ved å arrangere transport til sentrum for enkelte aktiviteter. Slike tiltak er med på å gjøre Vikevåg og kulturtilbud i kommunen mer tilgjengelig for grupper som har en begrenset mobilitet, samtidig som det kan være identitetsskapende ved at de knytter stedet for deres hverdag til opplevelser og sosiale relasjoner (Røe & Vestby 2013).

5.2.3 Kommunesenter

Vikevåg er i dag kommunesenteret i Rennesøy og sted for flere sentrale offentlige tjenestetilbud. Der er kommuneadministrasjonen, helsetjenester, kulturhus og aldershjem. Disse funksjonene utgjør Vikevågs rolle som kommunesenter. Foruten om de informantene som arbeider og bor i Vikevåg, påpeker informanter som er tilknyttet andre steder i kommunen, at slike tjenester i stor grad utgjør grunnene for at de besøker Vikevåg. Dog er disse skeptiske til prioriteringen av nettopp dette området da de har interesser eller ser fordeler med andre plasseringer. Noen, særlig de med sterk tilknytning til andre steder i kommunen, spekulerer i at kommunesenteret likeså greit kunne ha vært et annet sted. Her er det særlig langs E39 som er foreslått, som for eksempel Askje-Vest, eller eventuelt Randaberg om det skulle bli kommunesammenslåing.

Ved beskrivelser av Vikevåg, og da i forbindelse med aktuell bruk av det, er det flere informanter som påpeker en utvikling som går mot stadig økende digitalisering av sentrale tjenester. Dette blant annet av bank, post og byråkratiske tjenester. Her påpekes det at stadig flere tjenester, som en vanligvis ville oppsøkt Vikevåg for, er tilgjengelige via internett og en får derfor mindre behov for å dra til sentrum for å nytte disse tjenestene. Stedet mister altså en del sentrale funksjoner. Digitalisering av tjenester kan altså medføre mindre behov for å besøke Vikevåg sentrum.

5.2.4 Arbeidsplass og bosted

Vikevåg er det tettest befolkede området i kommunen, og er viktig som bosted for den lokale befolkningen. Det har vært et fokus på utbygging av boliger i nærheten av sentrum, som følger av befolkningsvekst og mål om fortetting. I forbindelse med denne utviklingen, har det også blitt vektlagt utbygging av skoler, barnehager og idrettsanlegg i området. Dette er med andre ord viktige funksjoner og tilbud i området. En av informantene påpeker eksplisitt at det i et sentrum som Vikevåg, er behov for fundamentale tjenesteområder og arbeidsplasser.

De fleste arbeidsdyktige pendler ut av kommunen for å komme til jobb. Dette er ifølge en representant fra kommuneadministrasjonen en andel som utgjør seksti prosent. Hun påpeker også at det i kommunene er en andel på tjue prosent som pendler til kommunen. Sammenhengen mellom få arbeidsplasser, pendling ut av kommunen virker å ha betydning for bruk av stedet. Som tidligere presentert, er det flere informanter som omtaler Vikevåg som et «sovested». En god og trygg plass å bo, men ellers lite aktivitet på dagene.

5.2.5 Destinasjon, kultur og sosialt møtested

Vikevåg, som Rennesøy kommune generelt, er beskrevet som et sted med nærhet til rekreasjonsmuligheter i form av blant annet turstier, hav og historiske severdigheter. Som tidligere påpekt, har Vikevåg en nær tilknytning til havet og det er ved utviklingen her et fokus på muligheter for Vikevåg som båthavn og maritimt miljø. Flere informanter har gitt uttrykk for at Vikevåg kan være et naturlig stoppested for båttrafikk i Ryfylke. Lokale informanter påpeker at det er flere båter som kommer innom Vikevåg, men at manglende tilrettelegging fører til at de fleste ikke blir værende. Her er det i særlig grad et servicebygg, med tilgang til vann, strøm og toalett som påpekes som vesentlig. Også tilgang til drivstoff, samt en møteplass og serveringssted, som kan gjøre det attraktivt og trivelig å oppholde seg i Vikevåg på kveldstid og søndager, blir nevnt. Vikevåg kan med andre ord være sentralt som destinasjon og besøkssted for båtturister, men etter forholdene er det ikke tilrettelagt og attraktivt i henhold til slik bruk. Det er også gode muligheter for Vikevåg som besøkssted i forbindelse med turstier, men mangel på tilbud og møtesteder som oppfordrer til at folk skal oppholde seg i sentrum.

Det er generelt en del kommentarer om mangel på møtesteder, spesielt fra informanter med bo- og arbeidstilhørighet i Vikevåg. Dette fører til at det er lite aktivitet i sentrum og at det ikke er attraktivt for lokalbefolkning og besøkende å oppholde seg der. Eksempelvis er dagligvarebutikken nevnt som fungerende møtested for ungdom i dag, noe som ikke ses på som optimalt. Det burde være bedre tilbud enn det. Stasjonen, som er en kommunalt drevet fritidsklubb for ungdommer i alderen 13-16 år, er et viktig fritidstilbud, men dette er også noe

begrenset. Dette er en mulig møteplass for ungdomsskoleelever, men er i dag ikke brukt av mange. Dette kan ha bakgrunn i at Stasjonen tidligere har hatt et dårlig rykte, samt at det for noen ungdommer andre steder i kommunen, kan være vanskelig å komme seg dit. For eldre ungdom finnes det ikke noe særlig tilbud for møteplasser i sentrum. Dette forsøkes å gjøres noe med. Her påpeker en informant at byen, altså Stavanger, er mer tilgjengelig og attraktivt for denne aldersgruppen. I tillegg til å ha et fast tilbud, springer det også ut en del aktiviteter fra Stasjonen, som kan fungere som møtesteder for flere.

Vikevåg sentrum og da særlig kulturhuset en viktig arena for kulturliv i kommunen. Her er det flere kulturtilbud og muligheter, for ulike aldersgrupper. Blant annet er kulturhuset lokale for både biblioteket, frivilligsentralen og kulturskolen. Frivilligsentralen har et særlig fokus på eldre. Biblioteket har flere tilbud for barn og unge. En informant med bakgrunn i Stavanger påpeker at det i Rennesøy og Vikevåg er mye aktivitet og satsing på kultur. Lokale informanter gir også uttrykk for at det til tross for manglende dagligdagse møtesteder, gjøres en del tiltak og initiativ som oppmuntrer til samarbeid mellom ulike aktører i sentrum. Her er det i særlig grad et fokus på arrangement, som markedsdager og lignende, for å skape liv i sentrum.

5.3 Stedsinteresser og sentrumsutviklingsprosessen i Rennesøy kommune

Sentrumsutviklingen i Vikevåg er preget av flere ulike meninger og interesser. Det er i særlig grad et skille på holdninger hos de som har nær tilknytning til Vikevåg, for eksempel ved at de bor eller jobber der, og aktører som kommer fra andre steder i kommunen. Noen diskusjoner som går igjen ved flere av intervjuene, er forhold rundt treghet i planprosessen, plassering av kommunesenteret og medvirkning. Som et sted for ulike mennesker, aktivitet og funksjoner, vil det være aktuelt å se på de ulike aktørenes interesser i forbindelse med sentrumsutvikling som en stedsutviklingsprosess.

5.3.1 Sentrumsutviklingsprosessen

Sentrumsutvikling har høy prioritet i kommunen, og målet om en ny sentrumsplan for Vikevåg ble initiert av et politisk flertall. Fokuset er nå på det avgrensede området langs sjøen, på grunn av at det her har vært spesielt utfordrende å få til en utvikling. Mål med den nye sentrumsplanen er, som tidligere nevnt næringsutvikling og økt aktivitet i sentrumsområdet. Kommunen har ved dette planarbeidet engasjert et konsulentfirma, Rambøll, som har utredet en stedsanalyse og ROS-analyse (risiko og sikkerhet), samt utformet et forslag til plan for sentrumsutvikling.

Det nye planforslaget til sentrumsutvikling har vært oppe til førstegangsbehandling og offentlig høring. En representant fra kommuneadministrasjonen ser for seg at endelig vedtak om sentrumsplanen skal tas i løpet av året, selv om hun i utgangspunktet hadde sett for seg at det skulle bli klart til sommeren. Hun påpeker også at det er private forslag som må tas i betraktning før de kan jobbe med de offentlige planene. Derfor vil tiden det tar for å få en ferdig behandlet sentrumsplan, i stor grad avhenge av omfanget av innsigelser, eller «trøkk» på planavdelingen.

Noe utviklingsarbeid (fysisk utforming), som kan ses i sammenheng med sentrumsplanen er påbegynt. Dette omfatter utbygging av en gjestehavn ut fra den delen av vågen som er utenfor det aktuelle området for sentrumsplanen som er under utvikling nå, men det anses som positivt, og kan ses på som et løft og en del av utviklingen også i det avgrensede sentrumsplanområdet. Dette er først og fremst utvikling som er initiert av Vikevåg båtforening, men er også et samarbeid mellom båtforeningen, grunneiere og kommunen. En informant omtaler det som et «spleiselag» mellom båtforening og de grunneiere som drar nytte av denne utbyggingen.

En del informanter har påpekt at utvikling og planlegging i det aktuelle området har vart lenge og er utfordrende. Dette er blant annet på grunn av at det er et mangfold av grunneiere. En informant har også stilt spørsmål ved om politikerne har hatt en tendens til å være ubesluttsomme her. Både endringer i reguleringsplaner og diskusjoner om eventuell flytting av sentrum, er sett på som faktorer som har bidratt til at folk ikke har turt å satse på å starte med noe. At usikkerheten rundt dette har medført en slags treghet og begrensning for sentrumsområdet. Dette er basert på utsagn fra informanter som er beboere i Vikevåg. De beskriver det som at politikerne har vært noe trege med å komme frem til beslutninger og planer som det går an å forholde seg til over tid. En vinkling fra kommuneadministrasjonen angående dette, er at tidligere sentrumsplaner har hatt et større omfang. De har sett på sentrum som en utvida funksjon, og har dermed fokusert på utbygging i nærhet av sentrum i første omgang. Nå er mye på plass av grunnleggende strukturer, så nå kan akkurat dette begrensa sentrumsområdet, som har vært noe problematisk, vies mer oppmerksomhet.

Mobilisering og medvirkning

Kommunen har i forbindelse med planarbeidet satt i gang noen prosesser for mobilisering av lokalbefolkningen, ved blant annet åpne dialogmøter og samarbeid med ungdomsrådet. I tillegg til utbygging av gjestehavna er det også startet et arbeid med planeleging og utfylling innerst i havna, ved Dalekrysset. Der er det satt i gang et medvirkningsprosjekt, hvor ungdomsrådet skal komme med innspill i planleggingen av en park. Parken skal fungere som et felles møtested for alle aldersgrupper. Dialogmøtene som holdes i forbindelse med planprosessen er som nevnt

åpne, og ledes av en representant fra kommunen. Ved disse møtene har det vært sentrale tema for møtet, som blant annet møtesteder og mobilisering, og det har blant annet vært presentasjon av relevant fagstoff omkring dette, samt åpne diskusjoner i etterkant. Deltakerne på møtene har da hatt mulighet til å komme med innspill av ulike slag.

Planleggingsprosessen og diskusjon rundt den, er generelt preget av ulike interesser og innsigelser, men også noe mobilisering og medvirkning. Sentrum virker å være preget av en gruppe interessenter, eller pådrivere, som tar initiativ til å skape aktivitet og trivsel i sentrum. Dette er ved blant annet initiativ til ulike arrangementer, beplantning i sentrum og deltakelse på møter. Det gis også uttrykk for at lokale aktører ønsker en større grad av medvirkning i planleggingsprosessen. En lokal innbygger påpeker eksplisitt at dette er viktig i en slik prosess. Han mener at planene lages for de som bor der, og at det da er viktig at de som leder planleggingsprosessen, lytter til lokalbefolkningen. At lokalbefolkningen kan delta på møter, og at innspill de kommer med, skal være med på å danne et grunnlag i en sentrumsplan. Det gis også uttrykk for at lokalbefolkningen ikke opplever en tilstrekkelig reell deltakelse, ved at innspill ikke kommer frem og at konsulentfirmaets tanker og ideer dominerer.

Særlig en av informantene beskriver planprosessen som treg og uforutsigbar. I forbindelse med dette har han en oppfatning av at kanskje ikke kommuneadministrasjon og politikere har en reell motivasjon til å få til en sentrumsutvikling i Vikevåg, om deres fokus og interesser egentlig ligger andre steder i kommunen. Han setter med andre ord spørsmål til politikernes egentlige ønsker om sentrumsutvikling på bakgrunn av at de har tilhørighet andre steder i kommunen og at planprosessen virker treg. Det er klart at det er sterke interesser og personligheter som har innvendinger i slike saker, men har kanskje politikerne gitt litt for mye etter og ikke vært interesserte nok til å kjøre gjennom og få til et godt grunnlag for utvikling i området? Informanten påpeker betydningen av å ha et fast rammeverk, i dette tilfellet en stabil reguleringsplan, som et grunnlag for utvikling. Om en ønsker å komme i gang med noe, eller realisere noe på sin tomt er det viktig at det er reguleringsplaner som en kan forholde seg til, og som en vet at kommer til å være gjeldende en stund. Dette virker å være et problem i Vikevåg sentrum. Da sentrumsplanlegging har pågått i flere år, og det har vært stadige endringer i reguleringsplan i det aktuelle området, har dette vært vanskelig for mulige utviklingsaktører å forholde seg til. Informanten fremstiller det slik, at det ikke er utvikling i Vikevåg til tross for at viljen er der blant lokalbefolkningen.

5.3.2 Interesser for kultur og sosialt liv

I forbindelse med sentrumsplanen, og ikke minst i forhold til utviklingsspørsmål kommunen står ovenfor, gis det uttrykk for at kulturelle tilbud i nærmiljøet er viktig for å ha trivsel og tilhørighet. Dette er synspunkt fra informanter som er tilknyttet kulturarbeid i Vikevåg. Sentrale kulturtilbud og arenaer, som Stasjonen fritidsklubb og Kulturhuset har en viktig kulturell funksjon både i sentrum og kommunen. Disse tilbudene og arenaene i Vikevåg, fungerer også som møteplass for mennesker i ulike aldersgrupper.

I henhold til kulturtilbud og aktivitet i sentrum, kan en også her trekke inn lokalt initiativ og samarbeid mellom ulike aktører i sentrum. Det virker som det er planlagt, at det er motivasjon for og oppmuntring om å samarbeide om ulike arrangement for å få til aktivitet i sentrum. Her har det blant annet vært snakk om både faste arrangement som holdes for eldre i regi av frivilligsentralen, men også arrangement som omfavner flere aldersgrupper. Det virker med andre ord som det i tillegg til sentrumsutvikling i form av en planprosess, også satses på kulturelle arrangement og tilbud for å få til et aktivt sentrum. Kulturelle tiltak som er av interesse for flere ulike aktører, både næringsdrivende, lokalbefolkning og offentlige instanser.

En av informantene diskuterer betydningen av hvilket innhold en vil kunne få i sentrum og at folk i større grad skal få en tilhørighet til det. Hun påpeker at det er mange som bor i sentrum, men at det av disse er mange som er tilflyttere og som kanskje ikke har noen særlig tilknytning til Vikevåg. Disse har kanskje ikke de samme interessene for å bruke kulturmulighetene for eksempel, som finnes i sentrum og kan heller ha en tendens til å søke mot Stavanger. Hun fremstiller det slik at Vikevåg er en trygg, stille og god plass å bo på, og det kan virke som hun hentyder til at dette er motivasjonen til å oppholde seg i Vikevåg, for den gruppen hun beskriver. Derfor må en få til noe som er av interesse også for disse, for å få mer aktivitet i sentrum. Kulturtilbud og arrangement som treffer et bredt spekter av mennesker, som en del av utvikling og satsningen i Vikevåg sentrum. For Vikevåg i fremtida anser hun kulturhuset som en viktig kulturarena, samtidig som hun påpeker at ildsjeler er vesentlig for å få driv og utvikling i ei bygd.

5.3.3 Økonomiske interesser – næring, handel, turisme

Det er også ulike økonomiske interesser i forbindelse med sentrumsutviklingen i Rennesøy. De økonomiske interessene har i størst grad et utgangspunkt i ulike næringsaktørers syn på Vikevåg som sentrum, muligheter der og utviklingen som pågår og planlegges. I henhold til de økonomiske interessene, er det også her et dominerende bilde som går igjen. Dette innebærer et kritisk syn på prioriteringen av Vikevåg, fremmet av informanter som er tilknyttet andre

steder i kommunen, samt et positivt syn på utvikling og sterke ønsker om økt næringsliv i sentrum, fremmet av informanter tilknyttet Vikevåg.

Det er interesser for utbygging også i andre steder i kommunen, som Askje-Vest og Østhusvik, men informanter gir her uttrykk for at det er vanskelig å få til noe, blant annet på grunn av lite «drahjelp» fra kommunen, rekkefølgekrav og motstand på fylkesnivå. Det blir påpekt en forskjellsbehandling fra kommunen sin side, hvor det er en prioritering av Vikevåg. Selv om de påpeker at det i generell forstand er mangel på kompetanse og tilrettelegging for næringsutvikling i kommunen, opplever de at det legges mer til rette i Vikevåg. De uttrykker ønsker om at kommunen tilrettelegger mer for at lokale aktører skal ta initiativ til utvikling også utenfor Vikevåg. I forhold til deres beskrivelse av mangel på ekspertise og hjelp i kommunen, påpeker de i særlig grad et ønske om at det skal være en næringssjef i kommuneadministrasjonen. Et kontor for tilrettelegging og særskilt hjelp for næringsliv. De savner med andre ord kunnskap og engasjement for næringsutvikling. En informant påpeker i særskilt grad, det han omtaler som en rar forfordeling av midler i kommunen. I stedet for å hjelpe næringsaktører som ønsker å skape noe i sentrum, mener han at kommunen i større grad prioriterer andre ting, som Vikevåg sentrum. Med det syn på Vikevåg som avsidesliggende og ugunstig for handel, mener informantene at dette heller ikke er et gunstig sted å satse på.

Næringsaktører i Vikevåg er derimot interessert i utvikling av sentrum for mer aktivitet og kunder. Her er det også et større fokus på en kombinasjon mellom bo- og arbeid, altså både sosiale og økonomiske interesser ved utvikling. En informant med næringsbakgrunn i sentrum sier at de er svært interessert i realisering av en sentrumsplan i Vikevåg. Ved et triveligere og mer aktivt sentrum, kan det også medføre økt handel og kundegrunnlag for næringen. Om en ny plan, som grunneiere og andre interessenter kan forholde seg til over tid, kan det også være lettere å satse på noe og bidra til næringsutvikling i området. Noe som flere aktører påpeker som en mulighet, både i og utenfor Vikevåg, er at det ved økt handel og aktivitet, samt muligheter for flere arbeidsplasser, kan resultere i en mindre grad av handelslekkasje i kommunen. Informanter i Vikevåg ser også med fordel på utviklingen av Vikevåg som gjestehavn og besøkssted, i forbindelse med økt aktivitet og handel i sentrum. Dette vil kunne gi grunnlag for en større kundegruppe enn det som er tilfellet i dag.

5.3.4 Lokalbefolkning i og utenfor Vikevåg

Informantene som er tilknyttet andre steder i kommunen har ikke den samme interessen for at Vikevåg skal bestå som kommunesenter. Her er også diskusjon rundt faktorer som plassering og tilgjengelighet, tilbud, digitalisering og økonomiske interesser relevant. Det er, for dem,

lettere og mer lukrativt å dra andre steder, som Askje-Vest og de sentrale stedene på fastlandet. Disse informantene virker heller ikke å ha særlig tilhørigheten til Vikevåg, men heller et større fokus på bygdene de kommer fra. Samtidig er disse informantene positive til en annen plassering av et kommunesenter, og stiller spørsmål ved prioritering av ressurser i kommunen. Samtlige setter spørsmålstegn ved prioriteringen av Vikevåg fremfor andre lokalsentre og steder i Rennesøy. Dette med særlig vekt på tilrettelegging og finansiering ved ønsker om utviklingstiltak andre steder.

Informantene som bor i Vikevåg, har større interesser av sentrumsutviklingen. Her er det i stor grad fokus på utvikling og forbedring av sentrum med et mer variert tilbud, møtesteder og aktivitet. Informantene som bor i Vikevåg har også interesser av utviklingen i sammenheng med næringsliv, kultur og utvikling av et maritimt miljø. En informant påpeker også at det er flere lokale aktører som er interessert i utvikling i Vikevåg, men at det også har vært en del interessekonflikter i henhold til planforslag og grunneiere i det aktuelle området. Det er i denne sammenhengen at det også stilles spørsmål ved politikernes egentlige interesser av sentrumsutvikling, samt uttrykkes en oppfatning av utviklingssituasjonen som treg. Informanten påpeker at interessen for utvikling, og å kunne realisere noe på sin eiendom, er der blant lokalbefolkningen, men at flere kanskje holder tilbake på grunn av ustabile planforhold.

5.3.5 Politiske interesser – Kommunesenter og kommuneadministrasjon

Fra kommuneadministrasjonen og politikernes side, virker det som om interessen for sentrumsutviklingen grunner i å gjøre Vikevåg til et attraktivt sted og sentrum, som kan konkurrere med andre steder, både innad og utad kommunen. Et tydelig sentrum for å kunne beholde fundamentale tjenestetilbud i nærmiljøet. Det er her de har bestemt seg for at sentrum i kommunen skal være, og det er her de har satsset på utvikling, da ved en utvidet funksjon i første omgang. Dette kan også være viktig ved en evt. sammenslåing, da det er interesser for å kunne beholde en del sentrale funksjoner, slik at Vikevåg kan fortsette å være et sentrum for bygda. Samtidig er satsningen på Vikevåg, som er det eneste tettstedet i kommunen som er markert i Regionalplanen, nok i stor grad motivert av føringer fra dette planverket.

Fokuset på og prioriteringene av Vikevåg møter likevel noe kritikk. Flere informanter, da i særlig grad de som har tilknytning til andre steder i kommunen, men også en lokal, er kritiske til utbyggingen av områdene i nærheten av det som er arealet for dagens sentrumsplan. Her er det utbyggingen av matjorda de påpeker som uheldig. En informant, påpeker at det er synd å bygge ut matjorda rundt Vikevåg, når det er muligheter for utbygging andre steder, som ikke vil ha en like stor innvirkning på dyrkbar mark. Han nevner også at det er tydelig at de prioriterer

Vikevåg fremfor andre steder, samtidig som han er skeptisk til om de kommer til å klare å følge opp planene som er til behandling.

5.4 Noen betraktninger

Av et fokus på stedsbilder, har det her kommet frem at det både er ulike forståelser av og tilnærminger til stedet Vikevåg, og eventuelt andre steder i kommunen. Stedet er tydelig en ansamling (Thrift 2003) av ulike fenomen, både materielle og immaterielle som påvirker aktørenes oppfatning av og forhold til det. Her er Vikevåg både et sted som fysisk ramme, men også et sted for opplevelser, inntrykk og sosiale relasjoner (Castree 2003). Vikevåg er for beboere, arbeidstakere og andre besøkende, en arena for hverdagslivet, men også en plassering av identitet. Dette kommer blant annet frem ved beskrivelser av stedets utforming, historie og funksjon. Slike beskrivelser kan være med og bidra til en forståelse av stedsidentitet, både som menneskers identitet til det og stedets identitet (Berg & Dale 2013).

Menneskers identitet til et sted og stedets «ånd» påvirkes av et mangfold av faktorer, og må ses ut fra sin kontekst (Berg og Dale 2013). Noen mønstre som kommer frem av denne analysen, er at stedets utforming og struktur i dag, er lite tiltalende. Dette kan betraktes å ha noe bakgrunn i at dette spesifikke området har vært preget av ulike interesser og tregheit i utviklingsprosesser. Stedets karakter, slik sentrum fremstår i dag, virker å bidra til at informantene distanserer seg noe til stedet. De lokale virker å ha en større tilknytning til stedets omgivelser, historie og sosiale relasjoner, enn stedet med dets utforming og funksjon som sentrum i dag. Informantene med bakgrunn andre steder i kommunene, har også en større tilknytning til disse andre stedene, og assosiasjonene til Vikevåg virker å være mer pessimistiske. En interessant diskusjon her, er et fremtredende skille mellom Rennesøy og «dei søre øyane». Det kan virke som befolkningen innen disse to områdene, er preget av den tidligere kommunesammenslåingen, hvor folk fra «dei søre øyane» ikke har tilhørighet eller identifikasjon til Vikevåg som kommunesenter.

En annen diskusjon, er informantenes stadige erindringer og kommentarer om «da ferje gikk». Vikevåg sett på som et sted med identitet som i fortiden, som havn og ferjeleie, med tilknytning til hav og en sentral posisjon for handel, ferdsel og sosiale relasjoner. Dette er imidlertid ikke lenger tilfellet. I henhold til Castree (2003) sin diskusjon om stedets identitet og utvikling, kan man spørre om befolkningen i Vikevåg har holdt på identiteten, eller erindringen, av Vikevåg som et travelt knutepunkt og ferjeleie, på grunn av de endringer og prosesser som har påvirket

stedet de siste tiårene. Situasjonen er nå en annen i Vikevåg, og stedet virker å ha mistet sin karakter. Området rundt sentrum har i senere år vært preget av utbygging, i særlig grad boliger. Sentrum har derimot blitt roligere og utviklingen av det materielle merkes ikke i særlig grad her. Endringer i området, ved omlegging av trafikk, sammen med digitalisering og mobilitet, har ført til endring av Vikevåg. Kan dette medføre at befolkningen holder fast ved sine forestillinger om Vikevåg slik det var? Og kan dette være et bakteppe for nytt fokus på Vikevåg som båthavn og besøkssted?

Vikevåg er tydelig sett i sammenheng med andre steder, både i og utenfor kommunen. Det er med andre ord et relasjonelt sted (Berg & Dale 2004; Røe & Vestby 2013; Aure et al. 2015; Berg & Dale 2015), noe som også har betydning for aktørenes syn på stedet. Her har Vikevåg sin rolle endret seg, og andre steder kan virke å ha større betydning som, i forbindelse med tilhørighet, handel, arbeid. Stillestående utvikling i sentrum og syn på sentrale utviklingsfaktorer, påvirker også informantenes syn på stedets fremtidige betydning eller ikke-betydning. Beskrivelser av dets identitet og muligheter er også splittet i tid og rom. Her er det erindringer om det som var, «da ferja gikk», og en opplevelse av stedet som livløst «sovested» i dag. Syn på hva stedet kan bli, på bakgrunn av sentrumsutviklingen, er også preget av ulike oppfatninger av dets muligheter i samspill med betydning og kontekst. Utvikling er både ønsket og sett på som unødvendig bruk av ressurser, men det finnes også en gjennomgående idé om at utvikling kan ha betydning for bygda Vikevåg, og muligens bidra med en ny, eller fornyet, identitet som maritimt miljø og besøkssted.

Som følger av utviklingen, særlig etter åpningen av E39 Rennfast, kan det virke som om Vikevåg sentrum har mistet sin betydning og identitet. Aktiviteten har endret seg, og andre steder er mer attraktive og tilgjengelige for folk. En kan i dette tilfellet diskutere om denne utviklingen medfører et behov for å gjøre stedet mer attraktivt for å kunne konkurrere med andre steder (Røe & Vestby 2013). Dette ved å gjøre det mer unikt og trivelig, og for å få folk til å bruke det (Castree 2003). Det har gjennom intervjuene kommet ideer om slike endringer, med ønsker om å gjøre stedet mer attraktivt for både lokale og tilreisende, ved blant annet økt næringstilbud, kultur og tilrettelegging av et maritimt miljø. Kan satsing på Vikevåg som båthavn og også ses i sammenheng med en «ny», eller «fornyet», identitet, som travelt, maritimt sentrum? Differensiering ved å fokusere på noe identitetsskapende, som et virkemiddel for å skape aktivitet (Castree 2003; Røe & Vestby 2013; Berg & Dale 2015)? I tilfellet med Vikevåg, er sentrum også en viktig kulturarena, og det særlig for grupper som eldre, barn og unge. Dette er grupper som ofte har begrenset mobilitet, og sentrumsutvikling, som også innebærer sosiale

og kulturelle tiltak, vil også kunne ha sentral en betydning for disse. Det er ved stedsutvikling flere forhold som skal tas hensyn til, og det er viktig å se sammenhengen mellom utviklingen av det romlige, men også kombinere dette med sosiale og kulturelle, samt forsøk og inkludere ulike aktører og interesser.

Planleggingsprosessen i forbindelse med sentrumsutviklingen i Rennesøy er pågående. Denne prosessen virker å ha et grunnlag som omfatter både et kunnskaps- og medvirkningsfokus. I utgangspunktet kan vi nok snakke om politikkovertøring (Lysgård 2015), med syn på «gode steder», som Rambøll og administrasjonen vil fokusere på i planen. Det er også tydelige nasjonale og regionale føringer som ligger til grunn for prioriteringen av sentrumsutviklingen. Samtidig er der til en viss grad også deltakelse og medvirkning, lokalt i Vikevåg. Dette i form av høringer som har vært, samt dialogmøter og inkludering av ungdomsrådet. I tillegg til dette, er der også lokalt initiativ og ønsker om utvikling, som Lønning & Teigen påpeker (2009b) at er viktig for å få en vellykket planlegging. Som miljødepartementet også påpeker, så er lokalt samarbeid viktig for at aktører skal ha interesse av å skape og drive noe (miljøverndepartementet 2000). Det kan imidlertid diskuteres om medvirkningen som er initiert av kommunen er påtatt, eller om deltakerne opplever reell medvirkning. Av det informanter påpekte, opplever de i liten grad å bli hørt og ønsker mer deltakelse. Samtidig har det også blitt påpekt at innsigelser kan ha bidratt til treghet i sentrumsutviklingen ved tidligere planprosesser.

Om den nye sentrumsplanen og planleggingsprosessen er gjennomførbar og har god lokal forankring, vil vise seg. Imidlertid er det grunnlag for økt aktivitet som følger av lokalt initiativ og kulturtilbud i sentrum. Slike tiltak kan fungere som en endogen prosess til medvirkning og stedsutvikling (Lønning & Teigen 2009a). Da sentrumsutviklingen i Rennesøy omfatter flere aktører, med sine interesser, er det også viktig å ta spørsmål om representasjoner i betraktning (Lønning & Teigen 2009a). Hvem inkluderes i medvirkningssituasjoner, hvem er det som får mulighet til å påvirke utviklingen? Det er i Rennesøy flere ulike interesser tilknyttet sentrumsutviklingen. Interessene representerer ulike sider ved stedet, både i form av stedet som fysisk punkt ved lokaliseringsinteresser, samt sosiale og symbolske interesser for identitet og tilhørighet.

6. Avsluttende

6.1 Oppsummering

Denne masteroppgaven er resultatet av et forskningsprosjekt som er ment å undersøke sentrumsutvikling i Rennesøy kommune. Hovedproblemstillingen er som følger:

Hva karakteriserer arbeidet med utvikling av Vikevåg sentrum, og hvilken betydning kan denne sentrumsutviklingen ha for kommunen?

For å undersøke dette, har det ved hjelp av kvalitative metoder blitt konstruert informasjon som omfatter ulike aktørers oppfatninger, erfaringer og tanker om stedet og planprosessen. Fremgang og tilnærming til diskusjon av tema har i stor grad vært inspirert av sosiokulturelle stedsanalyser. En vil ved fokus på slike tilnærminger etterstrebe kunnskap om ulike aktørers bilder, bruk og interesser ved stedet, for å kunne nytte denne innsikten i sammenheng med stedsutvikling (Lønning & Teigen 2009a). Bakgrunn for en slik tilnærming grunner i det faktum at stedsutvikling, som sentrumsutvikling i dette tilfellet, er tiltak som gjøres for at stedet skal bli bedre for mennesker tilknyttet det. Hovedmaterialet i studien er konstruert ved semistrukturerte intervju, i samarbeid med åtte ulike informanter. I tillegg er dette sett i sammenheng med ulike litterære kilder, samt observasjoner gjort i det aktuelle fokusområdet.

Som en liten øy- og bygdekommune, som også kan betraktes som forstad til Stavanger, er det i flere sentrale utviklingsfaktorer som har vært med på, er med på, og kommer til å være med på å forme stedets karakter. Kommunen og Vikevåg, som sted, har utviklet seg over tid og påvirkes fra ulike hold. Vikevåg som kommunesenter og utviklingen som planlegges her, vil ha ulik betydning for ulike aktører. Hvordan de ser på dette, påvirkes av deres egne oppfatninger og interesser tilknyttet stedet.

Det har lenge vært forsøk på utvikling av Vikevåg sentrum. Området som i dag utgjør arealet for det nye planforslaget, innebærer flere ulike grunneiere, og er beskrevet som et spesielt utfordrende sted å få til utvikling. Norsk kommunal planlegging er kunnskapsbasert, men også pålagt å ha en åpen og inkluderende prosess. Dette medfører muligheter for medvirkning og innsigelser. Planlegging med en slik demokratisk tilnærming er ment å ivareta lokale interesser. En sentral diskusjon tilknyttet medvirkning er dog at det vil være vanskelig å få til en utvikling, både i tilfeller hvor det blir for omfattende innsigelser, samt om deltakerne ikke opplever en reell form for medvirkning, og der ikke er interesser av samarbeid og initiativ til å skape og drive noe i sentrum. En sentral faktor for å få til lokalt initiativ er samarbeid, i tillegg til faste

rammer. Sistnevnte har vært utfordrende i det aktuelle sentrumsområdet i Vikevåg. Som det ofte er i stedsutviklingssituasjoner, er det flere aktører og interesser tilknyttet sentrumsutviklingen i Vikevåg. De har både ulike interesser tilknyttet stedet, men også ulik tilhørighet til det.

6.2 Konklusjon

Slik det fremstår av denne studien, kan planprosessen i forbindelse med sentrumsutviklingen i Rennesøy, sies å være preget av både politikkoverføring og en demokratisk tilnærming. Om det kunnskapsbaserte fokuset vil dominere, eller om innsigelser og medvirkning vil ha en reell funksjon i planleggingen er fremdeles tidlig å si. Det kan virke som om administrasjonen og lokalbefolkningen ikke har hatt noen overveldende gode erfaringer med medvirkning, noe som påpekes i forbindelse med tidligere forsøk på sentrumsplanlegging. I tillegg er der ytringer om at lokalbefolkningen ønsker sterkere deltakelse og innflytelse i slike prosesser. Samtidig er der også lokale initiativ, som er med på å skape liv, men som også kan bidra positivt til utvikling. Identitet til stedet og stedets «ånd» kan påvirkes av slike tiltak, som bidrar til opplevelser og sosiale relasjoner i sentrum.

For å få til en positiv utvikling i sentrum, kan det her diskuteres at det er viktig med lokale tiltak, engasjement, og skape samarbeid i sentrum. Skape et samarbeid med flere ulike aktører, for å ivareta ulike interesser, men også for å skape lyst til å bidra og lyst til å etablere og drive virksomhet. Ved reell medvirkning og trygge rammer er det større sjanser for at aktører ønsker og ser muligheter for å starte opp med noe som kan bidra til mer aktivitet i sentrum.

Hvilken betydning sentrumsutviklingen vil ha for kommunen er vanskelig å si med sikkerhet. Det kan diskuteres om dette vil ha en betydning for kommunen, som helhet, på grunn stedets plassering, nærhet til andre steder og mobilitet. Vikevåg virker ikke å ha en sterk karakter eller status for mennesker fra andre steder i kommunen enn lokalt, og det kan i forbindelse med en kommunesammenslåing tenkes at dets funksjon som kommunesenter vil avta. Om vellykket, kan sentrumsutviklingen derimot ha en betydning for bygda, Vikevåg. Både for lokalbefolkning og mulige tilreisende.

6.2 Studiens relevans

En studie av sentrumsutvikling i Rennesøy kommune er riktig nok ett tilfelle, en «case», som bygger på lokale faktorer. Utviklingen av stedet, i dette tilfellet Vikevåg, ses i sammenheng med blant annet stedets rammer, historie og mennesker tilknyttet det. En sentral motivasjon for sentrumsutviklingen, er basert på regionale og nasjonale føringer. Blant annet innebærer dette

et fokus på utvikling og fortetting av allerede eksisterende kommune- og lokalsenter, i forbindelse med effektiv arealutnytting (Johnsen 2013). Dette er kunnskapsbasert syn på utvikling, som påvirker flere steder i Norge. Selv om sentrumsutviklingen i Rennesøy må ses på som en lokal og unik situasjon, kan dette tilfellet også være et eksempel på kommunale planleggings- og utviklingsprosesser. Som en av informantene i studien har påpekt, så driver alle små steder og kommuner med dette.

En kan også finne likheter mellom fokusområdet for denne studien og situasjonen i en studie gjort av Ruud & Vestby (2010) i Hol kommune. Små bygdekommuner, med nærhet til større byer og et næringsbilde preget av pendling og handelslekkasje. Sentrale utviklingsfaktorer, som kommunereform og utbygning av større vegnett, er også bidrag som kan være av betydning andre steder enn Rennesøy. Blant annet diskuterer Hjorteland (2015) hvilken betydning omlegging av en gjennomfartsåre i Sand kan ha på sentrum. Kanskje kan erfaringer fra dette prosjektet, med sentrumsutvikling i Rennesøy, bidra til en forståelse av stedet, gi oss ideer om hvordan utvikling kan virke andre steder, samt bidra til forståelse for utvikling i fremtiden?

Stedsutvikling, som i Vikevåg sentrum, er også ment å gjøre stedet bredere og mer attraktivt for mennesker tilknyttet det (Lønning og Teigen 2009a). Ved bruk av en tilnærning som fokuserer på ulike aktørers tanker og erfaringer, kan studien også bidra til å gi et innblikk i menneskers oppfatninger, behov og ønsker i forbindelse med sentrumsutviklingen. En slik studie av sentrumsutvikling kan derav muligens fungere som et verktøy for lokale aktører, og inspirasjon ved planlegging eller diskusjon av prosessen. Samtidig har dette også vært en mulighet for noen interessenter å uttale seg om tema, og dele sine meninger om dette. Utvalget av informanter er riktignok begrenset, og resultatene av denne studien er intersubjektivt konstruert. En må av forskningens karakter ha i mente, at denne fremstillingen ikke utgjør noen absolutt sannhet.

6.3.2 Sosiokulturelle stedsanalyser

Sosiokulturelle stedsanalyser er modeller som fokuserer på tiltak for hvordan kunnskap kan brukes i stedsutviklingsprosesser (Lønning & Teigen 2009a). Slike modeller tar heller et utgangspunkt i mennesker enn i bygninger og andre fysiske elementer på stedet, og er mye brukt og utviklet av blant annet Norsk Institutt for By og Regionalforskning (NIBR) (Lønning & Teigen 2009a). Eksempelvis har Ruud & Vestby (2010) brukt sosiokulturelle stedsanalyser i sammenheng med sin rapport om stedsutvikling i Hole kommune. NIMB bistod Hol kommune med å gjennomføre et medvirkningsarbeid og systematisere erfaringer i en tidlig fase av stedsutviklingsprosjektet på Vik (Ruud & Vestby 2010). De nyttet blant annet gruppearbeid,

plenumsdiskusjoner og fokusgrupper til å få innblikk i ulike lokale aktørers synspunkter (Ruud & Vestby 2010, 19).

Utgangspunktet for å benytte metodikken og verktøyet sosiokulturell stedsanalyse er at det er viktig å identifisere ulike oppfatninger om stedets positive og negative kvaliteter og særtrekk i dag og hva som er en ønskelig og mulig utvikling i de kommende årene. (Ruud & Vestby 2010, 17)

Det er med andre ord i en slik tilnærming et fokus på både variert deltakelse av flere ulike aktører, samt et fokus på et nåtidig perspektiv i tillegg til framtidsutsikter. Hva mener de ulike aktørene er hensiktsmessig, ønskelig eller ikke, og hvordan ser de på stedet? Målet her er å få frem en sosial og kulturell forståelse av stedet, som er så bred som mulig. Lokal deltakelse, eller «innenfra-perspektivet», er sentralt i en slik sammenheng (Lønning & Teigen 2009a). Planlegging er kunnskapsbasert. Om denne studien ikke kan sies å bidra med noen «absolutt sannhet», så kan denne studien medføre noe innsikt i lokale tilstander. Jeg vil med dette undre over om dette kan være et bidrag i en kunnskapsbasert, handlingsrettet og fremtidsorientert planleggingsprosess, med et utgangspunkt i lokal deltakelse da lokale aktører har bidratt til denne innsikten.

6.3.3 Relevans i henhold til lektorstudiet

Selv om dette ikke er en fagdidaktisk oppgave, er det flere perspektiver og lærdommer i denne studien som kan tas med i en arbeid som lektor. Både forskningsprosess og teoretiske perspektiv kan være aktuelle. Her er noen eksempler:

Læreplanens generelle del, under «*Vitskapeleg arbeidsmåte og aktive elever*» (Utdanningsdirektoratet 2011) påpeker at elevene ikke bare skal motta lærdom, men også ha kompetanse til å skaffe ny kunnskap selv. Dette med å kunne stille spørsmål, undersøke problemet, samt reflektere over funn, forskningsprosess og etiske forhold. I forbindelse med en slik tilnærming, kan jeg nytte min forskning både som eksempel ovenfor elevene, men samtidig bruke min kompetanse om forskningsarbeid i veiledningssituasjoner. Samtidig kan erfaringer som dette være nyttig i arbeid med å forske på egen praksis.

Sted er noe vi alle har et forhold til og det er en sentral del av vår hverdag. Stedsutvikling, kommunale planprosesser og så videre, er også noe som påvirker elevene, enten de er bevisst på det eller ikke. Å se på prosesser og fenomen som er i nær relasjon til elevene, som for eksempel sentrumsutvikling, lokale institusjoner og politikk, kan bidra til å aktualisere

fagstoffet. For eksempel å undersøke hvordan steder er lokalisert og hvordan steder utvikles, kan være belysende i en diskusjon om demokrati og hvordan elevene selv kan ha en innflytelse på utviklingen. Innledningsvis, til formålet med samfunnsfag i ungdomsskolen, sier læreplanen:

I eit demokratisk samfunn er verdiar som medverknad og likeverd viktige prinsipp. Sentralt i arbeidet med samfunnsfaget står forståing av og oppslutning om grunnleggjande menneskerettar, demokratiske verdiar og likestilling. Faget skal stimulere til og gje erfaring med aktivt medborgarskap og demokratisk deltaking. (Utdanningsdirektoratet 2013)

I eksemplet med Vikevåg er blant annet en gruppe ungdommer deltakende i en medvirkningsprosess, hvor målet er å få til et felles parkområde. Her kan de ha mulighet til å være med på å forme en sentral møteplass, som de selv kan ha interesse av i nærmiljøet.

6.4 Videre forskning

I utgangspunktet skulle jeg gjerne hatt noen uker ekstra for få en bedre oversikt og tid til å reflektere og sammenligne informasjonen i denne studien. Jeg ville også ha fokusert på å knytte dette nærmere til en diskusjon med fokus på internasjonal forskning og betraktninger om kommunikativ planlegging. Foruten om dette, kunne det i en videre studie av dette prosjektet, ha vært relevant å undersøke temaet med et bredere aktørrepresentasjon og ulike metodiske tilnærminger, for å kunne få et bedre holdbarhetsgrunnlag. Det kunne også ha vært interessant å i større grad ha fokusert på faktiske virkninger av utviklingen, ved blant annet å forske på dette i etterkant av utviklingstiltak og sammenligne med andre steder. Med andre ord kan det i en slik sammenheng være aktuelt å se på studien med et bredere omfang, for å få et dypere analysegrunnlag.

Da planleggingen skal være en medvirkningsprosess, kunne det også ha vært interessant å undersøke tiltak og virkninger av dette nærmere. Her kunne en for eksempel ha fokusert på ulike former for samarbeid og initiativ i Vikevåg, og i etterkant av utviklingstiltak undersøke hvilken betydning dette har hatt for lokalbefolkningen. Både de deltakende og mer usynliggjorte og passive aktørene. Hvordan foregår denne medvirkningsprosessen, er det reell medvirkning og hvordan påvirker dette lokalbefolkningens rolle og tilhørighet i etterkant av utviklingsprosessen?

7. Referanseliste

- Aarland, A. L. & Clementsen, B. 2015.** *Rådmannens forslag til årsbudsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019.* Budsjett og årsmelding. Økonomi/skatt. <<http://www.rennesoy.kommune.no/Documents/%C3%98konomi/Tekstde1%20r%C3%A5dmannens%20budsjettforslag%202016.pdf> (sist aksessert 21.02.2016).
- Agnew, J. A. 1987** (i Berg & Dale 2004). *Place and Politics: the Geographic Mediation of State and Society.* Allen and Unwin, London.
- Anda, I. N. 2014.** *Saksfremlegg* Detaljregulering for Vikevåg sentrum langs sjøen, planid 2014001 – Innstilling til første gangs behandling. Rennesøy kommune.
- Auklend, E. S. & Stokka, M. 2016.** *Regjeringen: – Rogfast framskyndes.* Rogaland. (publisert 26.02.2016). <http://www.nrk.no/rogaland/regjeringen - -rogfast-framskyndes-1.12823965> (Sist aksessert 09.05.2016).
- Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J., & Dale, B. 2015.** Sted - Nyere teorier i en norsk kontekst. Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J. & Dale, B. (red.) *Med sans for sted. Nyere teorier*, 13-29. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Berg, N. G., & Dale, B. 2004.** Kapittel 4: Sted - begreper og teorier. Berg, N. G., Dale, B., Lysgård, H. K. & Løfgren A. (red.) *Mennesker steder og regionale endringer*, 39-60. Trondheim: Tapir akademiske forlag.
- Berg, N. G. & Dale, B. 2013.** Kva er stedsidentitet, og hvordan fanger vi den opp? Førde, A., Kramvig, B., Berg N. G., & B. Dale (eds.), *Å finne sted. Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*, 23-43. Trondheim: Akademika forlag.
- Berg, N. G. & Dale, B. 2015.** Sted - noen nyere teoretiske tilnærminger og debatter. Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J. & Dale, B. (red.) *Med sans for sted. Nyere teorier*, 31-46. Bergen: fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Bradshaw, M., & Stratford, E. 2000.** *Qualitative Research Design and Rigour.* Hay I. (eds.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*, 37-49. Melbourne: Oxford University Press.
- Castree, N. 2003.** Place: connections and boundaries in an interdependent world. Holloway, S. L., Rice, S. P. & Valentine, G. (eds.) *Key Concepts in Geography*, 165-185. London: Sage Publications.
- Couper, P. 2015.** *A Student's Introduction to Geographical Thought.* Los Angeles: Sage Publications.
- Crang, M. & Cook, I. 2007.** *Doing Ethnographies.* Los Angeles: Sage Publications.

- Dowling, R. 2000.** Power, Subjectivity and Ethics in Qualitative Research. Hay I. (ed.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*, 23-36. Melbourne: Oxford University Press.
- Dunn, K. 2000.** Interviewing. Hay, I. (ed.). *Qualitative Research Methods in Human Geography*, 50-82. Melbourne: Oxford University Press.
- Falleth, E. 2012.** Introduksjon til norsk planlegging. Aarsæther, N., Falleth, E., Kristiansen, R. & Nyseth, T. (red.) *Utfordringer for norsk planlegging - Kunnskap, bærekraft, demokrati*, 49-62. Kristiansand: Cappelen Damm.
- Fiskaa, H. 2012.** Fysisk Detaljplanlegging. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Institutt for by- og regionplanlegging. *Skript 7*, 31-52.
- Frisvoll, S. 2015.** Korleis analytisk fange staddanning mellom mening, makt, materialitet og menneske? Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J. & Dale, B. (red.) *Med sans for sted. Nyere teorier*, 133-147. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Harvey, D. 1996** (i Røe & Vestby 2013). *Justice, nature and the geography of difference*. Cambridge: Blackwell.
- Hjorteland, K. 2015.** *Fremtidsutsikter for strandstaden Sand - omlegging av gjennomfartsårsers påvirkning på små lokalsentre*. Masteroppgave. Stavanger: Universitetet i Stavanger (UiS)
- Hjorteland, K. & Nicolaysen, M. N. 2015.** *SENTERSTRUKTUR - En tilstandsrapport over sentrene som inngår i «Regionalplan for Jæren 2013-2040»*. Tilstandsrapport over sentrene som inngår i Regionalplan for Jæren. Rogaland statistikk. <https://app.box.com/s/kxz307i9mh5yst8nkcfl9pfw55ve5xg> (Sist aksessert 08.05.2016).
- Johansen, I. V., Lindholm, M. L. & Koa, I. 2015.** *Saksutredning: Rennesøy kommune - Detaljregulering for Vikevåg sentrum langs sjøen*. Arkivsaksnr.:14/5019-10, Løpenr: 12737/15, Reg.dato: 25.02.2015.
- Johnsen, J. 2013.** *Regionalplan for Jæren 2013-2040*. Rogaland fylkeskommune. Regionalplan (Oppdatert 08.05.2016). <http://www.rogfk.no/Vaare-tjenester/Regionalplan/Planveiledning/Oversikt-over-alle-regionalplaner-og-strategier> (sist aksessert 27.02.2016).
- Kearns, R. A. 2000.** Being There: Research though Observing and Participating. Hay, I. (ed.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*, 103-121. Melbourne: Oxford university Press.
- Kitchin, R., & Tate, N. J. 2000.** *Conducting Research in Human Geography: theory, methodology & practice*. London: Pearson Education Limited.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2015. Stedsutvikling. By- og stedsutvikling. <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/stedsutvikling-2/id476451/> (Sist aksessert 13.04.2016)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. u.d. *Ny kommune*. Rennesøy og Finnøy. <http://www.nykommune.no/#!/kommuner/192-191> (sist aksessert 08.05.2016).

Ladsten, R., Riese, L. & Nyhus, M. 2014. *PLAN 2014 001, Detaljregulering for Vikevåg sentrum – Planbeskrivelse*. Rambøll AS, Sandnes.

Leknes, E. 2015. *Perspektiver og dilemmaer, Kommunestrukturspørsmålet i Rennesøy*. IRIS - Samfunnsforskning, Ledelse (IRIS - Social Science, Management). [http://gammelweb.iris.no/internet/student.nsf/199f312efd2a0cacc125680e00635b85/17c9997960c7abf8c1257f19002bf63f/\\$FILE/Kommunestruktur%20Rennes%C3%B8y%20IRIS%2025%20august%20\(ELEK\).pdf](http://gammelweb.iris.no/internet/student.nsf/199f312efd2a0cacc125680e00635b85/17c9997960c7abf8c1257f19002bf63f/$FILE/Kommunestruktur%20Rennes%C3%B8y%20IRIS%2025%20august%20(ELEK).pdf) (sist aksessert 13.04.2016).

Lovdata. 2008. *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71> (sist aksessert 13.04.16).

Lysgård, H. K. 2015. Stedlig kulturbasert utviklingspolitikk som «assemblage». Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J. & Dale, B. (red.) *Med sans for sted. Nyere teorier*, 317-332. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

Lønning, D. J. & Teigen, H. 2009a. *Kunnskap for stadutvikling. Utviklingsrelevante norske bidrag i perioden 1999 – 2009*. Nordlandsforskning <http://nordlandsforskning.no/publikasjoner/kunnskap-for-stadutvikling-article757-152.html> (sist aksessert 13.04.2016).

Lønning, D. J. & Teigen, H. 2009b. *Kunnskap for lokal medverknad og mobilisering. Utviklingsrelevante norske bidrag i perioden 1999-2009*. Nordlandsforskning <http://nordlandsforskning.no/publikasjoner/kunnskap-for-lokal-medverknad-og-mobilisering-article756-152.html> (sist aksessert 13.04.2016).

Miljøverndepartementet. 2000. *Sentrumsutvikling : miljøbyen*. Oslo: Miljøverndepartementet.

Rambøll. 2014. *Stedsanalyse Vikevåg*. Rennesøy: Rambøll

Regjeringen. 2014. *Fakta om kommunereformen*. Kommunereformen (sist oppdatert 03.11.2014). <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/Hvorfor-kommunereform/id752904/> (Sist aksessert 13.04.2016).

Rennesøy kommune u.d. *eByggWeb*. <https://geoinnsyn.nois.no/SMART/?project=Rennesoy&zoom=10&lat=6555511&lon=310319&srs=EPSG:32632> (sist aksessert 08.05.2016).

Rennesøy kommune. 2011a. *Om Rennesøy kommune*, Turisme/Friluftsliv (sist endret 05.05.2015). <http://www.rennesoy.kommune.no/Turisme/Om-Rennesoy/> (Sist aksessert 23.02.2016).

Rennesøy kommune. 2011b. *Kart* (sist oppdatert 03.08.2015). <http://www.rennesoy.kommune.no/Planer-og-kart/Kart/> (sist aksessert 08.05.2016)

Rennesøy kommune. 2015. *Kommunereformarbeidet i Rennesøy*. (sist endret 22.02.2016). <http://www.rennesoy.kommune.no/POLITIKK/Styringsgruppe-kommunereform/> (Sist aksessert 22.02.2016).

Rennesøy kommune. 2016. *Innbyggerundersøkelse*. Kommunereformarbeidet i Rennesøy kommune. (sist endret 22.02.2016). <http://www.rennesoy.kommune.no/POLITIKK/Styringsgruppe-kommunereform/Innbyggerundersokelse> (Sist aksessert 22.02.2016).

Rennesøy kommunestyre. 2011. *Kommuneplan Rennesøy kommune 2010-2022*. Kommuneplan. (sist endret 20.04.2012). <http://www.rennesoy.kommune.no/Documents/Planer%20og%20kart/Vedtatte%20planer/Kommuneplan/Kommuneplan%202010-2022%20tekstdel.pdf> (Sist aksessert 23.02.2016).

RKK. u.d. RKK-skolelokasjoner. Mappe for bildelinker. http://www.rkk.no/plain/Mappe_for_bidelinker/RKK-skolelokasjoner (sist aksessert 08.05.2016).

Rogaland fylkeskommune. 2014. *Tett-/spredtbygd strøk, kommuner*. By og tettsted. <http://www.rogalandstatistikk.no/#headerArea> (Sist aksessert 27.02.2016).

Ruud, M. E., & Vestby, G. M. 2010. *"Med hjerte i bygda" - Stedsutvikling på Vik i Hole kommune*. NIBR-rapport 2010:9 <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NIBR/Publikasjoner/Publikasjoner-norsk/Med-hjerte-i-bygda> (sist aksessert 13.04.2016).

Røe, P. G., & Vestby, G. M. 2013. Sosiokulturelle stedsanalyser: teorigrunnlag og metodologi. Førde, A., Kramvig, B., Berg N. G., & B. Dale (eds.), *Å finne sted. Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*, 43-61. Trondheim: Akademika forlag.

Statistisk sentralbyrå. U.d. *Folkemengde 1. januar. Heile landet, fylke og kommunar*. Folkemengde og befolkningsendringar, 1. januar 2016. <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar-per-1-januar/2016-02-19?fane=tabell&sort=nummer&tabell=256001> (sist aksessert 13.04.2016).

Statens vegvesen. u.d.a. *Års- og månedsdøgntrafikk i kontinuerlige trafikkregistreringspunkt i Rogaland*. Trafikkregistreringer. <http://www.vegvesen.no/fag/Trafikk/Nokkeltall+transport/Trafikk/Trafikktellinger> (sist aksessert 13.04.2016).

Statens vegvesen. u.d.b. *E39 Rogfast*. Vegprosjekter.

<http://www.vegvesen.no/Europaveg/e39rogfast> (sist aksessert 08.05.2016)

Statens vegvesen u.d.c. *Ferjefri E39*. <http://www.vegvesen.no/vegprosjekter/ferjefriE39> (sist aksessert 08.05.2015).

Thagaard, T. 2009. *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thrift, N. 2003. Space: the fundamental stuff of geography. Holloway, S. L., Rice, S. P. & Valentine, G. (eds.) *Key Concepts in Geography*, 95-107. London: Sage Publications.

Utdanningsdirektoratet. 2011. *Det skapande mennesket*. Generell del av læreplanen.

<http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Generell-del-av-lareplanen/Det-skapande-mennesket/#a3.4> (sist aksessert 08.05.2016)

Utdanningsdirektoratet. 2013. *Føremål*. Læreplan i samfunnsfag.

<http://www.udir.no/kl06/saf1-03/Hele/> (sist aksessert 08.05.2016)

Winchester, H. P. 2000. Qualitative Research and its Place in Human Geography. Hay, I.

(eds.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*, 1-22. Melbourne: Oxford University Press.

Vedlegg 1: Intervjuguider

Intervjuguide i1, Næringsliv 1

- Bakgrunn → fortelle litt om xxx og xxx (selskap)
 - o Rolle i lokalsamfunnet og lokalsenteret
- Utviklingen av Askje-Vest som lokalsenter
- Beskrivelse av A-V sin betydning og funksjon i dag
 - o Bruk, betydning for lokalsamfunnet, utforming ol.
- Personlig og forretningsmessig forhold til kommunesenteret – Vikevåg
 - o Bruk, inntrykk, utforming ol.
- Fokus på sentrumsutvikling i kommunen → betydning og effekt?
 - o Både Vikevåg og A-V
 - o Betydning for bedrift(er)?
- Du/dere nå aktive i videre utvikling?
 - o Aktive?
 - o Nyere planer eller ønsker om utvikling?
 - o Samarbeid med andre instanser?
- Er det noen utfordringer du merker deg i henhold til sentrene slik de er i dag og mtp utviklingen?
 - o Eks. bruk, utforming, planer og tillatelser, samarbeid ulike aktører, mangler...
- Fremtidssyn
 - o A-V som lokalsenter i fremtiden
 - o Vikevåg som kommunesenter
 - o Holdninger til f.eks. Rogfast og kommunereform
- Oppfatning av sentrumsutviklingen i kommunen?
 - o Betydning og funksjon?

Intervjuguide i2, Næringsliv 2

- Litt om utviklingen av xxx (selskap) og dets rolle i lokalsamfunnet
- Utvikling av Østhusvik – nærmiljø – sentrum
- Beskrivelse av Østhusvik i dag og sentrums funksjoner
- Personlig og forretningsmessig forhold til kommunesenteret Vikevåg og administrasjon
- Oppfatning av Vikevåg
 - o Bruk, utforming og funksjon

Sentrumsutvikling:

- Dere på xxx i dag aktive iht. videre utvikling?
 - o Aktive/deltakende
 - o Nyere planer/fremtidige planer ol
 - o Ønsker for utvikling?
 - o Samarbeid med andre aktører/instanser?
- Betydning for dere?
- utfordringer og/eller konflikter?
 - o Eks. bruk, utforming, planer...?

Fremtidssyn:

- Østhusvik som lokalsenter
- Vikevåg som kommunesenter
- Rogfast og kommunereform
- Sentrumsutvikling og betydning for kommunen
 - o Effekt?

Intervjuguide i3, kultur 1

- Fortelle litt om arbeidet med «xxx xxx» (kulturtilbud)
- Hvilket inntrykk har du av Vikevåg som sted og kommunens «sentrum»
 - o Som beboer i Stavanger
 - o Som arbeidstaker her
 - o Iht. arbeidet
- Sentrums betydning for ungdommene
- Noen utfordringer du ser med sentrum slik det er i dag?
- Mangler, muligheter – ønsker?
- Tar du del eller kunne tenke deg å bidra/samarbeide med planleggingsinstansen her?
- Hva er viktigst for deg (evt. ungdommene) at tas i betraktning ved utvikling av sentrum?
- Dine tanker om sentrumsutviklingens betydning for kommunen?
 - o For ungdommene?
- Fremtid for xxx (kulturtilbud) i Vikevåg?

Intervjuguide i4, Lokal innbygger – Vikevåg

- Fortelle litt om forhold til Vikevåg og kommunen
- Bruk evt. ikke bruk av sentrum
- Utfordringer ved sentrum og sentrumsutviklingen slik det er i dag?
- Hvilken betydning har sentrumsutviklingen for båtforeningen?
- Dere har et nært samarbeid og deltar i forbindelse med planleggingen her?
- Hva er viktigst for deg, som lokal innbygger, privatperson, at tas i betraktning?
 - o Behov og ønsker?
- Hva ser du på som utfordringer iht. sentrumsutviklingen her?
- Noen muligheter?
- Framtidssyn
 - o Kommunereform → sentrum og kommunens karakter og rolle i en evt. sammenslåing?
 - o Rogfast
- Kommunesammenslåing ønskelig?
 - o Hvilken betydning tror du det vil ha for kommunen?
- Dine tanker om sentrumsutviklingens betydning for kommunen?
- Hvordan ser du for deg et fremtidig Vikevåg sentrum?

Intervjuguide i5, Kultur2

- Kan du begynne med å fortelle litt om hvilken betydning sentrum (Vikevåg) har for deg (og evt. din familie)?
 - o Bruk evt. ikke bruk
 - o Tilhørighet
 - o Andre aktuelle sentrum i kommunen (A-V og Ø)?
 - o Ditt inntrykk av sentrums betydning for lokalsamfunnet – Mosterøy?
- Sentrums (Vikevåg) betydning og funksjon for xxx (institusjon)
 - o Hvorfor xxx og ikke xxx?
 - o Plassering av idrettsanlegg i kommunen – fordeler/ulemper
- Hvordan vil du beskrive Vikevåg
- Hvordan vil du beskrive sentrumsstrukturen i kommunen?
- Hvilke tanker gjør du deg opp om sentrumsutviklingen i kommunen?
 - o Fordeler /ulemper?
 - o Konflikter
 - o Behov, muligheter, utfordringer
- Hva er viktig for deg/dere at tas i betraktning ved utvikling av sentrum i Vikevåg?
 - o Både privat og i forbindelse med xxx (institusjon)
 - o Behov og ønsker
- Har xxx (institusjon) en rolle i sentrumsutviklingen?
 - o Hvordan
 - o Evt. hvorfor ikke
- Fremtidssyn
 - o Kommunereform
 - o Rogfast
 - o Utvikling generelt i kommunen
- Tanker om sentrumsutviklingens betydning for kommunen
 - o Som enhet slik kommunegrensene er i dag
 - o Ved evt. sammenslåing
 - o Rogfast og annen utvikling

Intervjuguide i6, Kommuneadministrasjon

Innledende

- Kan du begynne med å fortelle litt om fokuset sentrumsplanlegging har i kommunen i dag og hvilke hovedstrategier dere har?

Bakgrunn for sentrumsplanleggingen

- Utvikling i kommunen
- Har det tidligere vært et fokus på sentrumsutvikling?
- Hva ligger til bakgrunn – regionale føringer, behov lokalt,
- Hvordan har planprosessen vært frem til nå og hvordan ligger det an?
- Hvilke behov og muligheter ser du, både med tanke på Vikevåg og sentrumsstrukturen generelt i kommunen?
- Tanker rundt de å flytte kommunesenteret (Dalaker/A-V/E39)?

Hvilke hensyn tar dere i planleggingen?

- Sosiale
- Økonomiske
- Kulturelle
- Ulike interessegrupper?
- Deltakelse?
- Er det noen særskilte utfordringer og konflikter i henhold til planleggingen?
 - o Lokalt i Vikevåg og ellers i kommunen.
- Hvordan få til næringsutvikling - investorer

Fremtidsperspektiv

- Formål i dag og i fremtiden
- Kommunereform – ståa i dag og sentrumsutviklingens rolle
- Rogfast E39
- Attraktivitet og konkurranse med andre steder – hva vil du si er sentrumsutviklingens rolle i henhold til dette?

Sentrumsplanlegging og det helhetlige bildet

- Kommunens identitet og sentrumsutvikling
- Påvirkning utenfra og Rennesøy kommune som en forstadskommune – Stavangerregionens rolle/innvirkning på kommunen og innbyggere
- Fremtidens Vikevåg og Rennesøy kommune?

Intervjuguide i7, Næringsliv 3

- Kan du begynne med å fortelle litt om hvilket forhold du og din bedrift har til kommunesenteret, Vikevåg?
 - o (Er du fra Vikevåg opprinnelig?)
 - o Om xxx (bedrift) i Vikevåg
 - o Beskrive Vikevåg
 - o Bruk evt. ikke bruk og hvorfor

- Sentrumsutviklingens betydning for deg og din bedrift
- Bedriftens rolle i sentrum
- Påvirkning på utviklingen - deltakelse?
- Noen særskilte utfordringer med Vikevåg og evt. sentrumsutviklingen?
- Hva er viktig for deg at tas i betraktning ved utvikling av sentrum?
 - o Behov og ønsker

- Fremtidssyn
 - o Bedriften og sentrum
 - o Kommunesammenslåing og betydning for deg, din bedrift og ditt sentrum?
 - o Eventuell kommunesammenslåing og sentrums rolle/betydning
 - o Hvilken betydning kan Rogfast få på området?

- Dine tanker om sentrumsutviklingens betydning for kommunen
- Hvordan ser du for det et fremtidig Vikevåg og Rennesøy kommune?

- Andre ting du ønsker å tilføye?

Intervjuguide i8, Kultur 3

- Kan du begynne med å fortelle litt om xxx og xxx (kulturtilbud) og hvilket arbeid du/dere holder på med her i nærmiljøet?
 - o Betydning for nærmiljø og andre steder i kommunen
 - o Utviklingsmuligheter/ønsker om utvikling av disse?
- Beskrive Vikevåg
- Hvilken betydning har sentrum (Vikevåg) for deg og din arbeidsplass?
- Hva er viktig for deg/dere at tas i betraktning ved utvikling av sentrum?
 - o Behov og ønsker
 - o Ulike grupper mennesker
 - o Samarbeid med planleggingsinstansen
- utfordringer ved sentrumsutviklingen i Vikevåg
- Fremtidssyn
 - o Fremtidens Vikevåg og Rennesøy kommune?
 - o Utvikling i regionen og kommunen
- Dine tanker om sentrumsutviklingens betydning for kommunen